ORTODOKSİA

AHLAKÎ VE DİNÎ RESALE

MÜDİR MES'UL : MELETİOS LUKAKİS

MAHAL İDARE : FENER RUM PATRİKHANESİ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ ΣΤ' ΜΑΪΟΣ 1931 ΤΕΥΧΟΣ 65

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1931

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπὶ τῇ ἐπανεκλογῇ τοῦ Ἐξοχωτάτου Γαζῆ Μουσταφᾶ Κεμὰλ Πασᾶ εἰς τὴν Προεδρείαν τῆς Δημοκρατίας ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸ ἑξῆς ἐγκάρδιον Τηλεγράφημα :

Πρὸς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας Γαζῆ Μουσταφᾶ Κεμὰλ Πασᾶν.

Εἰς Ἄγκυραν.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἐπιτρέψητε νὰ ἐκφράσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὰ εἰλικρινῆ αἰσθήματα τῆς καρδίας ἡμῶν ἐπὶ τῇ νέᾳ πανηγυρικῇ ἐκλογῇ Αὐτῆς ὡς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ὑποβάλλοντες Αὐτῇ ἔνθερμα καὶ ἐγκάρδια συγχατήρια καὶ εὐχόμενοι μακροζωΐαν καὶ ὑγείαν, πρὸς εὐτυχίαν καὶ δόξαν τῆς Πατρίδος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 5 Μαΐου 1931.

Ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης ***Φώτιος.***

Ἀπαντῶσα προφρόνως ἡ Α. Ἐξοχότης ηὐχαρίστησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα διὰ τοῦ κάτωθι Τηλεγραφήματος :

Πρὸς τὸν Ρωμαῖον Πατριάρχην
Κωνσταντινουπόλεως Κύριον Φώτιον.

Ἄγκυρα.

Ἀριθμ. 1675.
7 Μαΐου 1931.

Εὐχαριστῶ διὰ τὰ ἐπὶ τῇ καὶ αὖθις ἐκλογῇ μου ὡς Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας συγχαρητήρια καὶ διὰ τὰ

ἐκδηλούμενα πρὸς τὸ ἄτομόν μου ἐγκάρδια Ὑμῶν αἰσθήματα.

Ὁ Πρόεδρος
τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας
Γαζῆ Μουσταφᾶ Κεμάλ.

Ἡ ἐγκαρδιότης τῶν ὡς ἄνω ἀνταλλαγεισῶν προσρήσεων εἶναι τὰ μάλιστα εὐφρόσυνος καὶ ἀνακουφιστική. Ἡ Ἐκκλησία, παρακολουθοῦσα μετ᾿ εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος τὰς ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν καὶ ἐμπνευσμένην χειραγωγίαν τῆς Ἀ. Ἐξοχότητος τοῦ Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας Γαζῆ Μουσταφᾶ Κεμὰλ Πασᾶ μεγάλας ἐπιδόσεις τῆς Χώρας εἰς ἔργα πολιτισμοῦ, αἰσθάνεται βαθεῖαν χαράν, καὶ ἀπευθύνει πάντοτε θερμὰς πρὸς τὸν Κύριον εὐχάς, ἐπικαλουμένη τὴν ἐξ ὕψους εὐλογίαν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἡ πρὸς πᾶσαν εὐγένειαν καὶ ἀνάτασιν εὐαίσθητος, μετ᾿ ἐνθουσιασμοῦ παρακολουθεῖ τὰς ἐκφάνσεις τῆς ἀναγεννωμένης Τουρκικῆς Πατρίδος.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ

Ἡ ψυχή μου ἂς Σὲ ἐξυμνήσῃ διὰ τὰ τόσον θαυμαστὰ δημιουργήματά Σου, ὦ Θεέ, ἀλλ᾿ ἂς μὴ παρασυρθῇ εἰς τὴν παγίδα τοῦ ὑλικοῦ ἔρωτος! Διότι τὰ δημιουργήματα ταῦτα πορεύονται τὴν ὁδὸν τῆς ἐκμηδενίσεως, καί, ἐκμηδενιζόμενα, κατασπαράσσουν μὲ θανάσιμον ἀγωνίαν τὴν ψυχήν, φλεγομένην ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἀναπαυθῇ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης της. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ εἰς τὰ ἀντικείμενα ταῦτα· εἶναι πρόσκαιρα· εὑρίσκονται εἰς διαρκῆ διαρροήν.

*
* *

Ἅμα τῇ ἀφίξει μου ἐπεσκέφθην τὸν ἐπίσκοπον Ἀμβρόσιον, ὅστις ἦτο γνωστὸς εἰς τὴν ὑφήλιον ὡς ψυχὴ ἐκλεκτὴ καὶ εὐσεβὴς δοῦλός Σου. Ὁ εὔγλωττος ζῆλός του διένειμε τότε τὴν ἀληθῆ οὐσίαν τοῦ σίτου Σου, τὴν χαρὰν τοῦ ἐλαίου Σου, «τὴν ἐγκρατῆ μέθην τοῦ οἴνου Σου». Ἐν ἀγνοίᾳ μου ἡ χείρ Σου μὲ καθωδήγει πρὸς αὐτόν, ἵνα οὗτος μὲ ὁδηγήσῃ πρὸς Σέ, αὐτὴν τὴν φορὰν ἐνσυνειδήτως.

(Ἐκ τῶν Ἐξομολογήσεων).

Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Κατ' ἔτος μίαν ἀπὸ τὰς Κυριακὰς μετὰ τὸ Πάσχα τελεῖται ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν μοχθησάντων διὰ τὰ Φιλανθρωπικὰ ἡμῶν Καταστήματα. Ἡ ὡραία αὕτη τελετὴ ἐγένετο ἐφέτος τὴν Κυριακὴν τοῦ Παραλύτου, ἡμέραν τόσον ὑποβλητικὴν δι' αὐτήν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐλειτούργησε μετὰ ἐννέα Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, ἤτοι τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Νικαίας κ. Βενιαμίν, Χαλκηδόνος κ. Ἀγαθαγγέλου, Πριγκηποννήσων κ. Θωμᾶ, Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, Ροδοπόλεως κ. Κυρίλλου, Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, Μύρων κ. Πολυκάρπου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ Φιλαδελφείας κ. Μαξίμου. Εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῆς Λειτουργίας καὶ τοῦ μνημοσύνου ἐτελέσθη Πατριαρχικὸν τρισάγιον ἐπὶ τῶν τάφων τῶν Πατριαρχῶν, ὅσοι ἀναπαύονται ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς. Ἐγένετο δὲ δεξίωσις ἐν τῇ Αἰθούσῃ, ἔνθα προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀβύδου κ. Γερμανός· ὑπέβαλεν εὐλαβῆ σέβη καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν πολύτιμον συναντίληψιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ἁγιαστικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ ἔργου τῆς Μονῆς. Ἐπευλογοῦσα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδήλωσεν ὅτι τὰς ὑπὲρ Αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐλαβεῖς ἐκδηλώσεις ἀντιμετωπίζει μὲ στοργὴν καὶ ἀγάπην ὑπὲρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἡ ὁποία δὲν ἀντιπροσωπεύει μόνον μίαν ὁλόκληρον καὶ ἔνδοξον Ἱστορίαν, ἀλλὰ περικλείει καὶ ἕνα ἀνεκτίμητον καὶ θεῖον θησαυρόν, θησαυρὸν ὁ ὁποῖος σκορπίζει τὴν ζωὴν καὶ τὴν χάριν καὶ ἐξυπηρετεῖ τὸ ἔργον τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Καταλήγουσα ἐπεκαλέσθη ὑπὲρ ὅλων τῶν ἐν τῇ Μονῇ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐργαζομένων τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

***

Ἐκεῖθεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῆς Ἀκολουθίας Αὐτῆς καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται κατηυθύνθησαν εἰς τὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα, ἀποδοθεισῶν αὐτοῖς ἐκ μέρους τῆς Ἐφορείας καὶ τῆς Διευθύνσεως τῶν προσηκουσῶν τιμῶν. Παρετέθη λαμπρὸν γεῦμα, καθ' ὃ δι' εὐγλώττου προσλαλιᾶς προσεφώνησεν ἐκ μέρους τῆς Ἐφορείας ὁ ἐκ

τῶν μελῶν αὐτῆς κ. Λάζαρος Κιουρκτσόγλους, διατρανώσας βαθύτατα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθήματα. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπήντησε διὰ τῶν ἑξῆς ὡραίων στοχασμῶν :

Ἡ ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Κύριοι,

Εὐχαριστοῦμεν ἐγκαρδίως διὰ τὰς πολλὰς ἐκδηλώσεις τῆς στοργῆς, αἵτινες αὐθορμήτως προέρχονται ἐκ τῆς καρδίας ὑμῶν.

Ἤλθομεν καθηκόντως σήμερον μετὰ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἵνα τελέσωμεν τὴν τεταγμένην ἱερὰν μυσταγωγίαν ὑπὲρ τῶν εὐαγῶν τούτων τῆς Φιλανθρωπίας Ἱδρυμάτων, καὶ τὸ καθῆκον ἡμῶν τοῦτο ἐπετελέσαμεν οὐχὶ ἄνευ μυχιαιτάτης καὶ πάλιν συγκινήσεως.

Καὶ εἶναι εὐλόγως μυχία πάντοτε καὶ ἡμῶν καὶ πάντων ἡ συγκίνησις εὑρισκομένων ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ καὶ περιφανεῖ τῆς εὐποιΐας περιβόλῳ. Ἕκαστον κτίριον, ἕκαστον ἵδρυμα, ἑκάστη γωνία ἐν τῷ εὐαγεῖ τούτῳ περιβόλῳ, ὅστις τοιαύτην σήμερον ἔχει ἐπιβλητικὴν ὄψιν, οἱονεὶ ὡς πολίχνιόν τι ἰδιαίτερον τῆς εὐποιΐας παρουσιαζόμενος, ἀποτελοῦσι μαρτύρια ἐξόχου ἀγάπης, ἐξόχου φιλοτιμίας, ἐξόχων καὶ ἀδιαλείπτων θυσιῶν, ἐφ᾽ οἷς δικαίως δύναται νὰ σεμνύνηται τὸ εὐσεβὲς Γένος ἡμῶν.

Ἐπετελέσθησαν πάντα ταῦτα καὶ ἐπετεύχθησαν χάρις εἰς τὸν βαθὺν εὐσεβῆ ζῆλον καὶ τὴν ἀκάματον προσπάθειαν ἁπάσης τῆς ὁμογενείας, ἥτις εὐσεβὴς πάντοτε καὶ φιλότιμος, ἀφωσιωμένη ἀκραιφνῶς εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰς ἱερὰς τοῦ Γένους παραδόσεις, ὡς μέγιστον ἑαυτῆς καθῆκον ᾐσθάνετο καὶ ἐλογίζετο ἵνα μετ᾽ ἀγάπης προστρέχῃ εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων ἀδελφῶν καὶ ἐλαφρύνῃ τὸν πόνον καὶ τὴν θλῖψιν αὐτῶν.

Εἴησαν μακαριστοὶ εἰς τὸν αἰῶνα οἱ πατέρες ἡμῶν οἵτινες μετὰ τοιούτου ἱεροῦ ζήλου καὶ φιλοτιμίας, τῇ σκέπῃ καὶ τῇ προτροπῇ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐμερίμνησαν καὶ εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς συμπήξεως καὶ τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς εὐσταθείας τῶν πανιέρων τούτων φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων. Εἴησαν μακαριστοὶ πάντες, πλούσιοί τε καὶ πένητες, ὅσοι εἴτε διὰ τῶν δωρεῶν αὐτῶν εἴτε διὰ τοῦ ὀβολοῦ αὐτῶν εὐηργέτησαν καὶ εὐεργετοῦσι τὰ εὐαγῆ ταῦτα ἄσυλα τῆς παραμυθίας τῶν δυστυχῶν ἡμῶν ἀδελφῶν.

Εἴησαν εὐλογημένοι παρὰ Θεοῦ καὶ τετιμημένοι καὶ ὅσοι τεταγμένοι νὰ ἀσκῶσι τὴν περὶ αὐτῶν διοικητικὴν ἐκ τοῦ ἐγγὺς μέριμναν ἐπετέλεσαν τὸ ἔργον αὐτῶν ὁσίως, ἄξιοι ἀποδειχθέντες τῆς τε πρὸς

αὐτοὺς ἐμπιστοσύνης καὶ τιμῆς τῆς Ὁμογενείας καὶ τοῦ μεγάλου φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων.

Μετὰ τοιαύτης ἐνθέρμου εὐχῆς ὑπὲρ αἰσίας, ὁσίας καὶ καρποφόρου ὑπὲρ τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων κατευθύνσεως πάντοτε καὶ κατευοδώσεως καὶ τοῦ ἀνατεθειμένου ὑμῖν, ἀξιότιμοι καὶ ἀγαπητοὶ ἡμῖν κύριοι Ἔφοροι, ἱεροῦ διοικητικοῦ ἔργου περαίνοντες τὰς ὀλίγας ταύτας πατρικὰς πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς πάντας λέξεις, εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος φωτίζῃ καὶ ἐνισχύῃ ὑμᾶς, ὡς καὶ πάντας τοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς τούτοις ἱδρύμασιν ἐργαζομένους, ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἔργου ὑμῶν, παρέχῃ δὲ πάντοτε τὴν παραμυθίαν αὐτοῦ πᾶσι τοῖς εἰς τὰ ἱερὰ ταῦτα ἄσυλα καταφεύγουσι καὶ ἐν αὐτοῖς περιθαλπομένοις.

Εὐθὺς μετὰ τὸ γεῦμα ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων περιῆλθεν ὅλα τὰ τμήματα παραμυθουμένη τοὺς ἀσθενεῖς, πρὸς οὓς ἀπηύθυνε τὸν χαιρετισμὸν τῆς Ἀναστάσεως «Χριστὸς ἀνέστη». Πάντες οἱ ἰατροὶ τῶν Νοσοκομείων δεξιούμενοι προφρόνως τὴν Α. Θ. Παναγιότητα παρεῖχον, ἕκαστος εἰς τὸ τμῆμα αὐτοῦ, χρησίμους πληροφορίας καὶ ἐξηγήσεις. Ἡ καθαριότης καὶ ἡ τάξις καὶ τὸ βαθὺ ἑκασταχοῦ ἐνδιαφέρον τοῦ ἁρμοδίου ἐγέννων εἰς τὴν ψυχήν μας τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὴν ἀνακούφισιν, τὴν συντριβὴν καὶ τὴν κατάνυξιν.

Ἡ συνάντησις αὕτη Ἐκκλησίας, Ἐπιστήμης καὶ Φιλανθρωπίας, ἡ συνάντησις ἀσθενοῦς καὶ ὑγιοῦς, συγγενοῦς καὶ ξένου, ἔχει τι τὸ ἀπεριγράπτως ὑπέροχον καὶ ὑποβλητικόν. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία εὑρίσκει ἐν αὐτῷ τὴν ὑπάτην αὐτῆς ἔκφανσιν. Δώσωμεν γλυκύτητα εἰς ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ εἶναι τραχεῖα· πλησιάσωμεν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος κλαίει· προσπαθήσωμεν νὰ τὸν ἐννοήσωμεν. Ἡ ζωὴ εἰς τὴν ἀδυναμίαν της ἰδίᾳ καὶ εἰς τὴν ἀσθένειάν της εἶναι ἱερά. Εἴμεθα περισσότερον εὐτυχεῖς, ὅταν σμίγωμεν μὲ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἄλλου. Εἴμεθα πολὺ πλησίον εἰς τὸν Θεόν, ὅταν ἐπισκεπτώμεθα τοὺς ἀσθενεῖς. Δὲν ὑπάρχει ὡραιότερον ἔργον ἢ νὰ φέρωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀγάπην, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν χαράν.

***

Εἰς τὸ Γηροκομεῖον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἤκουσε τὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἐκεῖ ναΐδρίῳ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ. Μὲ τὰς συγκλονιστικὰς συγκινήσεις τῆς ἡμέρας, μὲ τὸ προκεχωρηκὸς τῆς ἡμέρας πρὸς τὴν δύσιν της, μὲ τὸ ὑποβλητικὸν τοῦ τόπου,—διότι ὅπου τόπος πόνου ἐκεῖ τόπος ἅγιος,— πόσον ἀπήχουν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν μας οἱ θαυμάσιοι ψαλμοί: «***Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου***

πρὸς Κύριον ἐδεήθην. Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου, τὴν θλῖψίν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ. Ἐν τῷ ἐκλείπειν ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου, καὶ σὺ ἔγνως τὰς τρίβους μου». «Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε· Κύριε, εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου.... Ὅτι παρὰ τῷ Κυρίῳ τὸ ἔλεος, καὶ πολλὴ παρ' αὐτῷ λύτρωσις, καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ».

***

Εἶναι περίπου ἡ ὥρα 5 μ. μ. Ὁ Πατριάρχης εἰσέρχεται εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀσήμων, τῶν ἀπόρων, τῶν περιφρονημένων, τῶν ἀγνώστων, ὧν τὰ ὀνόματα ὁ Κύριος μόνον γινώσκει. Ὁ ἥλιος χωρεῖ πρὸς τὴν δύσιν του· ἀκούεται ὁ μονότονος καὶ μελαγχολικὸς ἦχος ἑνὸς ὑδρευτικοῦ μηχανήματος, ἐκεῖ πλησίον εἰς ἕνα κῆπον, ὅπου ποτίζουν. «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς....» ἀρχίζει τὸ Πατριαρχικὸν τρισάγιον δι' ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐκεῖ εὗρῆκαν ἀνάπαυσιν. Εἶναι οἱ ἄγνωστοι, οἱ λησμονημένοι, οἱ ἄφιλοι, οἱ ἄκλαυτοι, οἱ ἄσημοι, οἱ μικροί· ἐπάνω εἰς τοὺς τάφους των δὲν ὑπάρχουν μάρμαρα, οὔτε ἐπιγραφαί, οὔτε ἄνθη καλλιεργημένα· ὑπάρχουν ὅμως χόρτα τῆς γῆς· ἀγρὸς σπαρμένος μὲ σώματα, μὲ ἄπειρα σώματα. Εἶναι ἡ ὥρα τοῦ δειλινοῦ, ἡ γλυκεῖα αὕτη καὶ μελαγχολικὴ στιγμή· εἰς τὴν φύσιν σβύνουν τὰ χρώματα, ἡ σιγὴ ἁπλοῦται γοητευτική, καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἀπηχεῖ ἀπόκοσμος φωνή. Τὸ Χριστὸς ἀνέστη τοῦ Τρισαγίου ἀντηχεῖ εἰς τὰ πέριξ μὲ ἀνέκφραστον κατάνυξιν, σκορπίζει ρίγη συγκινήσεως βαθυτάτης, προχέει παραμυθίαν, ἀνακούφισιν, ἐλπίδα. Μᾶς φαίνεται ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ ἀκόμη ἀναπνέουν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ

Παρετήρουν καὶ ἔβλεπον ὅτι εἰς τὰ σώματα ὑπάρχει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ὡραῖον, τὸ ἐκπηγάζον ἐκ τῆς ἁρμονίας τοῦ συνόλου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ προσῆκον, τὸ ὀφειλόμενον εἰς ἀκριβῆ τινα συμφωνίαν μετά τινος ἄλλου ἀντικειμένου, καθὼς ἀκριβῶς μέρος τοῦ σώματος συναρμονίζεται μετὰ τοῦ συνόλου, πρὸς τὸ ὁποῖον συνδέεται, τὸ ὑπόδημα πρὸς τὸν πόδα, ὅστις τὸ φέρει κ.τ.λ. Ἡ φλὲψ αὕτη τῶν σκέψεων ἐξεπήδα εἰς τὸ πνεῦμά μου ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς μου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου τὰ τρία Πατριαρχεῖα : Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐν τῇ ὀφειλετικῇ μερίμνῃ αὐτῶν ὅπως λύσωσι τὸ διὰ τῆς διπλῆς πατριαρχικῆς ἐκλογῆς δημιουργηθὲν ἐν Ἀντιοχείᾳ ζήτημα, ἀπέστειλαν Ἀντιπροσώπους. Οὗτοι, ἐργασθέντες ἐπὶ τόπου, ἐξήντλησαν ὅλας αὐτῶν τὰς προσπαθείας ὅπως πείσωσι τὰς δύο μερίδας εἰς συνεννόησιν πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως κανονικῆς καὶ ἱκανοποιητικῆς διὰ πάντας. Κατ' ἀρχὰς ἀνέθοραν ἐλπίδες τινὲς εἰρηνικῆς λύσεως, ἀλλὰ προσέκρουσαν αὗται εἰς πολλὰς δυσχερείας, τὴν τελευταίαν δὲ στιγμὴν διὰ τὴν στάσιν τῆς περὶ τὸν Ἀρσένιον μερίδος, ἀπροσδοκήτως παλινῳδησάσης καὶ τὰ ὑπεσχημένα ἀναιρεσάσης, αἱ προσπάθειαι καὶ αἱ ἐλπίδες αὗται ἐναυάγησαν. Οὕτω ἡ κατάστασις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐν τῷ Ἁγιωτάτῳ Θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐλάμβανε προδήλως τροπὴν ἄκρως ἐπικίνδυνον διὰ τὰ συμφέροντα ὄχι μόνον τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης γενικῶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐφ' ᾧ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπὶ τούτῳ Ἔκθεσιν τῶν τριῶν ἐν Συρίᾳ Πατριαρχικῶν Ἀντιπροσώπων, καταχωρουμένην κατωτέρω, ἐν συνεννοήσει καὶ ἐν ὁμοφώνῳ γνώμῃ μετὰ τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, προέβη εἰς τὴν ἀναγνώρισιν ὡς νομίμου καὶ κανονικοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας τοῦ ἀπὸ Τριπόλεως Ἀλεξάνδρου. Ἡ ἐνέργεια αὕτη ἐνεδεικνύετο ἀπολύτως καὶ ἐπειγόντως χάριν τοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παράτασις τῆς ἀοριστίας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπισωρεύσῃ μεγάλους κινδύνους διὰ τὴν ὑπόστασιν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῷ κλίματι τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας. Ἐνώπιον τῆς καταστάσεως ταύτης ἐπεβάλλετο ἡ ἄμεσος ἀναγνώρισις ὡς κανονικοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας τοῦ ἑτέρου τῶν ἐκλελεγμένων, ἤτοι τοῦ ἀπὸ Τριπόλεως Ἀλεξάνδρου. Τοὺς λόγους δι' οὓς αἱ τὴν φροντίδα τῆς συναντιλήψεως τῆς ἐν Συρίᾳ Ὀρθοδοξίας ἀναλαβοῦσαι τρεῖς Ἐκκλησίαι ἀπέβλεψαν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ αὐτὸν ἀνεγνώρισαν ὡς κανονικὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας, εὑρίσκει τις εἰς τὴν δημοσιευομένην ὧδε Ἔκθεσιν τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Τραπεζοῦντος κ. Χρυσάνθου, Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἑρμουπόλεως κ. Νικο-

λάου, Ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, καὶ Πτολεμαΐδος κ. Κελαδίωνος, Ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

Τὴν ἀναγνώρισιν ταύτην ἐπισήμως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν ἀναγνωρισθέντα νέον Πατριάρχην Ἀντιοχείας κ. Ἀλέξανδρον, ὅστις καὶ ἀπήντησεν ἤδη εὐχαριστῶν. Καταχωροῦνται κατωτέρω τὰ ἀνταλλαγέντα Τηλεγραφήματα. Ταῦτα δὲ πάντα τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔφερεν εὐθὺς εἰς γνῶσιν καὶ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἵνα και αὗται, ἐπιδοκιμάζουσαι τὴν γενομένην ἐνέργειαν, συνεπικουρήσωσι διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ὡς νομίμου καὶ κανονικοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας τοῦ ἀπὸ Τριπόλεως Ἀλεξάνδρου εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας.

Η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τοῖς Παναγιωτάτοις Πατριάρχαις Κωνσταντινουπόλεως Κυρίῳ Φωτίῳ, Ἀλεξανδρείας Κυρίῳ Μελετίῳ καὶ τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων Κυρίῳ Δαμιανῷ.

Διὰ τῆς παρούσης ταπεινῆς ἡμῶν Ἐκθέσεως εὐσεβάστως ὑποβάλλομεν ταῖς σεπταῖς ὑμῶν Κορυφαῖς τὴν κανονικὴν μελέτην καὶ ἐξέτασιν τῶν γενομένων δύο συγχρόνων πατριαρχικῶν ἐκλογῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας, ἐν ᾗ εἶχε ἀνατεθῇ ἡμῖν τὸ ἔργον τῶν Διαιτητῶν, καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ δέοντος γενέσθαι.

Κατὰ τὰς διεπούσας τὸ πολίτευμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γενικὰς κανονικὰς ἀρχάς, βάσις καὶ νόμος τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Πρώτου, ἤτοι τοῦ Πατριάρχου, ἐγκεκριμένος κανονισμός, καὶ τοιοῦτος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας εἶναι ὁ τῆς 8/21 Αὐγούστου 1906 ἐν ἰσχύϊ κανονισμός.

Εἴ τις τυχὸν παράβασις τῆς ὡς ἄνω γενικῆς κανονικῆς ἀρχῆς προηγήθη, βεβαίως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ θεωρηθῇ ὡς προηγούμενον δικαιολογοῦν νέας παραβάσεις.

Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει καὶ ὅτι ἡ πατριαρχικὴ ἐκλογὴ ἔδει νὰ ἐνεργηθῇ κατὰ τὸν ἐγκεκριμένον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν ἰσχύϊ κανονισμόν, μαρτυρεῖ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς συντακτικῆς συνελεύσεως τοῦ ἐν ἔτει 1929 ἐκπονηθέντος σχεδίου τοῦ νέου κανονισμοῦ, οὗ μετέσχε καὶ ὁ Τοποτηρητὴς μετὰ πάντων τῶν Ἀρχιερέων. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τὸ ἐκπονηθὲν σχέδιον τοῦ νέου κανονισμοῦ θὰ ἐτίθετο εἰς ἐφαρμογὴν μετὰ τὴν ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ νέου Πατριάρχου, ἡ δὲ ἐπικειμένη πατριαρχικὴ ἐκλογὴ θὰ ἐγίνετο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐγκεκριμένου ὑπὸ τοῦ

ἀποθανόντος Πατριάρχου Γρηγορίου καὶ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ τῆς 8/21 Αὐγούστου 1906.

Διὰ τοῦτο συμφώνως πρὸς τὸν ἐγκεκριμένον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καταστατικὸν χάρτην τῆς 8/21 Αὐγούστου 1906 ἤρχισεν ὁ Τοποτηρητὴς τὴν ἐνέργειαν τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, καὶ κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦτον συνῆλθεν ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις τῆς 29ης Ὀκτωβρίου παλ. ἡμ. 1929, ἧς προήδρευσεν ὁ Τοποτηρητής, καὶ καθ' ἣν αὐστηρῶς ἐφηρμόσθη τὸ κείμενον τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ἰσχύοντος κανονισμοῦ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίασιν ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως νὰ συνεχισθῇ ἡ ἐκλογὴ κατὰ τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1929 (π. ἡ) καὶ ὥραν 2 μ. μ. καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον **μηδεὶς νὰ ἀπουσιάσῃ** ἐκ τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως, ἐὰν δέ τις ἀναγκασθῇ νὰ ἀπουσιάσῃ ἕνεκα εὐλόγου αἰτίας, ὑποχρεοῦται νὰ καταστήσῃ πληρεξούσιον ὃν ἂν θέλῃ, εἴτε ἐκ τῶν κληρικῶν εἴτε ἐκ τῶν λαϊκῶν.

Ἀντὶ τούτου ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκ Δαμασκοῦ ἀπόδρασις τοῦ Ἀρσενίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἓξ Ἀρχιερέων ἰδίᾳ μόλις ἐγνώσθησαν τὰ ὀνόματα τοῦ τριπροσώπου ψηφοδελτίου, εἰς ὃ οὐδεὶς περὶ τὸν Ἀρσένιον συγκατελέγετο, καὶ ἐθεωρήθη ἀσφαλὴς καὶ βεβαία ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς δευτέρας συνεδρίας συνῆλθον τὰ ὑπολειπόμενα μέλη τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως εἰς συνεδρίασιν.

Διαπιστωθείσης τῆς ἀπουσίας τῶν ἀρχιερατικῶν μελῶν, μὴ παρουσιασθέντων, ὡς ὤφειλον, συμφώνως πρὸς τὰ ὁμοφώνως ἀποφασισθέντα, οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε δι' ἀντιπροσώπων, οἱ ὑπολειπόμενοι, καίπερ εὑρισκόμενοι ἐν ἀπαρτίᾳ, ὅμως ἐν τῇ ἄκρᾳ αὐτῶν νομιμοφροσύνῃ καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ ὅπως μὴ διασπασθῇ ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας, δὲν προέβησαν εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῶν ὑποψηφίων καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν ἰδίᾳ, διότι ἀπουσίαζεν ὁ Πρόεδρος καὶ παρῆσαν ἐκ τῶν δώδεκα μόνον οἱ πέντε Ἀρχιερεῖς, καὶ οὕτω δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἀπαρτία τοῦ σώματος τῆς Συνόδου, ὅπερ μόνον ἐκλέγει ἐκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων τὸν ἕνα, ἀνέθεσαν δὲ εἰς τὸν Τριπόλεως Ἀλέξανδρον ὡς πρεσβύτερον κατὰ τὴν χειροτονίαν νὰ μάθῃ δι' ἐπιστολῆς παρὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ τοὺς λόγους δι' οὓς ἀπουσίασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀρχιερεῖς καὶ νὰ ὑποδειχθῇ ὅτι τοῦτο ἀντιβαίνει πρὸς τὰ παμψηφεὶ ἀποφασισθέντα κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1929, ἀνακοινώσῃ δὲ τῷ Τοποτηρητῇ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως πρὸς ψηφοφορίαν καὶ ἐκλογὴν ἐν καιρῷ ἐγγυτάτῳ συμφώνως πρὸς τὸν ἰσχύοντα πατριαρχικὸν κανονισμὸν καὶ τοῦτο χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἡσυχίας τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας.

Παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας προτροπὰς νὰ ἐπανέλθουν εἰς Δαμασκὸν καὶ νὰ συνεχίσουν μετὰ τῶν ἄλλων οἱ ἑπτὰ τὴν ἀρξαμένην ἤδη πατριαρχικὴν

ἐκλογὴν δὲν προσῆλθον· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐξηκολούθουν νὰ συνεδριάζουν ὡς σύνοδος καίτοι ἀπεῖχον οἱ πέντε, ἐλαττωθέντες ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Μητροπολίτου Λιβάνου Παύλου εἰς τέσσαρας, ἐμμένοντες εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἤδη ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἀποχωρησάντων ἀρξαμένης πατριαρχικῆς ἐκλογῆς. Οὕτω αἱ ἔκτοτε συνεδριάσεις τῶν ἑπτὰ δὲν ἐγένοντο κανονικῶς, ἀλλ' ἦσαν συνεδριάσεις παρασυναγωγῆς, καὶ ἑπομένως πᾶσαι αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν οὐδὲν ἔχουσι κῦρος, πρῶτον διότι δὲν ἐγένοντο ἐν πλήρει συνεδριάσει τῶν συνοδικῶν μελῶν, εὐλόγως καὶ κανονικῶς ἀπεχόντων τῶν τεσσάρων καὶ ἐμμενόντων εἰς τὴν συνέχειαν τῆς ἀρξαμένης ἐν Δαμασκῷ ἐκλογῆς, καὶ δεύτερον διότι, καὶ ἂν ἔτι παρῆσαν καὶ οἱ τέσσαρες, δὲν ἦτο κανονικὸν ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀρξαμένην ἤδη πατριαρχικὴν ἐκλογὴν νὰ ἐνεργῶσιν οἱ Ἀρχιερεῖς ὡς κανονικὸν σῶμα Συνόδου.

Παρὰ πάντα ταῦτα οἱ ἑπτὰ ὄχι μόνον εἰς συνοδικὰς συνεδρίας καὶ ἀποφάσεις προέβαινον, ἀλλὰ καὶ ἐτροποποίησαν τὸν κανονισμόν, περιορίσαντες μόνον εἰς τὴν Σύνοδον, καὶ ὑπὸ τὴν Σύνοδον ἠννόουν τοὺς ἑπτὰ Ἀρχιερεῖς, τὴν ὑπόδειξιν τῶν ὑποψηφίων καὶ τὴν ἐκλογήν.

Τὴν τροποποίησιν ἐστήριξαν εἰς τὸ 64 ἄρθρον τοῦ ἐγκεκριμένου καταστατικοῦ, λέγον: «πᾶσα ἐνέργεια γενήσεται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ τούτου, καὶ ἐὰν εἰς τὸ μέλλον ὑπάρχῃ ἀνάγκη τροποποιήσεως ἢ προσθήκης ἄρθρου τινός, θὰ γίνῃ τῇ γνώμῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀντιοχείας».

Τὴν περὶ τῆς τροποποιήσεως ταύτης ἀπόφασιν αὐτῶν ὑπέβαλον οἱ ἑπτὰ ὡς ἀπόφασιν τῆς ὅλης Συνόδου εἰς τὴν Ἁρμοστείαν, καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἁρμοστείας κ. Huppenot ἀπήντησεν οὐχὶ ἐν ὀνόματι ἢ κατ' ἐντολὴν τῆς Ἁρμοστείας, ἀλλ' ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ ἰδίου λέγων ὅτι δὲν θὰ εἶχεν ἀντίρρησιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

Ἐπὶ τοῦ οὕτω τροποποιηθέντος κανονισμοῦ ἐστήριξαν οἱ ἑπτὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρσενίου.

Ἀλλ' ἡ τροποποίησις αὕτη οὔτε νόμιμος εἶναι οὔτε κανονική· διότι οἱ ἑπτὰ Ἀρχιερεῖς οἱ τροποποιήσαντες τὸν κανονισμὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας, ἡ μνημονευομένη ἐν τῷ ἄρθρῳ 64ῳ· τὸ 25ον ἄρθρον τοῦ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ λέγει ρητῶς ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων τῶν ἐχόντων ἐπαρχίας· καὶ λέγουσιν μὲν οἱ ἑπτὰ ὅτι ἡ Σύνοδος ἦτο κανονική, διότι ὑπῆρχεν ἡ πλειονοψηφία, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἄρθρον 25ον κελεύει ἵνα ἡ Σύνοδος αὕτη συνέρχηται ὑπὸ τὴν προεδρείαν καὶ τῇ προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου καὶ κατὰ τὴν γενικὴν κανονικὴν ἀρχὴν αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς διὰ νὰ εἶναι ἔγκυροι πρέπει νὰ ἀποφασίζωνται ἐν πλήρει συνεδριάσει τῶν συνοδικῶν μελῶν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἡ Σύνοδος ἤρχισε τὴν πατριαρχικὴν ἐκλογήν, δὲν εἶναι κανονικὸν νὰ διακόψῃ τὴν ἐκλογὴν ταύτην καὶ νὰ κάμνῃ συνεδριάσεις ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Πατριάρχου καὶ δὴ καὶ οὐχὶ ἐν πλήρει συνεδριάσει τῶν συνοδικῶν μελῶν, ἥκιστα δὲ νὰ νομοθετῇ μὴ ὑπάρχοντος Πατριάρχου, διότι ἡ Σύνοδος τότε μόνον εἶναι πλήρης καὶ τελεία καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς ἔγκυροι, ὅταν εἶναι σύνοδος πάντων τῶν Ἐπισκόπων, προεδρεύῃ δ' αὐτῆς ὁ Πατριάρχης.

Ἡ ἔκνομος αὕτη ἐνέργεια τῶν ἑπτὰ Ἀρχιερέων ἀντίκειται ὄχι μόνον εἰς τὰ μνημονευθέντα ἄρθρα τοῦ κανονισμοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ρητὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐν πνεύματι τῶν ὁποίων συνετάχθησαν τὰ σχετικὰ ἄρθρα τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἀντιγραφέντος κατ' ἐντολὴν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης κανονισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας.

Οὕτω ὁ 5ος κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ἀπαιτεῖ διὰ τὰς κανονικὰς συνόδους τὴν παρουσίαν πάντων τῶν Ἐπισκόπων «κοινῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων» [Βλ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σύνταγμα ἱερῶν Κανόνων Β' 124, 225].

Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι ἡ Σύνοδος σῶμα κανονικὸν καὶ πλῆρες, προσαπαιτεῖται καὶ ἡ παρουσία καὶ προεδρεία καὶ τὸ κῦρος τοῦ Πρώτου, ἤτοι τοῦ Μητροπολίτου διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ τοῦ Πατριάρχου διὰ τὰς Διοικήσεις καὶ τὰς Πατριαρχικὰς Συνόδους.

Τοῦτο κελεύει καὶ ἀπαιτεῖ ὁ 16ος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου [ἐν ἔτει 341] λέγων : «τελείαν δ' ἐκείνην εἶναι τὴν Σύνοδον, ᾗ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς Μητροπόλεως» καὶ ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει ὁ Πατριάρχης [Ρ. καὶ Π. Σύνταγμα ἱερῶν Κανόνων Γ' 154]· ὁμοίως καὶ ὁ 20ὸς κανὼν τῆς αὐτῆς Συνόδου λέγων : «μὴ ἐξεῖναι δέ τινας καθ' ἑαυτοὺς συνόδους ποιεῖσθαι ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς Μητροπόλεις ἢ τὴν πατριαρχικὴν ἕδραν» [Ρ. Π. Σ. Ἱ. Κανόνων Γ' 162]· καὶ ἀντιτίθεται ἀκόμη εἰς τὸν ΛΔ' κανόνα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων κελεύοντα «τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς Πρῶτον [ἤτοι τὸν Πατριάρχην] καὶ μηδέν τι πράττειν περιττόν, ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης, ἐκεῖνα δὲ μόνα πράττειν ἕκαστον ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις» [βλέπε καὶ σχετικὴν ἑρμηνείαν Ζωναρᾶ, ἑρμηνεύοντος τὸ μηδὲν περιττὸν «ὃ εἰς κοινὴν ἀφορᾷ τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν», οἷον εἶναι καὶ ἡ τροποποίησις κανονισμοῦ [Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σ. Ἱ. Κανόνων, Τόμ. Β' 45—47]. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἄρθρα 10, 11 καὶ 12 τοῦ ἐγκεκριμένου καὶ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ, ἅτινα συμφωνοῦσι πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων, τὸ ἔργον τοῦ Τοποτηρητοῦ εἶναι μόνον νὰ παρασκευάσῃ τὰς διατυπώσεις καὶ ἐνεργείας πρὸς τὴν Πατριαρχικὴν ἐκλογήν. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπαιτεῖται ταχύ-

της περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐνεργειῶν τούτων, καὶ διὰ τοῦτο τὸ 11ον ἄρθρον τοῦ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ ὁρίζει διάστημα τριάκοντα μόνον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ Τοποτηρητοῦ διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς.

Ἑπομένως οἱ ἑπτὰ δὲν ἀποτελοῦν τὸ σῶμα τῆς Ἱ. Συνόδου, ὡς ἐννοεῖ αὐτὴν τὸ ἄρθρον 64ον τοῦ κανονισμοῦ ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 25ον τοῦ αὐτοῦ κανονισμοῦ καὶ ὡς ἐννοεῖ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων ἱερῶν Κανόνων.

Ἀλλὰ καὶ πλήρης καὶ τελεία ἂν ἦτο ἡ Σύνοδος, πάλιν κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου 64ου τοῦ κανονισμοῦ δὲν δικαιοῦται μόνη αὐτὴ νὰ τροποποιήσῃ τὸν κανονισμόν· τὸ ἄρθρον 64ον τοῦ κανονισμοῦ ρητῶς λέγει τῇ γνώμῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, οὐχὶ δὲ τῇ ἀποφάσει μόνον τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ὑπ' αὐτῆς. Ἡ τροποποίησις ἄρθρων τοῦ κανονισμοῦ καὶ δὴ θεμελιωδῶν αὐτοῦ διατάξεων εἶναι ἔργον τῶν νομοθετῶν, οἱ δὲ νομοθέται ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας εἶναι ὁ Πατριάρχης, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ οἱ δέκα λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Δαμασκοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ τῶν ἄρθρων τοῦ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ εἶναι φύσεως κανονικῆς, πρὸς τροποποίησιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ γνώμη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μόνης δικαιουμένης νὰ γνωματεύῃ ἐγκύρως περὶ τῶν κανονικῆς φύσεως ἄρθρων· ἑπομένως, ἐὰν ἡ γνώμη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι ἀρνητική, οἱ νομοθέται δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τροποποιήσωσι ἄρθρον τι κανονικῆς φύσεως καὶ ἂν ἔτι πλειονοψηφοῦν οἱ ἔχοντες τὴν γνώμην τῆς τροποποιήσεως.

Αὕτη εἶναι ἡ γενικὴ ἀρχὴ ἡ ἰσχύουσα ἐν πάσῃ νομοθεσίᾳ καὶ ἐν παντὶ συντάγματι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀπὸ τῆς συντάξεως τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ ὧν ἀντεγράφησαν οἱ κανονισμοὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, πρᾶξις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἵνα δηλονότι ἐν πάσῃ συντακτικῇ, ἢ ἐκλογικῇ συνελεύσει πᾶσα τροποποίησις, ἢ ἑρμηνεία ἄρθρου κανονικῆς φύσεως γίνηται μετὰ τὴν γνώμην τῆς Ἱ. Συνόδου.

Καὶ ἐπειδὴ οἱ νομοθέται τοῦ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἦτο σῶμα μικτὸν ἐκ τοῦ Πατριάρχου, τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν λαϊκῶν, ἦτο ἀνάγκη νὰ προστεθῇ τὸ 64ον ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ ὅτι πρὸς πᾶσαν προσθήκην ἄρθρου τινός, ἢ τροποποίησιν, δέον νὰ ὑπάρχῃ ἡ γνώμη τῆς Ἱ. Συνόδου, ἵνα μὴ νομοθετηθῇ τι ἀντικείμενον εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, πρὸς ἀκριβῆ ἑρμηνείαν τῶν ὁποίων ἁρμόδιον σῶμα εἶναι ἡ ἐν παρουσίᾳ καὶ προεδρείᾳ τοῦ Πατριάρχου πλήρης καὶ τελεία Σύνοδος.

Οὕτω λοιπὸν ἐκνόμως καὶ ἀντικανονικῶς ἐπὶ Τοποτηρητείας καὶ ὑπὸ μόνον τῶν ἑπτὰ Ἀρχιερέων ἐτροποποιήθη ὁ κανονισμὸς ὁρίζων πλὴν ἄλλων ἵνα ἡ Δαμασκὸς καταστῇ Μητρόπολις μὲ ἰδιαίτερον Μητροπολίτην, ἐνῷ ἡ

Δαμασκὸς ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀντιοχείας καὶ Δαμασκοῦ, εἶναι ἕδρα τοῦ Πατριαρχείου καὶ διοικεῖται κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς ὅστις εἶναι ὁ Πατριάρχης. Καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ οὕτω ἐκθέσμως τροποποιηθέντος κανονισμοῦ ἐγένετο ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρσενίου, ὡς Πατριάρχου, συμφώνως πρὸς τὸ σχετικὸν πρακτικόν. Ἀλλ' ἡ οὕτω ἐνεργηθεῖσα ἐκλογὴ εἶναι τελείως ἔκνομος, ἀντικανονικὴ καὶ ἄκυρος.

α'] διότι ἐγένετο ἐπὶ ἀνατροπῇ τοῦ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐγκεκριμένου ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ τῆς 8/21 Αὐγούστου 1906.

β'] διότι ἐγένετο μετὰ τὴν αὐθαίρετον καὶ ἀντικανονικὴν διακοπὴν τῆς συμφώνως πρὸς τὸν κείμενον καταστατικὸν νομίμως καὶ κανονικῶς ἐν Δαμασκῷ μετεχόντων καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀρσένιον Ἀρχιερέων ἀρξαμένης ἤδη πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, ἥτις ὥς τις ἱερουργία ὤφειλε παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ θυσίᾳ νὰ τελειωθῇ.

γ'] διότι ἐγένετο ὑπὸ μόνον τῶν ἑπτὰ Ἀρχιερέων, ἐνῷ κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀνάδειξιν ἐπισκόπου καὶ δὴ Πατριάρχου ἀπαιτεῖται ἡ συνεργασία «πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ» ἤτοι τῇ αὐτῇ Διοικήσει, ἢ τῷ αὐτῷ κλίματι ὑπαρχόντων Ἐπισκόπων, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται ἢ αὐτοπροσώπως παρουσιαζόντων τῶν δικαιουμένων ἐπισκόπων, ἢ συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων [πρβλ. κανόνας γ' Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ δ' Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὰς σχετικὰς ἑρμηνείας τῶν σχολιαστῶν Ζωναρᾶ, Βαλσαμῶνος καὶ Ἀριστηνοῦ, τὴν ἐν τοῖς εἰρημένοις κανόσι λέξιν χειροτονίαν ἑρμηνευόντων ὡς ἐκλογὴν καὶ ψηφοφορίαν ἢ κατ' ἄλλην ἑρμηνείαν ἐκλογὴν ψηφοφορίαν καὶ χειροτονίαν (βλ. Ρ. καὶ Π. Σύνταγμα Τομ. Β' σελ. 122-124 καὶ σελ. 564-566]. Ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Ἀρσενίου οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ἀρχιερεῖς, οὔτε αὐτοπροσώπως παρουσιάσθησαν, οὔτε καὶ ἀπόντες σύμψηφοι ἐγένοντο, οὐδὲ συνέθεντο διὰ γραμμάτων· ἐκ τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου προσεκλήθησαν μόνον οἱ τρεῖς καὶ δὴ οὐχὶ πρὸς ἐκλογὴν Πατριάρχου, ἀλλὰ πρὸς σύσκεψιν περὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ προβλήματος· τὸν τέταρτον τὸν Μητροπολίτην, Ἀμίδης Μελέτιον κληθέντα ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ νὰ μετάσχῃ τῆς ἐν Δαμασκῷ ἐκλογῆς ἔπειτα ὅταν εἶδον οἱ ἑπτὰ ὅτι οὗτος εἶναι ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου, αὐθαιρέτως καὶ ἀντικανονικῶς ἐστέρησαν τοῦ δικαιώματος τῆς κανονικῆς ψήφου, χαρακτηρίσαντες αὐτὸν ὡς δῆθεν στερούμενον ἐπαρχίας, διότι διενεργουμένης ἤδη τῆς ἐκλογῆς διαταχθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ δὲν μετέβη, ἐνῷ καὶ ἂν ἤθελε νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ διαταχθῇ νὰ παραμείνῃ ἐν Δαμασκῷ συμφώνως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας διὰ νὰ ψηφίσῃ. Κληθέντες μόνον οἱ τρεῖς πρὸς σύσκεψιν περὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ προβλή-

ματος, δὲν προσῆλθον, ὡς δὲν θὰ προσήρχοντο καὶ ἂν ἐκαλοῦντο πρὸς ἐκλογήν, διότι νομίμως καὶ κανονικῶς ἐπέμενον οἱ τρεῖς μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀμίδης νὰ ἐπανέλθουν οἱ ἑπτὰ εἰς Δαμασκόν, ἵνα ἐκεῖ συνεχισθῇ ἡ κατὰ τὸν ἐγκεκριμένον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν ἰσχύϊ κανονισμὸν μετεχόντων καὶ τῶν ἑπτὰ ἀρχιερέων ἀρξαμένη ἤδη ἐν τῇ ἕδρᾳ τοῦ Πατριαρχείου, τῇ Δαμασκῷ, Πατριαρχικὴ ἐκλογή.

δ') διότι ἐγένετο ἐκτὸς καὶ μακρὰν τῆς Δαμασμοῦ, ἥτις εἶναι ἡ ἕδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀντιοχείας καὶ Δαμασκοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τοῦ Πατριαρχείου, ἐνῷ καὶ κατὰ τὸν ἐν ἰσχύϊ κανονισμὸν καὶ κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ κατὰ τὴν μακρὰν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου γίνεται πάντοτε ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατριαρχείου.

ε'] διότι ἐγένετο ὄχι μόνον ἐκτὸς καὶ μακρὰν τῆς Δαμασκοῦ, ἀλλὰ καὶ λαθραίως καὶ ἐν λίαν ἀπομεμακρυσμένῃ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀποκρύφῳ Μονῇ. Θεόφιλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ ζ' αὐτοῦ κανόνι καταδικάζει ὡς ἐκνόμους καὶ ἀντικανονικὰς τὰς λαθραίας ἐκλογὰς καὶ χειροτονίας «Χειροτονία δὲ λαθραίως μὴ γινέσθω»... πρέπει «παρόντων τῶν ἁγίων (ἤτοι τῶν πιστῶν) ἐπ' ἐκκλησίας γίνεσθαι.... εἰ καὶ ὁ λαὸς δύναται αὐτῷ μαρτυρεῖν» (βλ. Ρ. καὶ Π. Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων Τόμ. Δ' σελ. 347)· ὁ δὲ ἱστορικὸς Σωκράτης ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ χαρακτηρίζει ὡς ἔκνομον καὶ ἀντικανονικὴν τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν τοῦ Οὐρσίνου, ὅστις θελήσας νὰ ἀποσπάσῃ τὸν Ἐπισκοπικὸν Θρόνον τῆς Ρώμης ἀπὸ τοῦ προκριθέντος ἤδη Δαμάσου, ἐκνόμως καὶ ἀντικανονικῶς ἐξελέγη καὶ ἐχειροτονήθη «ἐν παραβύστῳ καὶ οὐκ ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν ἀποκρύφῳ τόπῳ τῆς βασιλικῆς τῆς ἐπικαλουμένης Σικίνης», καὶ ἐπειδὴ ἡ περίπτωσις τοῦ Οὐρσίνου πολλὴν ἔχει ἀναλογίαν πρὸς τὰ τελεσθέντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας, παραθέτομεν ὁλόκληρον τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ Σωκράτους «ἐπεὶ οὖν προεκρίθη Δάμασος, μὴ φέρων ὁ Οὐρσῖνος τὴν τῆς ἐλπίδος ἀποτυχίαν παρασυνάξαι τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσπούδασε καὶ πείθει τινὰς ἀσήμους Ἐπισκόπους ἐν παραβύστῳ χειροτονῆσαι αὐτόν· καὶ χειροτονεῖται οὐκ ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν ἀποκρύφῳ τόπῳ τῆς βασιλικῆς τῆς ἐπικαλουμένης Σικίνης. Τούτου δὲ γενομένου, διχόνοια τὸν λαὸν ἐκράτησεν, ἐστασίαζον οὖν πρὸς ἑαυτοὺς οὐ διά τινα πίστιν ἢ αἵρεσιν, ἀλλὰ περὶ τοῦ μόνον τίς ὀφείλει τοῦ ἐπισκοπικοῦ Θρόνου ἐγκρατὴς γενέσθαι.... Ἐπὶ τέλους ὁ Οὐρσῖνος ἐπαύσατο τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ κατεστάλησαν οἱ βουληθέντες ἀκολουθῆσαι αὐτῷ». [Σωκράτους Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία Βιβλ. 4. 29].

στ'] διότι ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο τῇ ἐπεμβάσει καὶ ἐπιβολῇ τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων, παρόντος ἐν τῇ Μονῇ καὶ παρακελευομένου κοσμικοῦ ἄρχοντος· οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες καὶ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς πρώτης ἐν Δαμασκῷ

ἐκλογικῆς συνελεύσεως τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1929 π. ἡ. ποικιλοτρόπως ἠπείλουν καὶ ἐξεβίαζον ἰδίᾳ τὰ λαϊκὰ μέλη τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως διὰ νὰ ἐξαναγκάσουν αὐτὰ νὰ ψηφίσουν τὸν ὑποψήφιον τῶν ἑπτά· οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες τὴν οὕτω διὰ τῆς βίας τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων ἐπιβαλλομένην ἐκλογὴν θεωροῦσιν ἄκυρον· οὕτω ὁ Λ′ ἀποστολικὸς κανὼν κελεύει: «εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος διὰ αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένοιτο, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες» βλ. καὶ τὰ εἰς τὸν κανόνα τοῦτον σχόλια Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμῶνος (Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σ. Ἱ. Κ. Β, 37-38) βλ. καὶ κανόνα Γ′ τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου [Ρ. καὶ Ποτλῆ Σ. Ἱ. Κ. Β, 564].

ζ′] διότι ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Ἀρσενίου ἐγένετο οὐχὶ ἐν Δαμασκῷ, ὅπου εἶναι ἡ ἕδρα καὶ ὁ θρόνος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀντιοχείας καὶ Δαμασκοῦ καὶ τοῦ Πατριαρχείου, ἀλλ' ἐν ἐπαρχίᾳ ἄλλῃ, τῇ Λαοδικείᾳ. Ἡ ἰδιότης τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένη πρὸς τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ Δαμασκοῦ, καὶ εἶναι Πατριάρχης διότι εἶναι Ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ Δαμασκοῦ, ἑπομένως ἡ ἐκλογὴ καὶ ἐνθρόνισις αὐτοῦ εἶναι κανονικὴ μόνον ὅταν γίνῃ ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοῦ Πατριαρχείου, ἥτις εἶναι ἡ Δαμασκός.

η′] διότι ἡ ἔκθεσμος καὶ ἀντικανονικὴ αὕτη ἐκλογὴ ἔσχισε τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας, εἰς δὲ τοὺς οὕτω σχίζοντας τὴν Ἐκκλησίαν οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐπιβάλλουσι τὰς βαρυτάτας τῶν ποινῶν.

θ′] διότι ὁ ἐκλεγεὶς δὲν ἔχει τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπαιτούμενα διὰ τὸ ὕπατον τοῦτο ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα προσόντα, καὶ δὴ τὰ προσόντα τῆς ἀρτίας θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς μορφώσεως.

Μετὰ τὴν ἔκνομον καὶ ὅλως ἀντικανονικὴν ταύτην ἐκλογὴν καὶ τὸ σχίσμα, ἅτινα μάτην προσεπάθησε νὰ προλάβῃ διὰ τῶν ἐπανειλημμένων αὐτῆς ἐκκλήσεων καὶ παρακλήσεων ἡ κατὰ τὸν ἐγκεκριμένον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν ἰσχύϊ καννονισμὸν συγκεκροτημένη νόμιμος καὶ κανονικὴ ἐκλογικὴ συνέλευσις ἐν Δαμασκῷ, συνελθοῦσα αὕτη ἀμέσως τὴν 27 Ἰανουαρίου 1931 π. ἡ. ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Τριπόλεως Ἀλεξάνδρου ὡς ἔχοντος τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας, ἀπεφάσισεν νὰ ἀμυνθῇ πρὸς τὸ ἀποτολμηθὲν πραξικόπημα καὶ τὸ σχίσμα· κατὰ τὸ 11 ἄρθρον τοῦ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν ἀποτελοῦσιν οἱ 10 λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Δαμασκοῦ, οἱ δύο τῆς Ἀντιοχείας καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς οἱ ἔχοντες ἐπαρχίας παρόντες ἐν Δαμασκῷ. Ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 27 Ἰανουαρίου 1931 π. ἡμ. εἶχε τὴν ὑπὸ τοῦ 11ου ἄρθρου ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ ἀπαιτουμένην ἀπαρτίαν, διότι παρῆσαν τὰ 2/3 τῶν μελῶν· ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ἦσαν παρόντα τὰ 2/3 τῶν μελῶν πάλιν ἐδικαιοῦτο ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις μετὰ

τὰς ματαίας προσπαθείας αὐτῆς νὰ πείσῃ τοὺς ἀποδράντας νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν συνεδρίασιν καὶ δὴ μετὰ τὸ ἀποτολμηθὲν πραξικόπημα καὶ τὸ σχίσμα νὰ κηρύξῃ ἑαυτὴν ἐν ἀπαρτίᾳ καὶ νὰ προβῇ εἰς τὸ ἔργον.

Τοὺς διαπράξαντας τὸ πραξικόπημα καὶ σχίσαντας τὴν ἐκκλησίαν ἑπτὰ Ἀρχιερεῖς ἡ νόμιμος καὶ κανονικὴ ἐκλογικὴ συνέλευσις ἐθεώρησεν ὡς μὴ δικαιουμένους μετὰ τὰ ἀποτολμηθέντα νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν συνεδρίασιν καὶ συνεχίσασα οὕτω ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις τὸ αὐθαιρέτως, ἐκνόμως καὶ ἀντικανονικῶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ Ἀρχιερέων διακοπὲν ἔργον τῆς ἀρξαμένης ἤδη ἀπὸ τῆς 29ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1929 Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς κατήρτισε τὸ τριπρόσωπον ψηφοδέλτιον· μεθ' ὃ οἱ μετὰ τὸ πραξικόπημα τῶν ἑπτὰ ἀπολειφθέντες τέσσαρες νομιμόφρονες Ἀρχιερεῖς ἐξέλεξαν ἐν Ἐκκλησίᾳ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ παρόντος καὶ συνευδοκοῦντος [Α' Κλήμεντος 44, 3. 4] καὶ συμμαρτυροῦντος τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ὡς Πατριάρχην τὸν Τριπόλεως Ἀλέξανδρον.

Ἡ οὕτω ἐνεργηθεῖσα ἐκλογὴ τοῦ Τριπόλεως Ἀλεξάνδρου ὡς Πατριάρχου βάσιν ἔχουσα τὸν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐγκεκριμένον καὶ ἐπικεκυρωμένον κανονισμὸν ἔχει ἀναντίρρητα τὰ ἀνωτέρω ἰδίᾳ ὑπὸ τὰ στοιχεῖα α', β', δ', ε', στ', ζ' καὶ η' καὶ θ' νόμιμα καὶ κανονικὰ στοιχεῖα, τῶν ὁποίων στερεῖται παντελῶς ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρσενίου. Τὸ μόνον στοιχεῖον τὸ ὁποῖον θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἐλλείπει εἶναι ὅτι ἕνεκα τῆς ἀπουσίας τῶν 7 Ἀρχιερέων δὲν ὑπῆρχεν ὁ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς ἀπαρτίας διὰ τὸ σῶμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν 3 ὑποψηφίων, τὸ ὁποῖον ἀποτελοῦσι μόνον οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ ἑπομένως δὲν ὑπάρχει ἡ ψῆφος πάντων τῶν Ἐπισκόπων, καίτοι μετὰ τὴν ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον παραταθεῖσαν ἐκλογικὴν κωλυσιεργείαν τῶν 7, καὶ δὴ μετὰ τὸ ἀποτολμηθὲν ὑπ' αὐτῶν πραξικόπημα καὶ τὸ σχίσμα, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι δικαίως ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις ἐθεώρησε τοὺς 7 ὡς μὴ δικαιουμένους νὰ προσκληθῶσιν εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐκλογικὴν συνέλευσιν, ὡς ἐκνόμως καὶ ἀντικανονικῶς διακόψαντας τὴν ἐκλογὴν καὶ εἶτα προβάντας εἰς πραξικόπημα ἐκλογῆς καὶ σχίσαντας οὕτω τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὑπάρχει τις κανονικὴ ἔλλειψις εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, αὕτη δὲν βαρύνει τοὺς ἐν Δαμασκῷ συνελθόντας ἐκλογεῖς, ἀλλὰ τοὺς ἀποδράντας ἐκ Δαμασκοῦ ἑπτὰ Ἀρχιερεῖς, οἵτινες εἶναι οἱ μόνοι μὴ δικαιούμενοι νὰ ἐπωφεληθῶσι μιᾶς ἐλλείψεως κανονικῆς, προελθούσης ἐξ ἰδίας αὐτῶν ἐνεργείας καὶ ὑπαιτιότητος, ἐξιχθείσης μέχρι πραξικοπήματος καὶ ἀποσχίσεως [βλ. καὶ Jurisprudence Général Dalloz, Tome Premier, Paris 1910 page 698, 159. Arrêt de la Chambre civile de la Cour de cassation qui rejette καὶ ἥτις ἀπόφασις λέγει ρητῶς : «Une partie ne peut pas se prévaloir d'une nullité causée par son propre fait».

Ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς ἐκνόμου ἐνεργείας, ὑπαιτιότητος καὶ εὐθύνης τῶν 7 Ἀρχιερέων κανονικὴν ἔλλειψιν καὶ ὑπάρχουσαν τυχὸν δύνανται νὰ ἀναπληρώσωσιν αἱ τρεῖς Πατριαρχικαὶ Σύνοδοι Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, προσδίδουσαι εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ ὡς νομίμου καὶ κανονικοῦ Πατριάρχου κῦρος κανονικὸν μεῖζον καὶ ἀσφαλέστερον.

Οὕτω διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς νομίμου καὶ κανονικοῦ Πατριάρχου καὶ ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας δὲν ἀφήνεται ἀκυβέρνητος ἕρμαιον τῶν ἀπειλούντων νὰ καταποντίσουν αὐτὴν παντοίων κυμάτων καὶ συγχρόνως βεβαιοῦται ἡ νομιμοφροσύνη καὶ ὁ καθ' ὅλην τὴν ὑπερδιετῆ κρίσιν ὑπὲρ τοῦ κανονικοῦ Συντάγματος τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων εὐσταθὴς ἀγὼν τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ἀρχιερέων, οἵτινες καὶ μέχρι τελευταίας στιγμῆς προσέφερον ἑαυτοὺς θυσίαν εἰς τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, παραδεχθέντες τὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπό τινας ὅρους ἀμέσου παραιτήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου συμβιβασμόν, ὃν ὅμως ἐματαίωσαν οἱ ἑπτὰ Ἀρχιερεῖς, ἀθετήσαντες τὰς συμφωνίας, ὡς ἀνέτρεπον κατὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ πᾶσαν ἄλλην συμφωνίαν ἣν ὑπέγραφον ἢ ὡμολόγουν, κολάζεται δ' ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ παρανομία τῶν ἑπτὰ Ἀρχιερέων, οἵτινες καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς ὑπερδιετοῦς Τοποτηρητείας ἐκνόμως ἐνομοθέτησαν νέον κανονισμὸν καὶ διὰ σειρᾶς ὅλης καὶ πλήθους ἐκθέσμων καὶ ἀντικανονικῶν πράξεων ἄρδην ἀνέτρεψαν τὸ κανονικὸν σύστημα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐξιχθέντες διὰ τῆς ἀποτολμηθείσης λαθραίας καὶ ἀντικανονικῆς ἐκλογῆς μέχρι σχίσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Αὕτη ἐν συνεχείᾳ καὶ σχέσει πρὸς τὰς ὑποβληθείσας τοῖς τρισὶ Πατριαρχείοις ἐκθέσεις εἶναι ἡ ταπεινὴ ἡμῶν εἰσήγησις περὶ τῶν γενομένων δύο Πατριαρχικῶν ἐκλογῶν καὶ αὕτη εἶναι ἡ περὶ τῆς ἐνδεδειγμένης λύσεως ταπεινὴ ἡμῶν γνώμη, ἣν καὶ ἐν περιλήψει ἔχομεν ἤδη ὑποβάλῃ τηλεγραφικῶς εἰς τὰ τρία Πατριαρχεῖα ἵνα ἀποφανθῶσι ταχέως καὶ ὁριστικῶς.

Ἐπὶ τούτοις εὐλαβῶς ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιὰν τῶν Ὑμετέρων σεπτῶν Κορυφῶν διατελοῦμεν μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης βαθείας.

Ἐν Βηρυτῷ τῇ 29 Ἀπριλίου 1931,

Τῶν Ὑμετέρων Σεπτῶν Κορυφῶν
ἐλάχιστοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ
Ὁ Τραπεζοῦντος **Χρύσανθος**
Ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου,
Ὁ Ἑρμουπόλεως **Νικόλαος**
Ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας
Ὁ Πτολεμαΐδος **Κελαδίων**
Ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

***

ΤΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΝΤΑ ΤΗΛΕΓΑΦΗΜΑΤΑ

30/4/31.

Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἀντιοχείας Ἀλέξανδρον.

Δαμασκόν.

Ἀναγνωρίσαντες μετὰ περὶ ἡμᾶς Συνόδου ἐκλογὴν Ὑμετέρας Μακαριότητος ὡς Πατριάρχου Ἀντιοχείας, νομίμου καὶ κανονικοῦ, συγχαίρομεν Αὐτῇ καὶ ἀδελφικῶς ἀσπαζόμενοι εὐχόμεθα Πατριαρχείαν αὐτῆς εὐλογημένην παρὰ Θεοῦ ἐπ' ἀγαθῷ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Πατριάρχης **Φώτιος.**

Δαμασκός, 1/5/31.

Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Φώτιον.

Φανάριον.

Δοξάζοντες τὸν πάντα πρὸς συμφέρον οἰκονομοῦντα Θεὸν ἐνδομύχως εὐχαριστοῦμεν Ὑμετέραν Παναγιότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἐπὶ ἀναγνωρίσει ἡμῶν ὡς νομίμου καὶ κανονικοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας. Ἐξαιτούμεθα πολυτίμους εὐχὰς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς ὁριστικὴν ἀποκατάστασιν εἰρήνης Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας καὶ καρποφόρον συνεργασίαν ἐπ' ἀγαθῷ καὶ οἰκοδομῇ.

Ἀντιοχείας **Ἀλέξανδρος.**

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ὁ ἀνὴρ ἐν μέσαις ταῖς ἀγοραῖς στρεφόμενος καὶ δικαστηρίοις, ὥσπερ ὑπό τινων κυμάτων τῶν ἔξωθεν περιαντλεῖται θορύβων· ἡ δὲ γυνὴ καθάπερ ἔν τινι διδασκαλείῳ φιλοσοφίας τῇ οἰκίᾳ καθημένη καὶ τὸν νοῦν συνάγουσα εἰς ἑαυτὴν καὶ εὐχαῖς προσέχειν καὶ ἀναγνώσεσι καὶ τῇ ἄλλῃ δυνήσεται φιλοσοφίᾳ· καὶ καθάπερ οἱ τὰς ἐρήμους οἰκοῦντες οὐδένα ἔχουσι τὸν ἐνοχλοῦντα, οὕτω καὶ αὕτη, διὰ παντὸς ἔνδον οὖσα, διηνεκῶς δύναται ἀπολαύειν γαλήνης. Εἰ δέ ποτε καὶ ἐξελθεῖν ἀνάγκη γένοιτ' ἄν, οὐδὲ τότε ἐκεῖ θορύβων ὑπόθεσις· ἢ γὰρ μέχρι τῆς ἐνταῦθα παρουσίας ἢ ἡνίκα ἂν τὸ σῶμα λουτρὸν θεραπευθῆναι δέῃ, ἀναγκαῖαι ταῖς γυναιξὶν αἱ ἔξοδοι· τὸν δὲ πλείονα χρόνον ἔνδον κάθηται καὶ δυνατὸν αὐτήν τε φιλοσοφεῖν καὶ τὸν ἄνδρα δεχομένη τεταραγμένον καταστέλλειν, ρυθμίζειν, περικόπτειν αὐτοῦ τὰ περιττὰ τῶν λογισμῶν καὶ οὕτω πάλιν ἐκπέμπειν, ὅσα μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐφελκύσατο κακὰ ἀποθέμενον, ὅσα δὲ ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔμαθε καλὰ μεθ' ἑαυτοῦ φέροντα.

[61 Ὁμιλ. εἰς Ἰωάν.]

Η ΑΝΑΔΕΙΞΙΣ ΑΓΙΩΝ ΕΝ ΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΩι ΕΚΚΛΗΣΙΑι

Δι' Ἐπιστολῆς ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1930 ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Βουκουρεστίου καὶ πάσης Ρουμανίας κ. Μύρων παρεκάλεσε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα νὰ ὑποδείξῃ αὐτῷ τὴν πρᾶξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἥτις τηρεῖται, ὅταν χριστιανός τις μετὰ θάνατον ἀναγνωρίζηται καὶ ἀνακηρύσσηται ἅγιος, καὶ τὸ τυπικὸν τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται ἐν τοιαύτῃ πράξει.

Ἡ ἐπὶ τῶν κανονικῶν ζητημάτων Συνοδικὴ Ἐπιτροπή, εἰς ἣν ἀνετέθη ἡ μελέτη τοῦ ὡς ἄνω ἐρωτήματος, κατέστρωσεν Ἔκθεσιν καταχωρουμένην ἐνταῦθα. Ὡσαύτως καταχωροῦνται ἐν τῷ παρόντι Τεύχει τὸ ἀπαντητικὸν Γράμμα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας καὶ δεῖγμα Πράξεως τῆς εἰς ἅγιον ἀναδείξεως.

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τὸν ὁρισμὸν τοῦ Ἁγίου παρέχει αὐτὸς ὁ Οὐρανοβάμων Παῦλος λέγων περὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του : «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. Β' 20). Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ἁγιότης τυγχάνει σχετική, τοῦ Χριστοῦ εἰπόντος : «Οὐδεὶς ἀγαθὸς (=ἅγιος, ἀναμάρτητος) εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός» (Ματθ. ΙΘ' 17). Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐπεξηγεῖ τὴν σχετικότητα ταύτην οὕτως : «ἀμήχανον ἄνθρωπόν τινα ἀναμάρτητον εἶναι» (Ὁμιλ. στ' εἰς τὸν πτωχὸν Λάζαρον, Migne 48, στήλη 1041).

Ἡ μυστικὴ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἕνωσις εἶναι συγχρόνως καρπὸς βίου θεαρέστου καὶ πηγὴ νέας ἐν Χριστῷ τελειοποιήσεως. Τοῦ μυστικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ μὴ ὄντος πάντοτε γνωστοῦ καὶ καθ' ὅλα ἀντιληπτοῦ τοῖς ἀνθρώποις, ἡ Ἐκκλησία ἐζήτησεν ἀναμφηρίστους ἐξωτερικὰς μαρτυρίας ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν βεβαιωθῇ καὶ ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἁγιότητος τούτου ἢ ἐκείνου τῶν μελῶν αὐτῆς.

Πρώτη ἀπόδειξις εἶναι τὸ ἐκχέειν τινὰ τὸ αἷμα αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς πίστεως πρὸς τὸν Χριστόν, περὶ Οὗ ὀρθοδόξως ἐφρόνει καὶ πρὸς Ὃν ἦν ἐξ ὅλης ψυχῆς ἀφωσιωμένος. Αὕτη εἶναι ἡ γνησία ὁμολογία ἡ ἐπισφραγισθεῖσα διὰ τοῦ αἵματος. Αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ ἀναφέρουσι τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τοὺς μάρτυρας : «Περὶ δὲ τῶν μαρτύρων λέγομεν ὅπως ἐν πάσῃ τιμῇ ὦσι παρ' ὑμῖν, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τετίμηνται ὁ μακάριος Ἰάκωβος καὶ ὁ ἅγιος ἡμῶν συνδιάκονος Στέφανος» (Βιβλ. Ε' Κεφ. η' Migne 1, στήλη 853).

Δευτέρα ἀπόδειξις ἁγιότητος εἶναι ἡ ἄνευ μὲν θανάτου ἀλλ' ἐν μέσῳ

πολλῶν βασάνων καὶ καταπιέσεων γινομένη ὁμολογία τῆς πίστεως. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἡ τάξις τῶν Ὁμολογητῶν, οἵτινες ἕτοιμοι ἐτύγχανον καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς καλῆς ὁμολογίας νὰ θυσιάσωσιν, ἐὰν ἀνάγκη πρὸς τοῦτο παρουσιάζετο. Οἱ Ὁμολογηταὶ ὡς καὶ οἱ μάρτυρες δημιουργοῦνται, ὡς εἰκός, κατὰ τοὺς διωγμούς, ὁπότε στερεῖται ἐξωτερικῆς εἰρήνης ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἕπεται ὅτι οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἀνήκουσι μόνον εἰς τὰς δύο ταύτας τάξεις. Εἰς πᾶσαν ἐποχὴν εἴτε διωγμῶν εἴτε εἰρήνης ἐμφανίζονται οἱ ἀναντιρρήτως δεδοκιμασμένοι, οἱ ἡγιασμένοι, οἱ ὅσιοι πατέρες, οἱ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, «οἱ τῶν ὁμολογητῶν καὶ μαρτύρων **ἀναίμακτοι** ζηλωταὶ καὶ στεφανῖται καὶ λόγοις καὶ πράγμασιν», ὡς σαφέστατα ἐκφράζεται ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος (Migne 151, στήλη 755).

Τὰ στοιχεῖα τῆς ἁγιότητος καὶ πάσης μὲν τάξεως, ἀλλ' ἰδιαιτέρως τῆς τρίτης, συγκεκριμένως καθορίζει Νεκτάριος ὁ Ἱεροσολύμων (1602—1676) ἐν ταῖς ἀντιρρήσεσιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς φράτορας τῶν Ἱεροσολύμων. «Τρία θεωροῦνται τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἀληθῆ ἐν ἀνθρώποις ἁγιότητα· πρῶτον, ὀρθοδοξία ἄμωμος, δεύτερον, ἀρετῶν κατόρθωσις ἁπασῶν, ἐν αἷς ἕπεται ἡ περὶ τὴν πίστιν μέχρις αἵματος ἀντικατάστασις, καὶ τέλος, ἡ παρὰ Θεοῦ ἐπίδειξις σημείων ὑπερφυῶν καὶ θαυμάτων». Καὶ ὁ προμνησθεὶς Πατριάρχης Φιλόθεος ἐν τῷ ἐγκωμιαστικῷ αὐτοῦ λόγῳ πρὸς Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν (κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ πατριαρχείαν τῷ 1369), ἀφοῦ ὡμίλησε περὶ τῆς πολιτείας τῆς θαυμαστῆς καὶ ἰσαγγέλου τοῦ Γρηγορίου, προσέθηκε καὶ τὰ ἀκόλουθα: «καὶ στέργω καὶ τιμῶ τοῦτον ὡς ἅγιον ***ἀπὸ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ, ἃ μετὰ τὴν ἐνθένδε πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν εἰργάσατο,*** ἰαμάτων πηγὴν τὸν ἴδιον ἀναδείξας τάφον» (Migne 151, στήλη 711). Περὶ τῆς ἰαματικῆς δυνάμεως τῶν ἁγίων λειψάνων τῶν ἁγίων ὁμιλεῖ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐν τῇ κστ´ ὁμιλίᾳ τῆς Β´ πρὸς Κορινθίους «εἶδες τῶν ἁγίων τὴν δύναμιν καὶ τετελευτηκότων;» Καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἐν τῷ ζ´ Κεφαλαίῳ τοῦ Θ´ Βιβλίου τῶν Ἐξομολογήσεών του, καὶ ὁ Μ. Βασίλειος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ριε´ ψαλμοῦ, ἀναφέρουσι περὶ τῆς ἰαματικῆς δυνάμεως τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων («Νυνὶ δὲ ὁ ἁψάμενος ὀστέων μάρτυρος λαμβάνει τινὰ μετουσίαν ἁγιασμοῦ ἐκ τῆς ἐν τῷ σώματι ἑδρευούσης χάριτος» Migne 30, στήλη 122).

Τοὺς ἁγίους ἀνακηρύττει ἡ Ἐκκλησία νοουμένη εἴτε ὑπὸ τὴν γενικὴν εἴτε ὑπὸ τὴν εἰδικὴν σημασίαν αὐτῆς. Ἡ κοινὴ συνείδησις τῶν τε ποιμένων καὶ ποιμαινομένων διαγινώσκει καὶ διαπιστοῖ τοὺς πραγματικοὺς ἁγίους. Ἡ συνέλευσις τῶν ποιμένων, μεγάλη ἢ μικρὰ σύνοδος, ἐκτελεῖ τὸ τυπικὸν μέρος τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ἁγίων. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ αὐτὸς Φιλόθεος προκειμένου περὶ τῆς ἁγιοποιήσεως Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, γενομένης, ὡς

γνωστόν, καὶ συνοδικῶς. «Οὐ συνόδους μεγίστας καὶ κοινάς τινας ἀναμείναντες ψήφους ὥστ' ἐκεῖνον ἀνακηρύξαι, οἷς καὶ χρόνος καὶ ὄκνος καὶ μέλλησις καὶ πλεῖστά τινα τῶν ἀνθρωπίνων ἔστιν ὅτε προσίσταται, ἀλλὰ τῇ ἄνωθεν ψήφῳ τε καὶ ἀνακηρύξει καὶ τῇ λαμπρᾷ καὶ ἀναμφιβόλῳ τῶν πραγμάτων ὄψει καὶ πίστει καλῶς ἀρκεσθέντες» [Migne 151, στήλη 648]. Ὑπῆρχον δὲ πάντοτε καὶ ὑπάρχουσι καὶ νῦν τοπικοὶ καὶ καθολικοὶ ἅγιοι. Ἐκ τοῦ εἴδους τούτου τῶν ἁγίων ἐξαρτᾶται πολλάκις καὶ ἡ κατηγορία τῆς ἁρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἀνακηρυττούσης τὸν Ἅγιον. «Ἑκάστη ἐπαρχία, ἑκάστη πόλις μετ' ἰδιαιτέρου ζήλου ἐπανηγύριζε τὴν μνήμην τῶν ἰδιαιτέρων μαρτύρων καὶ ἁγίων, πᾶσα δὲ ἡ Ἐκκλησία τοὺς μᾶλλον μεταξὺ αὐτῶν διακρινομένους, θεωροῦσα ὡς ἴδιον κτῆμα, ἐτίμα καὶ ἐσέβετο ὡς καθολικοὺς ἁγίους».

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1622 μεγάλη σύνοδος ἐκ Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Ἐπισκόπων καὶ λογιωτάτων κληρικῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως συνελθοῦσα ἀνεκήρυξεν ἅγιον τὸν Γεράσιμον τὸν νέον [1509—1579], παρόντων καὶ τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Ἰωακεὶμ καὶ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους. Εἰς τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς τιμῆς τῶν θεαρέστως πολιτευσαμένων «ἀπιδοῦσα ἀνέκαθεν ἡ τῶν εὐσεβῶν ὁμήγυρις, ἐν εἰκόσι καὶ λόγοις τῶν θεαρέστως πολιτευσαμένων τὰς πράξεις καὶ τὰ κατορθώματα ἐκτίθεσθαι εἴωθε..... τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας ἔθει κατακολουθοῦντες συνοδικῶς θεσπίζομεν, διοριζόμεθα καὶ ἐν ἁγίῳ διακελευόμεθα πνεύματι...... ἵνα ὁ προρρηθεὶς ἐν ἁγίοις Γεράσιμος ἐτησίαις ἱεραῖς τελεστείαις καὶ ἁγιστείαις τιμῷτο καὶ ὕμνοις ἐγκωμίων γεραίροιτο» [Πατρ. Κώδ. Α΄ σελ. 66]. Καίτοι ἡ τότε μεγάλη ἐκείνη σύνοδος εἶχε κηρύξῃ καθολικὸν ἅγιον τὸν Γεράσιμον— «οὐ μόνον ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κεφαλληνίας, ἀλλ' ἐπὶ πάσης τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης τῶν εὐσεβῶν Ἐκκλησίας»—ἐν τούτοις μᾶλλον ὁ τοπικὸς χαρακτὴρ τοῦ εἰρημένου ἁγίου ὑπερίσχυσε. Σημειωτέον ὅτι καὶ ἐπιτέλεσις θαυμάτων τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Γερασίμου διεπιστώθη, διὸ καὶ Ἱερεμίας ὁ Β΄ τῇ αἰτήσει τῶν κατοίκων τῆς Κεφαλληνίας «ἐπέτρεψε τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων αὐτοῦ καὶ τὴν ἔκθεσιν αὐτῶν εἰς κοινὸν προσκύνημα»

Κατὰ ταῦτα πρὸς ἀνακήρυξιν ἁγίου τινὸς ἀπαιτεῖται ὅπως ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία συνοδικῶς ἐκτιμήσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ βίου τοῦ ὡς ἁγίου προτεινομένου ἀτόμου ἐν σχέσει πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς ἁγιότητος καὶ μετὰ ἐξακρίβωσιν καὶ διαπίστωσιν τῆς ὑπάρξεως τῶν εἰρημένων στοιχείων ἐκδοθῇ ἡ σχετικὴ πρᾶξις. Ἡ ἐν Ρωσσίᾳ Σύνοδος τοῦ 1547 θεσπίζει τὴν συνοδικὴν — ἀποστελλομένου κυρίως ὡς ἐξεταστοῦ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ τόπου, ἔνθα ἀνεδείχθησαν οἱ ὡς ἅγιοι προτεινόμενοι—ἔρευναν κυρίως περὶ τῆς γνησιότητος τῶν θαυμάτων, περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἐπὶ τῇ

βάσει τῶν ἀρχῶν τούτων εἰργάσθη ὡς πρὸς τὸν ἁγιασμὸν ἀτόμων τινῶν ἡ ἐν Ρωσσίᾳ Σύνοδος τοῦ 1549.

Μεθ' ὅ, καθοριζομένης τῆς ἐπετείου ἑορτῆς τοῦ νέου ἁγίου, συντάσσεται καὶ ἀκολουθία ἀνάλογος πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς τοῦ ἀνακηρυσσομένου ἁγίου καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς γενικοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας τῆς ᾀσματικῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 20 Φεβρουαρίου 1931.

Η ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Κυζίκου **Καλλίνικος.**
† Ὁ Νικαίας **Βενιαμίν.**
† Ὁ Χαλκηδόνος **Ἀγαθάγγελος.**
† Ὁ Δέρκων **Ἀμβρόσιος.**
† Ὁ Προύσης **Νικόδημος.**
† Ὁ Ἡλιουπόλεως **Γεννάδιος.**
† Ὁ Φιλαδελφείας **Μάξιμος.**

Η ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Μακαριώτατε καὶ Ἁγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Βουκουρεστίου, Μητροτροπολῖτα Οὐγγροβλαχίας καὶ Πατριάρχα τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Μύρων, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐλάβομεν ἐν καιρῷ τὴν ἀπὸ ι' Νοεμβρίου π. ἔ. ἀριθ. 667 ἀδελφικὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος καὶ μετ' ἐπιστασίας μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐμελετήσαμεν τὸ ἐν αὐτῇ ἐρώτημα, ὅπερ ποιεῖται περὶ τῆς παρ' ἡμῖν τηρουμένης τάξεως ἐν τῇ ἀναγνωρίσει καὶ ἀνακηρύξει τῶν ἁγίων, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνακήρυξιν ἐπισήμου ἢ ἐκ παραδόσεως τυπικοῦ.

Ἥκοντες νῦν προφρόνως εἰς τὴν ὀφειλομένην ἀπάντησιν, γνωρίζομεν τῇ Ὑμετέρᾳ περιποθήτῳ Μακαριότητι τὰ ἀκόλουθα :

Κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν παράδοσιν ἐφαρμόζονται, προκειμένου περὶ ἀναγνωρίσεως καὶ κατατάξεως εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδοξασμένων προσώπων, αἱ ἑξῆς γενικαὶ ἀρχαί :

α'] Ἡ ἐξέλεγξις τῶν στοιχείων τῆς ἁγιότητος ὀφείλει γίγνεσθαι διὰ Συνόδου, συγκροτουμένης ἐξ ἁπάντων τῶν Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Ἐπισκόπων καὶ ὀφφικιάλων κληρικῶν τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας.

β'] Ἡ ἐξέλεγξις περιττεύει περὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων προσώπων, ἅπερ ἡ γενικὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδησις ποιμένων καὶ ποιμαινομένων ἀνεγνώρισεν ὡς ἁγίους καὶ ὡς τοιούτους ἐπὶ μακρὸν ἤδη χρόνον τιμᾷ καὶ γεραίρει. Τῶν ἱερῶν τούτων προσώπων τῶν σιωπηρῶς μέχρι τοῦ νῦν ὡς ἡγιασμένων καὶ δεδοξασμένων παρὰ Θεοῦ τιμωμένων γίγνεται μόνον τυπικὴ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ ἀνωτέρω.

γ'] Κατὰ τὴν ἀνακήρυξιν γίγνεται σχετικὴ ἐκκλησιαστικὴ πρᾶξις, περὶ ἧς ὡς δεῖγμά τι δύναται χρησιμεῦσαι ἡ ἐν ἀντιγράφῳ ἔγκλειστος ὧδε πρᾶξις τοῦ καθαγιασμοῦ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου τοῦ Νέου, τοῦ γενομένου ἐπὶ τοῦ μακαρίου Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος.

δ'] Ἡ πρᾶξις τῆς ἀνακηρύξεως ὑπογράφεται πανηγυρικῶς ἐν τῷ ναῷ, γινομένης τῆς προσηκούσης ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς ὡς ἑξῆς : Κατερχομένης δηλ. ἁπάσης τῆς Συνόδου εἰς τὸν ναὸν καὶ τιθεμένου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Εὐαγγελίου, ψάλλονται τὰ τροπάρια «Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν. . . », «Ὅτε καταβὰς. . . . .» κτλ. Εἶτα ἀναγινώσκεται καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ πάντων τῶν τῆς γενικῆς Συνόδου μελῶν, ἅτινα παρίστανται, ἡ πρᾶξις τῆς ἁγιοποιήσεως, ἀμέσως δὲ μετὰ τοῦτο ψάλλονται τὰ τροπάρια «Ἅγιοι μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες. . . . .», «Τὰς ἀλγηδόνας τῶν Ἁγίων, ἃς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον. . . . .», «Τῶν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μαρτύρων σου ὡς πορφύραν καὶ βύσσον τὰ αἵματα. . . .».

ε'] Εὐκαίρως περὶ τῶν ἀξιολογωτέρων ἐκ τῶν ἀνακηρυχθησομένων ἁγίων συντάσσεται, ὡς εἰκός, καὶ ἰδιαιτέρα ἀνάλογος ἀκολουθία πρὸς χρῆσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ὑμνολογίας καὶ τελετουργίας τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

στ'] Ἐπίσης ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων, ἂν ταῦτα σώζωνται, καὶ τὸ χρίσμα αὐτῶν δι' Ἁγίου Μύρου, κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν δὲ τῶν λειψάνων συνήθεις εἰσὶ παννυχίδες καὶ λειτουργίαι πανηγυρικαί.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ ὧν ἠρώτησεν ἡ Ὑμετέρα σεβασμία Μακαριότης.

Χαίροντες δὲ ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ οὐ διαλείπει περιέπουσα τὴν Ἁγιωτάτην Ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας καὶ διὰ τῶν ἑκάστοτε ἐν τῷ σώματι αὐτῆς ἀναφαινομένων καὶ δοξαζομένων νέων ἁγίων, εἰς ἁγιασμὸν καὶ στήριξιν τοῦ εὐγενοῦς λαοῦ, εὐχόμεθα αὐτῇ πλουσίας πάντοτε τὰς θείας δωρεὰς καὶ πᾶσαν ἐν πᾶσιν ἀγαθωσύνην καὶ δόξαν.

Κατασπαζόμενοι δὲ καὶ αὖθις ἐν φιλήματι ἁγίῳ τὴν ἀγάπην Ὑμῶν, διατελοῦμεν

,αϡλα' Μαρτίου κδ'.

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος.**

ΠΡΑΞΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΑΓΙΟΝ ΑΝΑΔΕΙΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑι

Κύριλλος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὅσιον ἅμα καὶ τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας πληρώματι εἴπερ τι ἄλλο λυσιτελέστερον φαίνεται τοὺς ἀρετῇ διαπρέψαντας ἐν τῷ μετὰ σώματος βίῳ καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τελεταῖς ἐτησίοις καὶ ὕμνοις ἐγκωμίων γεραίρεσθαι· ἐκεῖνο μὲν ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τὴν πρὸς τὸν κοινὸν Δεσπότην εὔνοιαν, ὥς που κάλλιστα φιλοσοφεῖ ὁ Καισαρείας διδάσκαλος Βασίλειος, καὶ ὅτι ὁ τοῖς κατ' ἀρετὴν βεβιωκόσιν ἀπονεμόμενος ἔπαινος δι' ἀρετῆς εἰς Θεὸν ἀναφέρεται, παρ' Οὗ πᾶσα ἀρετὴ εἰς ἀνθρώπους, οἷάπερ θεολογῶν ἀποφαίνεται Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος· πρόσθες δὲ ὅτι καὶ ὡς χρέος ἡμῖν τοῖς τοιούτοις ἀφοσιωτέος ὁ ἔπαινος, ἵνα μηδενὶ μηδὲν ὀφείλωμεν κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· λυσιτελέστατον δὲ τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ἐστὶν ὁ περὶ τὰ καλὰ ἔπαινος· τοὺς μὲν ραθυμοτέρους ἐγείρειν τε πέφυκε καὶ παραθήγειν εἰς ζῆλον καὶ μίμησιν τῶν αὐτῶν, τοὺς δὲ φιλοπονωτέρους ἀκμαιοτέρους ἐργάζεσθαι· οὐδὲν γὰρ οὕτως οἶδε πόθον ψυχαῖς τήν τε ἀρχὴν παραγαγεῖν καὶ προαγαγεῖν παρηγμένον, ὡς εὐφημία περὶ τὰ εὐφημούμενα τοῖς μὴ παντάπασι βεβλακευμένοις καὶ νωθροῖς τὴν διάνοιαν· ὅσοι δὲ ἐπὶ ποσὸν ἀρετῆς ἤδη προβεβηκότες τυγχάνουσι, τούτους καὶ εὐφροσύνην οὐ τὴν τυχοῦσαν χαρίζεται ἡ περὶ τοὺς ἀγαθοὺς εὐφημία, εἰ δεῖ Σολομῶντι πείθεσθαι, ἐγκωμιαζομένου δικαίου λέγοντι εὐφραίνεσθαι τοὺς λαούς· πρόσθες δὲ ὡς οὐδὲ μικρὰ συμβάλλεται εἰς ἀντίληψιν ἡμῶν ἐν περιστάσεσιν ἡ πρὸς τοὺς σεβασμίους τελευτήσαντας ἄνδρας τιμή, εἰ χρὴ τοῖς ὁρωμένοις ἐξεικάζειν τὰ ἀόρατα τῆς μεγαλουργίας τοῦ Θεοῦ· εἴ γαρ οὐκ ἄχρηστος τῇ ἀγαθοδότιδι τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ τῶν ὑλικῶν αἰτίων ἡ τάξις ἐπὶ τῶν ὁρωμένων εἰς διεξαγωγὴν καὶ διοίκησιν τοῦ παντός, εἰκός ἐστι καὶ πρὸς διανομὴν τῶν ὑπὲρ φύσιν χαρισμάτων τοῦ τελεταρχικοῦ Πνεύματος μὴ παντάπασιν ἀχρήστους εἶναι τὰς τῶν θείων ἀνδρῶν πρεσβεύσεις καὶ μεσιτείας. Πρὸς δὲ ταῦτα καὶ ἀπιδοῦσα ἀνέκαθεν ἡ τῶν εὐσεβῶν ὁμήγυρις ἐν εἰκόσι καὶ λόγοις τῶν θεαρέστως πολιτευσαμένων τὰς πράξεις καὶ κατορθώματα ἐκτίθεσθαι εἴωθε, πρὸς οὓς ἀπευθύνειν τε καὶ ρυθμίζειν τῶν πιστῶν ἕκαστος ἔχοι τὸν ἑαυτοῦ βίον.

Ἐπεὶ δ' οὖν καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁσίως καὶ θεαρέστως βιώσαντα τὸν ἐν τοῖς Ὁμαλοῖς καλουμένοις χωρίοις τῆς νήσου Κεφαλληνίας θεῖον Γεράσιμον τύπον γενέσθαι τοῦ κατὰ Χριστὸν πολιτεύσαντος καὶ θείας ἀρετῆς χαρακτῆρα, οὗπερ ἡ ἐν τῷ βίῳ ἀρετή τε καὶ τὰ κατορθώματα οὐ μόνον ὑπ' ἀνθρώπων θαυμάζονται καὶ πανταχοῦ κηρύττονται παρὰ τῶν εἰδότων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Θεοῦ πολλῷ μᾶλλον ἐπιβεβαιοῦνται καὶ ἐπισφραγίζονται καθ' ἑκάστην τοῖς θαύμασιν, ὅσα εἰς ὠφέλειαν τῶν δεομένων καὶ καταφευγόντων εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ τέμενος, ἡ μεγαλόδωρος τοῦ ἀγαθαρχικοῦ Πνεύματος ἀπεργάζεται χάρις, Ἡμεῖς καὶ εὐσεβεῖν προθυμούμενοι τὰ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῷ τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν τοῖς θείοις ἀνδράσι τιμὴν καὶ τῆς κοινῆς τῶν πιστῶν ὠφελείας προνοούμενοι, συνῳδὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν θείοις πατράσι, τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας ἔθει κατακολουθοῦντες συνοδικῶς θεσπίζομεν, διοριζόμεθα, καὶ ἐν ἁγίῳ διακελευόμεθα Πνεύματι, γνώμῃ καὶ τῶν παρευρεθέντων μακαριωτάτων Πατριαρχῶν τοῦ τε Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἀγαπητῶν ἀρχιεπισκόπων τε καὶ ἐπισκόπων, τιμιωτάτων καὶ λογιωτάτων κληρικῶν, ἵνα ὁ προρρηθεὶς ἐν ἁγίοις Γεράσιμος ἐτησίοις ἱεροτελεστίαις καὶ ἁγιστείαις τιμῷτο καὶ ὕμνοις ἐγκωμίων γεραίροιτο καὶ ἐν ἀριθμῷ τῶν ὁσίων καὶ ἁγίων ἀνδρῶν καταλέγοιτο ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, οὐ μόνον ἐν τῇ νήσῳ Κεφαλληνίᾳ, ἀλλ' ἐπὶ πάσης τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης τῶν εὐσεβῶν ἐκκλησίας. Ὁ δὲ μὴ παραδεξόμενος τὴν συνοδικὴν ταύτην ἀπόφασιν, ἢ ὅλως ἀντιπεῖν τολμήσας μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν ἀποκοπτέος τῆς τῶν εὐσεβῶν ὁμηγύρεως καὶ τοῖς πᾶσιν ἔστω ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης κατὰ τὴν τοῦ Εὐαγγελίου φωνήν· εἰς γὰρ ἀΐδιον μνήμην καὶ διηνεκῆ τοῖς πᾶσιν ἀσφάλειαν τὰ παρόντα κανονικῶς τε καὶ συνοδικῶς ἀποφηνάμενοι ἐπιδεδώκαμεν·

Ἐν ἔτει ͵ζρλ', μηνὶ Ἰουλίῳ, Ἐπινεμήσεως Ε'.

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δ΄

(Ο ΑΠΟ ΔΕΡΚΩΝ)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

Γ΄

Ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτου Δράμας Γερμανοῦ, ἀπὸ Βιδύνης (29).

Τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Δράμας ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κὺρ Διονυσίου διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Βερροίας, ὡς ἔμπροσθεν φαίνεται [σημ. =ἐν σελ. 193], ἡμεῖς οἱ ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Κωνσταντίου, συνελθόντες ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι εἰς εὕρεσιν καὶ ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἁρμοδίου προσώπου, τοῦ ἀνεδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης αὐτῆς Μητροπόλεως, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον καὶ θεοπρόβλητον Μητροπολίτην Βιδύνης, περιπόθητον ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν κύριον ***Γερμανόν***, β΄) τὸν ***Βενέδικτον*** καὶ γ΄) τὸν ***Μελέτιον***, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ἔνδειξιν διηνεκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον.

͵αωλα΄ κατὰ μῆνα Μάϊον

Ἐπινεμήσεως δ΄.

† Ὁ Νικομηδείας ***Πανάρετος***. —† ὁ Χαλκηδόνος ***Ζαχαρίας***. — † ὁ Δέρκων ***Νικηφόρος***. — † ὁ Θεσσαλονίκης ***Μελέτιος***.

(29) ***Κωδ. Πατρ. Ἀρχ.*** ΙΔ΄ σελ. 194.—Ὅρα καὶ σημ. 17.

Δ'

Ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ μητροπολίτου Δέρκων Γερμανοῦ, ἀπὸ Δράμας (30).

Τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κὺρ Νικηφόρου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος, ἡμεῖς οἱ ἐνδημοῦντες Ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου, συνελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, εἰς εὕρεσιν καὶ ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἁρμοδίου προσώπου, τοῦ ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης αὐτῆς Μητροπόλεως, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον καὶ θεοπρόβλητον Μητροπολίτην Φιλίππων καὶ Δράμας, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸν καὶ περιπόθητον ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν κύριον ***Γερμανόν***, β') δὲ τὸν ***Γαβριὴλ*** καὶ γ') τὸν ***Παφνούτιον***, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ παράστασιν.

,αωλε' κατὰ μῆνα Νοέμβριον (κβ')

† Ὁ Ἐφέσου ***Χρύσανθος***· — † ὁ Ἡρακλείας ***Διονύσιος*** ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ σεβασμ. Γέροντος ἁγίου Νικομηδείας κὺρ ***Παναρέτου***· —† ὁ Χαλκηδόνος ***Ἱερόθεος***.—† ὁ Θεσσαλονίκης ***Μελέτιος***· —† ὁ Ἰωαννίνων ***Ἰωακείμ***·—† ὁ Κεστεντηλίου ***Ἀρτέμιος***·—† ὁ Σοφίας ***Παΐσιος***.

Ε'

Ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Δ' *(τὸ α')*, ἀπὸ Δέρκων (31).

Ἐπ' οὐδενὸς ἂν τῶν ἀνθρωπίνων συστημάτων ἀμφισβητήσειέ τις μὴ οὐχὶ ἀναγκαίαν εἶναι νόμιμόν τινα τάξιν, καθ' ἣν εὖ μάλα πρὸς τὸ

(30) ***Κωδ. Πατρ. Ἀρχ.*** ΙΔ' σ. 266.—Ὅρα καὶ σημ. 19.

(31) ***Κωδ. Πατρ. Ἀρχ.*** ΚΒ' σ. 39—40.—Ὅρα καὶ σημ. 21.

κοινῇ συμφέρον διοικηθήσεται· οὐκ ἀπόχρη γε μὴν εἰ ὥρισται μὲν ἡ τάξις, ἔξεστι δὲ τοῖς βουλομένοις ἀκινδύνως παραβαίνειν· οὕτω γὰρ τοῦ μὲν τὸ ἡδύ, τοῦ δὲ τὸ ἰδίᾳ συμφέρον, καὶ νῦν μὲν τόδε, νῦν δ' ἐκεῖνο, καὶ ἄλλοτε ἄλλό προαιρουμένης ὅ,τι περ ἂν βουλομένῳ αὐτῷ τύχῃ ὄν, εἰς μάτην ἔσται ἡ τάξις ὡρισμένη, καὶ οἱ μὲν νόμοι παραβαθήσονται ὡς εἰκός, συγχύσεις δὲ καὶ ἀμφισβητήσεις δειναὶ τὸ σύστημα καταλαβοῦσαι, ἄθλιον καὶ ἐλεεινὸν παρέξονται θέαμα, καὶ ταὐτὸν πείσεται, ὅπερ ἡ ναῦς πρὸς τὰς ἐν χειμῶνι τρικυμίας καὶ σάλους· εἰ γὰρ ἐν πλοίῳ ὡρισμένην μὲν θέλει τις τὴν ναυτικήν, μὴ φυλαττομένην δέ, καὶ ἅμα, ὁ μὲν ἀναστέλλειν, ὁ δὲ καταστέλλειν τὴν ὀθόνην διατείνεται, καὶ τῷ μὲν πρύμναν ἀνακρούσασθαι, καὶ εἰς λιμένα καθορμίσαι τὴν ναῦν, τῷ δ' εἰς πέλαγος πρὸς τὸν πλοῦν ἀφεῖναι δοκεῖ, καὶ ἕκαστος, οὐχ ὅπερ δεῖ κατὰ λόγον τῆς τέχνης ἀλλ' ὅ,τι περ βούλεται πράττειν ἐπιχειρεῖ, αὔτανδρος δήπου ἡ ναῦς ἄθλιον τὸ ναυάγιον ὑποστήσεται· καίτοι ἐκεῖ μὲν μικρὰ ἡ βλάβη καὶ μόνους τοὺς ἐπὶ τῆς νηὸς ἡ ἀταξία ἀπώλεσεν, ἐνταῦθα δὲ ἡ τῶν νόμων παράβασις γένη καὶ ἔθνη ὅλα καταλύσασα ἀνατρέπει. Ταύτῃ τοι ἀνάγκη πᾶσα μὴ μόνον τοὺς νόμους κεῖσθαι ὀρθῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ τούτων ἀκριβεῖ φυλακῇ ἀρχήν τινα ἀποδεδεῖχθαι καὶ ταύτην ὀρθήν· ἢ γὰρ ἂν μείζω καὶ χείρω τὰ φαῦλα συμβήσεται, ὅσῳ ἡ μὲν τῶν νόμων φαυλότης μόνους τοὺς χρωμένους ἀπόλλυσι, παρὰ δὲ τὴν τοῦ προϊσταμένου φαυλότητα καὶ οἱ ὀρθῶς ἔχοντες νόμοι προσδιαφθείρονται· ὥσπερ γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὀρθῶν δέονται νόμων πρὸς εὐζωΐαν, οὕτω καὶ οἱ νόμοι ἀγαθῶν χρῄζουσι τῶν προϊσταμένων εἰς διατήρησιν· ἀναγκαῖοι ἄρα παντὶ ἀνθρώπων συστήματι νόμοι τε ὀρθοὶ καὶ ἀρχὴ ἐπὶ τούτοις προϊσταμένη· πολλῷ δέ τοι ἀναγκαιότερον ἡγήσαιτ' ἄν τις τὸν ἐπὶ τῆς ὑπερτάτης ταύτης περιωπῆς προϊστάμενον, τοῦ ἁγιωτάτου τούτου φαμὲν Πατριαρχικοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τοῖς εὐσεβέσι καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, ἀφ' οὗ ὡς ἀπὸ ἀγαθῆς ῥίζης ἀγαθοὶ καὶ οἱ τῶν κατὰ μέρος παροικιῶν κλάδοι εὐθαλεῖς καὶ ἀδιάστροφοι ἀναβλαστάνουσι πρὸς τοὺς καρποὺς τῆς κατ' εὐσέβειαν ἐπισκέψεως.

Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ὁ προπατριαρχεύσας Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κύριος Ἄνθιμος, μετέστη εἰς τὰς οὐρανίους μονάς, ὁ δὲ Ἁγιώτατος Ἀποστολικὸς καὶ Οἰκουμενικὸς Θρόνος διέμεινεν ἀπροστάτευτος καὶ ἀναγκαίως ἐπιζητεῖ ἤδη τὸν οἰκεῖον προστάτην, δοθείσης ἀδείας παρὰ τῆς κραταιᾶς Βασιλείας δι' ὑψηλοῦ ὁρισμοῦ, συμφώνως τοῖς ἀνέκαθεν ἐπικεχορηγημένοις προνομίοις τῷ ἡμετέρῳ γένει, ἐπὶ τῷ γενέσθαι τὴν τοῦ διαδόχου ἐκλογὴν ἀξιοπρεπῆ, καὶ κατάλληλον πρὸς διατήρησιν τῶν τῆς ὑπακοῆς καθηκόντων ἁπάντων ἡμῶν τῶν ὑποτελῶν χριστιανῶν καὶ εὐαρέστησιν τῷ Βασιλείῳ Κράτει (οὗ τὸ σθένος εἴη ἀπροσμάχητον καὶ εἰς

αἰῶνας θριαμβεῦον) ἡμεῖς ἡ ἐνδημοῦσα ἐν τῇ κλεινῇ ταύτῃ τῶν πόλεων ἱερὰ ἐν Χριστῷ τῶν ἀρχιερέων ὁμήγυρις, κοινῇ γνώμῃ καὶ ὁμοφώνῳ συναινέσει, τοῦ τε ἐκλαμπροτάτου καὶ περιφανεστάτου πρίγκηπος τῆς νήσου Σάμου κὺρ Στεφάνου Βογορίδου, τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος μεγάλου Λογοθέτου κὺρ Νικολάου Ἀριστάρχου, τῆς λοιπῆς χορείας τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων, τῶν τιμιωτάτων ἐφόρων, καὶ ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ, καὶ τῶν εὐλογημένων προκριτωτέρων ἐσναφίων, συνελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, τῇ ἐπικλήσει τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος συνδιασκεψάμενοι περὶ εὑρέσεως ἀξίου καὶ καταλλήλου, ὅστις ἐπὶ τὴν πρωτεύουσαν ταύτην ἀποστολικὴν καὶ οἰκουμενικὴν καθέδραν προβιβασθείς, καὶ τὴν κοινὴν λαβὼν πηδαλιουχίαν δυνήσεται λόγῳ καὶ φρονήσει καὶ ἐμπειρίᾳ τὴν πνευματικὴν ταύτην ὁλκάδα εἰς εὐδίους λιμένας ἀπαγαγεῖν ἅπαντες ὁμοθυμαδόν, ἑνὶ κατὰ Χριστὸν φρονήματι, στόματί τε καὶ καρδίᾳ, ἐξελεξάμεθα τὸν Πανιερώτατον καὶ Θεοπρόβλητον Μητροπολίτην Γέροντα ἅγιον Δέρκων ἐν Χριστῷ περισπούδαστον καὶ περιπόθητον ἡμῶν συναδελφὸν κύριον κύριον ***Γερμανόν,*** ὡς προέχοντα τῶν λοιπῶν καὶ ὑπερτεροῦντα καὶ ζῆλον ἔνθεον ἐν ἑαυτῷ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐντρέφοντα, συνέσει τε καὶ φρονήσει, λόγῳ καὶ παιδείᾳ κεκοσμημένον, ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐν τοῖς κόλποις τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐντεθραμμένον, τήν τε σύστασιν αὐτῆς διακαῶς ποθοῦντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ὑπὲρ ταύτης ἀγωνιζόμενον, ὅση δύναμις, καὶ τὴν ἱερὰν τῶν ἀρχιερέων ὁμήγυριν τοῖς θεοφιλέσιν, ἀξιομιμήτοις καὶ ἀξιεπαίνοις αὐτοῦ πλεονεκτήμασι κατακοσμοῦντα, καὶ μόνον ἱκανὸν ὑπέρ τε τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν θρησκείας καὶ τῆς πρὸς τὴν εὐεργέτιδα καὶ τροφὸν ἡμῶν Κραταιὰν Βασιλείαν εἰλικρινοῦς πίστεως καὶ ἐνδομύχου ἀφοσιώσεως τῶν πιστοτάτων ἡμῶν ῥαγιάδων χριστιανῶν ἀναδεικνύμενον. Καὶ δὴ κατὰ τὴν ἱερὰν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν τῶν κανονικῶν ψήφων ἐκτελεσθεισῶν, α^ον^ μὲν ἐθέμεθα τὴν αὐτοῦ θεοπρόβλητον Σεβασμιότητα, ὃν καὶ Παναγιώτατον Δεσπότην ἡμῶν συναποδεχόμεθα ἐν ὥραις αἰσίαις καὶ χρησιαῖς κατὰ πάντα ἐλπίσι· β^ον^ δὲ τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Κρήτης κὺρ ***Καλλίνικον*** καὶ γ^ον^ τὸν πανιερώτατον Μεσημβρίας κὺρ ***Γρηγόριον***, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ἔνδειξιν καὶ παράστασιν μόνιμον.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αωμβ´ κατὰ μῆνα Ἰούνιον,
Ἐπινεμήσεως ιε´.

† Ὁ Ἡρακλείας ***Διονύσιος***. — † ὁ Νικομηδείας ***Διονύσιος***· — † ὁ Χαλκηδόνος ***Ἱερόθεος***· — † ὁ Ἰωαννίνων ***Ἰωαννίκιος***· — † ὁ Κρήτης ***Καλλίνικος***· — † ὁ Μαρωνείας ***Ἄνθιμος***· — † ὁ Λήμνου ***Δανιήλ***.

ΣΤ΄

Παραίτησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Δ΄ (32).

Διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας οἰκειοθελοῦς παραιτήσεως δηλοποιοῦμεν ὅτι μὴ ἀντέχοντες τοῖς μόχθοις καὶ τῇ πολυειδεῖ τύρβῃ τῶν συνημμένων τῷ πατριαρχικῷ ἀξιώματι ὑποθέσεων, κατιδόντες ἐμαυτοὺς ἀπαυδήσαντας, οἰκείᾳ βουλῇ καὶ αὐθορμήτῳ προαιρέσει, ἀπεκδυόμεθα τὴν γενικὴν ταύτην ποιμαντορίαν, καὶ ἀφοσιούμενοι τοῦ λοιποῦ τῇ προνοίᾳ τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, παραιτούμεθα οἰκειοθελῶς τῆς πηδαλιουχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἀπευθυνόμενοι εἰς ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον, ἐπευχόμενοι ἀπὸ βαθέων καρδίας εἰρήνην καὶ ἀγάπην ἅπασι τοῖς ἐν Χριστῷ ἡμῖν περιποθήτοις ἀδελφοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσιν καὶ παντὶ τῷ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν γένει· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ ἡ παροῦσα ἡμῶν ἐνυπόγραφος καὶ ἐνσφράγιστος παραίτησις.

Ἔτει ͵αωμε΄, Ἀπριλίου ιη΄.

(Τ. Σ.) † *Ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς* βεβαιοῖ.

Ζ΄

Ὑπομνηματιστικὸν Γράμμα ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου πρ. ΚΠόλεως Γερμανοῦ Δ΄ (*τὸ β΄*) (33).

Παρὰ πᾶσι τοῖς εὐσεβέσιν ἀνωμολόγηται περὶ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅτι μέγιστον καὶ θεῖον τῷόντι ἔχει τὸ ἀξίωμα· μέγιστος μὲν γὰρ ὡς πρωτεύων τῇ τάξει πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας, θεῖος δὲ διὰ τὸ τῆς ἀρχιερατείας θεῖον ὄντως ἀξίωμα τοῦ ἐν αὐτῷ ἀεὶ προϊσταμένου, καὶ τοιαύτη πρωτίσιη ἐπιτέτραπται αὐτῷ ἡ ἀρχὴ πρὸς εὐκοσμίαν πάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεροπρεπείας, ἥτις ὡς ἀπὸ ῥίζης γενναίας μυρίους ὅσους τῶν ἐκκλησιῶν κλάδους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ μέρος ἀναγεννᾷ, καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τέθηλε τὰ βλαστήματα, ἅπερ

---

(32) *Κωδ. Πατρ. Ἀρχ.* ΚΒ΄ σ. 74. — *Ἐκκλ. Ἀλήθεια* Β΄ σ. 360. — Ὅρα καὶ σημ. 22.

(33) ***Κωδ. Πατ ρ. Ἀρχ.* ΚΒ΄ 243.—Ὅρα καὶ σημ. 25.**

ἀμφιλαφῶς κομῶσιν εὐθαλέσι φύλλοις τῆς εὐσεβείας, καὶ βρίθουσι τοῖς τῆς ὀρθοδοξίας καρποῖς. Ἐπειδὴ οὖν τοιοῦτος καὶ τηλικοῦτός ἐστιν ὁ ἁγιώτατος οὗτος Πατριαρχικὸς Θρόνος, ἔγνωμεν ἤδη τὰ περὶ αὐτὸν ἐν ὑπομνήμασιν ἱεροῖς καταστρώσασθαι. Ὅθεν καὶ ἀρχιερατικὸν τόδε Ὑπομνηματιστικὸν Γράμμα ἀναγκαῖον ἡμῖν ἔδοξεν ἐκθέσθαι περὶ τῆς ἐλέῳ ἀποκαταστάσεως νέας Πατριαρχείας. Τῇ γὰρ λ′ τοῦ παριππεύσαντος Ὀκτωβρίου μηνὸς τοῦ ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ τούτῳ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ Πατριαρχικῶς προϊσταμένου Παναγιωτάτου κυρίου Ἀνθίμου ἀπομακρυντος ἀπ᾽ αὐτοῦ ὑψηλῷ προσκυνητῷ ἐγγράφῳ κελεύσματι, δόντος καὶ τὴν οἰκειοθελῆ ἐνυπόγραφον αὐτοῦ παραίτησιν· εὐμενοῦς δὲ ἀδείας καὶ ἐπινεύσεως συμφώνως τοῖς ἐπικεχορηγημένοις προνομίοις τῷ ἡμετέρῳ Γένει χορηγηθείσης ἡμῖν παρὰ τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας [ἧς τὸ σθένος εἴη ἀπρόσμαχον καὶ θριαμβεῦον εἰς τοὺς αἰῶνας] ἐπὶ τῷ γενέσθαι τὴν τοῦ διαδόχου ἐκλογὴν ἀξιοπρεπῆ καὶ κατάλληλον πρὸς ἀπαράτρεπτον διατήρησιν τῶν τε θρησκευτικῶν καὶ πνευματικῶν καθηκόντων, καὶ τῶν ρεαγιαδικῶν ἱερῶν χρεῶν ἁπάντων ἡμῶν τῶν ὑποτελῶν χριστιανῶν καὶ πρὸς εὐαρέστησιν τοῦ Βασιλείου Κράτους, Σύνοδος ὑπερτελεστάτη περὶ τούτου συνεκροτήθη ἐν τῷ μεγάλῳ Συνοδικῷ τῶν Πατριαρχείων, ὑπὸ πάντων ἡμῶν τῶν ἐνδημούντων ξυναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων, παρουσιαζόντων τοῦ τε ὑψηλοτάτου αὐθέντου κυρίου Στεφάνου Βογορίδου, τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος Μεγάλου Λογοθέτου κυρίου Νικολάου Ἀριστάρχου μετὰ παντὸς τοῦ εὐαγοῦς κλήρου, τῶν εὐγενεστάτων προὐχόντων τοῦ Γένους ἡμῶν, τῶν τιμιωτάτων Ἐφόρων καὶ Ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ καὶ τῶν τοῦ Γένους ἡμῶν Καταστημάτων καὶ τῶν προκριτωτέρων ἀφ᾽ ἑκάστου ρουφετίου τῆς Βασιλευούσης ταύτης τῶν Πόλεων, καὶ σκέψεως γενομένης ἀκριβοῦς ἐν εἰλικρινεῖ τῇ γνώμῃ καὶ ἀπαθεῖ τῷ λογισμῷ, τὶς ἂν εἴη ὁ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἀρίστως καὶ θεοφιλῶς προστησόμενος, καὶ τὸ πάγκοινον τοῦτο σκάφος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κατὰ σοφὸν Κυβερνήτην πηδαλιουχήσων προκέκριται καὶ προεξελέγη τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁ κατὰ τὸ χωρίον Βεβέκι ἐφησυχάζων Παναγιώτατος καὶ Σεβασμιώτατος Πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως κύριος κύριος ***Γερμανός***, πάντων ἡμῶν ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος εὐχαρίστῳ γνώμῃ καὶ διαθέσει ἀναβοώντων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν παρευρεθέντων μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ὥσπερ ἀπὸ μιᾶς ψυχῆς ἀναφωνούντων, καὶ τὴν αὐτοῦ Σεβασμιωτάτην Παναγιότητα ἐπιζητούντων, καὶ ὅσα χρήσιμα ἐπωφελῆ καὶ ἀναγκαῖα τῇ κοινῇ Μητρὶ ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ διεπράξατο ἐπὶ τῆς θείῳ ἐλέει προτέρας αὐτοῦ πατριαρχείας, ἀρίστως διοικήσας καὶ ἐπιεικῶς, προνοητικῶς ἅμα πατρικῶς καὶ φιλαδέλφως ἐξοικονομήσας τὰ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, καὶ εἰρήνην βαθεῖαν τῇ ἁγίᾳ τοῦ

Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ περιποιησάμενος, εἰς σωτηρίους λιμένας τὸ πάγκοινον τοῦτο σκάφος διασῶσαι προεθυμήθη. Ὅθεν καὶ διὰ δεητικῆς ἡμῶν καὶ παντὸς τοῦ Γένους δουλικῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸ Βασίλειον Κράτος μετακληθεῖσαν τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτην Παναγιότητα καὶ ἐνιδρυθεῖσαν σήμερον παναισίως ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ ταύτῃ Καθέδρᾳ κατὰ τὸν διακαῆ πόθον ἡμῶν, ἀποδεχόμεθα ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς καὶ ἐπιγινώσκομεν Παναγιώτατον καὶ Σεβασμιώτατον ἡμῶν Αὐθέντην καὶ Δεσπότην καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, καὶ διακηρύσσομεν καὶ προσεπιβεβαιοῦμεν ὁμοφώνως, συνεπευχόμενοι ἐκ βαθέων καρδίας, ὅπως ἡ φιλάγαθος πρόνοια τοῦ ὑψηλοῦ Θεοῦ, ἡ ταῦτα πανσόφως οἰκονομήσασα, χαρίσαιτο ἡμῖν τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτην Παναγιότητα σώαν, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύουσαν καὶ ὀρθοτομοῦσαν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ἐντείνουσαν ἐν πᾶσι καὶ κατευοδουμένην, καὶ ἀστεμφῶς ἐρηρεισμένην ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ αὐτῆς Θρόνου μέχρι τερμάτων ἐπιμηκίστου ζωῆς, εἰς κοινὴν πάντων ἡμῶν παραμυθίαν καὶ εἰρηναίαν καὶ ἀκατάγνωστον διαγωγήν, καὶ πνευματικὴν ὠφέλειαν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν κοινὸν ἀρχιερατικὸν ἡμῶν Ὑπομνηματιστικὸν Γράμμα ἐπὶ τοῦδε τοῦ Ἱεροῦ Κώδηκος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αωνβ´ κατὰ μῆνα Νοέμβριον.

† Ὁ Καισαρείας ***Παΐσιος***· — † ὁ Ἡρακλείας ***Πανάρετος*** ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σεβ. γέροντος Ἐφέσου κὺρ ***Ἀνθίμου***· — † ὁ Κυζίκου ***Ἰωακείμ***· —† ὁ Νικομηδείας ***Διονύσιος***·— † ὁ Δέρκων ***Νεόφυτος*** ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σεβ. γέροντος Χαλκηδόνος κὺρ ***Ἱεροθέου***· — † ὁ πρόεδρος Διδυμοτείχου ***Μελέτιος***·—† ὁ Πελαγωνείας ***Γεράσιμος***· — † ὁ Σερρῶν ***Ἰάκωβος***· — † ὁ Σάμου ***Γρηγόριος***· —† ὁ Βιζύης ***Γρηγόριος***.

Η´

Ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ´ (34).

Γερμανὸς ὑψίθρονον Πατριαρχικὸν οἴακα νώμων
Δεύτερα, κάλλιπε γῆν φύματι ἀργαλέῳ.
Πολλὰ μογήσας εὖτε μάλ᾿ ἄφθιτα δ᾿ ἔργματα ῥέξας,

(34) *Εὐγενίου ἱερέως*, ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῆς προσαρτήματα Ἀθῆναι. 1886 σ. 123.—Ὅρα καὶ σημ. 27.

Εὐσεβίης ἕρκος ἕρμα τε Πιερίδων·
Ἠδὲ Μονὴ Τριάδος χριστώνυμοι ἔνθ' ἁγνοὶ ἄρνες,
Ὀρφανίης τε δόμος καὶ τεμένη Σοφίης
Οἷς ἔπι (ἄλλα σάφ' οἶδε Θεὸς) κῦδος μέγα κεδνὸν
Βύζαντος δήμῳ ἤραο, πρέσβυ μάκαρ
Αἴ αἴ ρ', ὡς γέο ἱμέρθεν Μοῦσαι στοναχεῦσαι
Χῆραι δ' ὀρφανικοὶ θ' ὡς μεγάλ' ἴαχον, αἴ
Δεξιτερὴν δὲ πενητοκόμον τίνα κύσσομεν αὖτις;
Δύσποτμα τέτλαμεν. Ἀλλ' ἵλαθι οὐρανόθεν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αωνγ', μηνὸς Σεπτεμβρίου μεσοῦντος.

(Ἀκολουθεῖ).

† Ο ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἔργα ἑλληνιστὶ ἐκτυπωθέντα ἐν Κων/πόλει ἀπαντῶσι καὶ πρὸ τοῦ 1627, ἔτους κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ φιλόμουσος καὶ θερμὸς ἐργάτης τοῦ πνευματικοῦ ἀμπελῶνος ἱερομόναχος ἐκ Κεφαλληνίας καὶ κατόπιν ἀρχιεπίσκοπος τῆς νήσου ταύτης Νικόδημος Μεταξᾶς ἵδρυσεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον.

Τινὲς τῶν ἐκ τῆς Ἰσπανίας κατὰ τὸ 1492 ἐξωσθέντων Ἑβραίων ἦλθον εἰς Κων/πολιν — ἔνθα ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι Ἑβραῖοι ἐγκατεστημένοι ἤδη ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων (1) — καὶ μετὰ ἓν περίπου ἔτος ἵδρυσαν τυπογρα-

(1) Περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἠσχολήθη ἐσχάτως ὁ εὐρυμαθὴς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Σταμποὺλ κ. Ἀβραὰμ Γαλάντης ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Τοῦρκοι καὶ Ἰουδαῖοι» [σελ. 7] καὶ ἐν τῷ πονηματίῳ αὐτοῦ «Βατανδὰς τοῦρκτσε κονούς». Ὁ διακεκριμένος ἱστοριοδίφης Σελὴμ Νιζὲτ βέης, καθηγητὴς τῆς Ροβερτείου σχολῆς, ἐξ ἀφορμῆς τῆς 200ῆς ἐπετηρίδος τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τουρκικῆς τυπογραφίας εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξέδωκεν ἀξιόλογον ἔργον [τουρκιστὶ] ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ τουρκικὴ τυπογραφία». Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ὁ Σελὴμ βέης ἀφιέρωσεν ἀρκετὰς γραμμὰς εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῆς ὑπάρξεως ἑβραϊκῶν τυπογραφείων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τῆς ἐκτυπώσεως ἐν αὐτοῖς ἑλληνικῶν βιβλίων. Σχετικὰ πρὸς τὸ θέμα τοῦτο ἔγραψε καὶ ὁ μακαρίτης Σάθας «Βιογραφικὸν Σχεδίασμα Ἱερεμίου τοῦ Β'» σελ. ϥα σημ. 1. Ἐσχάτως δὲ καὶ ὁ κ. Νικηφ. Μοσχόπουλος ἔγραψεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἑβραϊκῶν τούτων τυπογραφείων ἐν τῷ ἄρθρῳ «Κωνσταντινούπολις»

φεῖον. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Βαγιαζὴτ τοῦ Α΄ καὶ Σελὴμ τοῦ Β΄, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1481 – 1520, τρία τοιαῦτα τυπογραφεῖα ἐλειτούργουν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῶν Σουλτάνων. Ἐν αὐτοῖς ἐξετυποῦντο διάφορα συγγράμματα ἑβραϊστί, λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστί. Ἑλληνικὸν ὅμως τυπογραφεῖον κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν χρονικὴν περίοδον δὲν ὑπῆρχεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὴν ἰδέαν τῆς ἱδρύσεως ἑλληνικοῦ τυπογραφείου ἐν ΚΠόλει εἶχε συλλάβει ὁ βαθύνους Πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ Β΄. [Βλέπε ἐν ὑποσημειώσει μνημονευθέντος ἔργου Σάθα]. Καιρικαὶ περιστάσεις καὶ ἀντίδρασις μὴ πεφωτισμένης μερίδος τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῶν τότε ἰσχυρῶν ἔτι κληρικῶν δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Ἱερεμίαν νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ὠφελίμους διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος βουλάς του. Ἡ πραγματοποίησις τοῦ ὀνείρου τούτου ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν «πολύφημον καὶ πολύσοφον» Πατριάρχην Κύριλλον τὸν Λούκαριν.

Ὁ μεγαλοπράγμων ἐκεῖνος Πρωθιεράρχης ἐνεθάρρυνε τὸν εἰρημένον Μεταξᾶν καὶ προέτρεψεν αὐτὸν ὅπως ἐκ Λονδίνου ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ συναποκομίζων τὰ τυπογραφικὰ ἐργαλεῖα, ὅσα διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ εὐπόρου ἀδελφοῦ του ἠγόρασεν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἀγγλίας, ἱδρύσῃ ἐνταῦθα ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον. Ὁ Νικόδημος Μεταξᾶς ἦλθεν εἰς Κων/πολιν μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κορινθίας καὶ κατώρθωσεν ἐκτελωνίσας τὰ παράδοξα αὐτὰ διὰ τὴν τότε Τουρκίαν βιομηχανικὰ προϊόντα νὰ ἱδρύσῃ τὸ πρῶτον ἐν Κων/πόλει ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον. Καίτοι δὲ τὸ τυπογραφεῖον ἐκεῖνο ἦτο ἰδιοκτησία τοῦ εἰρημένου ἱερομονάχου καὶ δὲν ἐγκατεστάθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις (2), ἐν τούτοις τοῦτο μὲν διότι ἐνεργείαις τοῦ Πατριάρχου ἐπραγματοποιήθη ἡ ἵδρυσις αὐτοῦ, τοῦτο δὲ διότι σκοπὸς τοῦ ἱδρύματος τούτου ἦτο κυρίως ἡ προάσπισις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τῶν διαφόρων κακοδοξιῶν καὶ ῥαδιουργιῶν τῶν ὀργά-

---

τῆς Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδείας, σελ. 635 α. Αἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἔργων τοῦ κ. Ἀβραὰμ Γαλάντη ἀναφερόμεναι σχετικαὶ πρὸς τὰ ἐν ΚΠόλει Ἑβραϊκὰ τυπογραφεῖα καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν πληροφορίαι τοῦ Σελὴμ βέη εἶναι πολὺ ἀξιοπιστότεραι· ὁ κ. Γαλάντης γράφων εἶχεν ὑπ' ὄψιν πολλὰς ἑβραϊκὰς πηγὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

(2) Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος ἐν τῷ ἄρθρῳ «Κύριλλος Λούκαρις» τῆς Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδείας τόμ. ΙΕ΄ σελ. 488, γ. σημειώνει τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὴν ἵδρυσιν τοῦ πρώτου ἐν ΚΠόλει ἑλληνικοῦ τυπογραφείου· «Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἐνεργειῶν τοῦ θερμουργοῦ Πατριάρχου ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ἵδρυσις ἑλληνικοῦ τυπογραφείου διὰ τῆς ἐξ Ἀγγλίας μετακλήσεως τοῦ Ἑπτανησίου τυπογράφου Νικοδήμου Μεταξᾶ». Ἡ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ἵδρυσις τοῦ τυπογραφείου ἐκείνου εἶναι ἄντικρυς ἀντίθετος πρὸς ὅλα τὰ ἱστορικὰ περιστατικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὸ ἐγχείρημα τοῦτο.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩ
ΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΣΟΦΩ
ΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΠΑΠΑ ΚΑΙ ΠΑ
ΚΥΡΙΛΛΟΥ

νων τοῦ παπισμοῦ, τὸ πρῶτον τοῦτο ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον δικαίως δύναται νὰ ὀνομασθῇ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον. Ἡ ὀνομασία αὕτη δὲν μειοῖ τὴν εἰς τὸ ἔργον ἐκεῖνο οὐχὶ μικρὰν συμβολὴν τοῦ Νικοδήμου Μεταξᾶ.

Περὶ τῆς συστάσεως καὶ τῆς μετέπειτα τύχης τοῦ τυπογραφείου τούτου διὰ μακρῶν ἀναφέρει ὁ Σάθας ἐν τῇ Νεοελληνικῇ του Φιλολογίᾳ σελὶς 274—280 ἐπὶ τῇ βάσει καὶ ἄλλων μὲν συγγραφέων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Ἰταλοῦ Λοβέρδο, Istoria de la Cefalonia. Ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος διαλαμβάνει περὶ τῶν τοῦ τυπογραφείου τούτου καὶ τῶν ἐκδοθέντων ἐν αὐτῷ βιβλίων ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων» [βιβλ. ΙΑ΄]. Ὀλίγα τινὰ σχετικὰ πρὸς τὸ αὐτὸ θέμα καταχωρεῖ καὶ ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης ἐν τῷ γνωστῷ του ἔργῳ [σελ. 137]. Περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἠσχολήθη καὶ πατὴρ τοῦ ἀειμνήστου Σπυρίδωνος Λάμπρου Παῦλος Λάμπρος ἐν ἰδιαιτέρᾳ πραγματείᾳ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι καθόλου τυπογραφίας (3). Περὶ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Ν. Μεταξᾶ λόγος γίνεται καὶ ἐν τῇ ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ τοῦ Χαλὴλ Χαλὴδ βέη μεταφρασθείσῃ Ἱστορίᾳ τῆς διαδόσεως τοῦ Ἰσλάμ [σελ. 167], ἔνθα τὸ ἐπίθετον Μεταξᾶς κατὰ λάθος πάντως γράφεται Μεταρᾶς (4).

Εἶναι γνωστὴ ἡ τύχη τοῦ πρώτου τούτου Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. Αἱ διαθέσεις καὶ αἱ ἐνέργειαι τῶν παπικῶν ὀργάνων αἱ ὁποῖαι ἐπανειλημμένως ὡδήγουν τὸν Πατριάρχην Κύριλλον Λούκαριν εἰς τὴν ἐξορίαν καὶ κατόπιν ἔφερον εἰς τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, αἱ αὐταὶ ἐνέργειαι καὶ ραδιουργίαι τῶν ἰδίων ὀργάνων ἐπετάχυναν τὸ τέλος τῆς λειτουργίας τοῦ ὠφελιμωτάτου καὶ λίαν ἐξανθρωπιστικοῦ τούτου ἱδρύματος. Οἱ ἀεικίνητοι Ἰησουῖται διὰ συκοφαντιῶν καὶ ἄλλων μέσων κατώρθωσαν νὰ παραστήσωσι τὸν φιλόμουσον Μεταξᾶν ὡς γράφοντα κατὰ τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας καὶ διενεργοῦντα προπαγάνδαν κατὰ τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Τοιουτοτρόπως οἱ κήρυκες τῆς παντοκρατορίας τοῦ πάπα προὐκάλεσαν ὄχι μόνον τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γενιτσάρων εἰς τὸ κτίριον τοῦ τυπογραφείου—εὑρισκόμενον οὐχὶ μακρὰν τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας—καὶ τὴν βλάβην τῶν τυπογραφικῶν ἐργαλείων, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν φυλάκισιν τοῦ Μεταξᾶ. Καὶ ταῦτα ἐπετεύχθησαν παρὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ἄγγλου πρεσβευτοῦ θερμὴν ὑποστήριξιν τοῦ Μεταξᾶ. «Καὶ λοιπόν, γράφει ὁ Σάθας, τῇ 6 Ἰανουαρίου 1628, ἡμέρᾳ τῶν Θεοφανείων, ἐν ᾧ ἀμερίμνως οὗτοι [οἱ πρεσβευταὶ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας,

---

(3) Περὶ τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Π. Λάμπρου βλέπε Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. ΙΕ΄ σελ. 759, γ.

(4) Σελὴμ Νιζχέι τουρκικὴ τυπογραφία σελ. 21. Περὶ τοῦ πρώτου τούτου ἐν ΚΠόλει ἑλληνικοῦ τυπογραφείου ἔγραψε καὶ ὁ κ. Β. Μυστακίδης ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς τουρκικῆς ἱστορικῆς Ἐπιτροπῆς ἔτος Α΄ σελ. 321.

ὁ Βάϊλος τῆς βενετικῆς δημοκρατίας καὶ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος] συνηστιῶντο, ἑκατὸν πεντήκοντα Γενίτσαροι ἐπολιόρκησαν, ἀπαγορευθείσης τῆς εἰσόδου εἰς τὸν Ἄγγλον πρεσβευτήν, τὸ οἴκημα τοῦ Μεταξᾶ, ὃν μετὰ τοῦ γραμματέως τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας συλλαβόντες ἀπήγαγον εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Γαλατᾶ, ἐν μέσῳ τοῦ πανικοῦ φόβου τῶν κατοίκων, ἀγνοούντων τὰ διαδραματιζόμενα. Συγχρόνως ὁ ἑκατόνταρχος τῶν Γενιτσάρων ἐδέσμευσε πάντας τοὺς ὑπηρέτας, συνέτριψε τὰ κιβώτια καὶ τὰς σκευοθήκας, καὶ λαβὼν τὸ τυπογραφεῖον, τὸν χάρτην, τὰ βιβλία καὶ πάντα τὰ ἀργυρᾶ σκεύη καὶ χρήματα, μηδ' αὐτῶν τῶν τῆς πρεσβείας παρασήμων ἐξαιρουμένων, ἀπῆλθε συνοδευόμενος ὑφ' ἑνὸς Ἰησουΐτου διερμηνέως. Οἱ δὲ Ἰησουΐται, ὅπως ἐπὶ μᾶλλον περιπλέξωσι τὸ πρᾶγμα, διέδωκαν ὅτι ἐκεῖ ἐτεκταίνετο συνωμοσία κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ὅτι διὰ τῆς τυπογραφίας ἐπλαστογραφοῦντο τὰ σουλτανικὰ φερμάνια καὶ ἐκόπτοντο νομίσματα κίβδηλα» (5). Ἀποδειχθείσης τῆς ἀθωότητος τοῦ Μεταξᾶ ἀπεφυλακίσθη οὗτος καὶ παραλαβὼν τὰ λείψανα τοῦ τυπογραφείου ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀφ' οὗ ἡ Μ. Ἐκκλησία προήγαγεν αὐτὸν εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας [Βλέπε καὶ Μ. Γεδεών, Πατρ. πίνακες σελ. 553-554].

Τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ εἰρημένου τυπογραφείου προελθὸν ἔργον εἶναι τὸ ἐκδοθὲν κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1627 καὶ φέρον τὸν ἑξῆς τίτλον :

τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου πατρὸς ἡμῶν
πάπα καὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τὰ νῦν δὲ Οἰκουμενικοῦ
Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου σύντομος πραγματεία κατὰ Ἰουδαίων
ἐν ἁπλῇ διαλέκτῳ πρὸς Γεώργιον τὸν Πάργαν.

---

[5] Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης [σελ. 137] ἀναφέρει τὴν καταστροφὴν τοῦ τυπογραφείου κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. «Ὅθεν οἱ ἐν τῷ σταυροδρομίῳ παπισταὶ φραντζέζοι ταῦτα ἰδόντες ἔδωκαν δῶρα πολλὰ καὶ πλῆθος χρημάτων πρὸς τοὺς κρατοῦντας ἐθνικοὺς **ἵνα ῥίψωσιν ἐν τῇ θαλάσσῃ τὴν τυπογραφίαν**, ὃ καὶ ἐγένετο». Ὁ J. J. Rousseau εἰς μίαν σημείωσιν τοῦ ἔργου του «Discours sus les sciences et les arts» ἀναφέρει τὰ ἑξῆς— ἄγνωστον πόθεν ἀρυόμενος— ὡς συμβάντα μετὰ τὸ 1728 ἐπὶ Σουλτὰν Ἀχμὲτ τοῦ Γ' ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐν ΚΠόλει τουρκικὸν τυπογραφεῖον. «Ὁ Σουλτὰν Ἀχμὲτ ὑπείκων εἰς τὰς ἐνοχλήσεις ἀνθρώπων φιλοκάλων συνήνεσεν εἰς τὸ νὰ ἱδρυθῇ τυπογραφεῖον ἐν Κων/πόλει· ἀλλὰ μόλις ἤρχισε λειτουργοῦν ἠναγκάσθησαν νὰ τὸ καταστρέψωσι καὶ νὰ ῥίψωσι τὰ ἐργαλεῖα του ἐντὸς φρέατος. J. J. Rousseau contrat social, ἔκδοσις Garnier σελ. 22. Ἀναφέρω τὸ χωρίον τοῦ Rousseau μόνον διὰ τὴν ὁμοιότητα τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς τὰ περὶ τῆς τύχης τοῦ πρώτου Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου γραφόμενα. Ἀκριβῆ εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Σάθα ἀναφερόμενα.

Φωτοτυπίαν τῆς σελίδος ἐν ᾗ εἶναι γεγραμμένα ὁ τίτλος καὶ ἕτερα συνήθη παραθέτομεν ἐν τῷ παρόντι τεύχει τῆς «Ὀρθοδοξίας».

Ἓν ἀντίτυπον τοῦ σπανιωτάτου τούτου βιβλίου ὑπάρχει ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἑλλάδος ὁπόθεν καὶ ἐλήφθη ἡ φωτογραφία τῆς εἰρημένης σελίδος [Βλέπε μνημονευθὲν ἔργον Σάθα].

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ σελίδι ταύτῃ ἐτέθη καὶ τὸ σῆμα τῆς περικνημίδος, ἐθνόσημον τῆς Μ. Βρεττανίας, διότι ὁ Μεταξᾶς ἂν καὶ ὑπήκοος τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας εὑρίσκετο, ὡς εἴδομεν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Μεταξᾶς ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν λαμπρῶν του σχεδίων ἔλαβεν ὅλα τὰ ὑπὸ τῶν τότε περιστάσεων ἐπιβαλλόμενα μέτρα.

Δεύτερον βιβλίον τύποις ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Μεταξᾶ ἐν τῷ εἰρημένῳ τυπογραφείῳ εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου [μνημον. ἔργον Δοσιθέου σελ. 1274] τοῦ Ὑψηλάντου [σελ. 137] καὶ ἄλλων ἀναφερόμενον περιέχον δὲ τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα ἔργον Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, τὴν διάλεξιν Γεωργίου τοῦ Κορεσίου τοῦ Χίου, τὸ τοῦ Γαβριὴλ τοῦ Σεβήρου κατὰ τῶν πέντε Διαφορῶν κ. ἄ.

Τὸ ἔργον τοῦ Λουκάρεως καὶ τοῦ Μεταξᾶ τιμᾷ ὄντως τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἑλληνικὸν Γένος, ἐγχείρημα ἄριστον εὑρὸν μιμητὰς ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἐνδόξων Πατριαρχῶν Σαμουὴλ Χαντζερῆ, Γρηγορίου τοῦ Ε΄ καὶ Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

Η ΑΓΓΛΙΚΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ε'

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 236 τοῦ ΣΤ' τόμου καὶ τέλος]

Ο ΜΥΛΟΣ ΤΟΥ NAG'S HEAD

Οἴκοθεν δὲ νοεῖται ὅτι ἀπαξιοῦμεν πάσης προσοχῆς καὶ σημασίας τὸν γελοῖον μῦθον τοῦ Νάγκ'ς Χέοδ (Nag's Head) συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Πάρκερ ἐχειροτονήθη ἔν τινι καπηλείῳ τοῦ Τζίμπσαιδ (Cheapside) ἀπαντῶντα 45 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πάρκερ ἔν τινι συγγράμματι τοῦ Χριστοφόρου Holywaed ἐξορίστου ἐξ Ἀγγλίας παπιστοῦ ἱερέως ἀναφερομένου εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Νὴλ (Neale) καθηγητοῦ τῆς Ἑβραϊκῆς ἐν Ὀξονίᾳ ***μὴ εὑρισκομένου μάλιστα ἐν τοῖς ζῶσι καθ' ὃν χρόνον ὁ εἰρημένος Holywaed ἔθετεν αὐτὴν εἰς κυκλοφορίαν*** καὶ ἥντινα μαρτυρίαν οὐδεὶς τῶν 6—7 συντακτῶν τῶν διαφόρων ἐκδοχῶν τοῦ μύθου βεβαιοῖ ὅτι ἤκουσε. Κατὰ τὸν μύθον τοῦτον ὁ Πάρκερ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὑποψήφιοι Ἐπίσκοποι συνηντήθησαν ἐν τῷ ἀναφερθέντι καπηλείῳ καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Λτάνδαφ (Ltandaff εἶχε παρακωλυθῇ νὰ τοὺς χειροτονήσῃ ἕνεκεν ἀπειλῆς ἀφορισμοῦ ἐκ μέρους τοῦ Βόνερ (Bonner), φυλακισμένου τότε, ὁ Ἐπίσκοπος Σκόρυ (Scary) τοὺς διέταξε νὰ γονυπετήσωσιν ἐνώπιόν του, καὶ ἐνῷ ἐξανίσταντο προσηγόρευσεν αὐτοὺς Ἐπισκόπους τῶν διαφόρων θρόνων εἰς οὓς εἶχον διορισθῇ.

Ὁ γελοῖος οὗτος μῦθος ἀποδοκιμαζόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμίων καὶ πεπαιδευμένων μελῶν καὶ αὐτῆς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν τινες π. χ. ὁ Λίγκορδ εἰλικρινῶς ὡμολόγησαν ὅτι δὲν ἐπίστευον εἰς αὐτὸν [Βλέπε Μαισον (Maison), Βραμχὸλ (Bramholl), Κουράγερ (Courayer) κτλ. ἀπεδόθη, καθὰ εἴπομεν, εἰς τὸν ἐν Ὀξονίᾳ καθηγητὴν τῆς Ἑβραϊκῆς Νὴλ, ***μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ***· οὐδεὶς δὲ παρουσιάσθη ποτὲ νὰ δηλώσῃ ὅτι ἤκουσε τὸν Νὴλ ἀφηγούμενον αὐτόν. Ὁ Conon Estcort, πολέμιος τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν λέγει ὅτι «εἶναι λίαν λυπηρὸν ὅτι ὁ μύθος τοῦ Nag's

Head ἐρρίφθη εἰς τὸ μέσον μετὰ τοσαύτης σοβαρότητος διότι ὡδήγησεν εἰς τὴν ὑπόνοιαν ὅτι οἱ καθολικοὶ συγγραφεῖς **δὲν εἶναι εἰλικρινεῖς** εἰς τὰς ἐνστάσεις καὶ ἀντιρρήσεις αὐτῶν κατὰ τῶν ᾿Αγγλικανῶν χειροτονιῶν» (The question of Anglicans ordinations).

Τὰ κυριώτερα εἰς τὰ ὁποῖα ἤδη ἐπεστήσαμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν διεπραγματεύθησαν κατ᾿ ἔκτασιν διάφοροι συγγραφεῖς ὡς ὁ Μαίσων (Maison), ὁ Βράμχολ (Bramholl), ὁ Κουράυερ (Cuorayer), εἰς οὓς παραπέμπομεν. ᾿Ιδοὺ τί γράφει ὁ Βράμχολ: «῾Η ἀμφισβήτησις καταντᾷ εἰς τοῦτο. Λέγουσιν ὅτι ὁ ᾿Αρχιεπίσκοπος Πάρκερ καὶ ἅπαντες οἱ ᾿Αγγλικανοὶ ᾿Επίσκοποι, ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τῆς ᾿Ελισάβετ συνεχειροτονήθησαν εἰς Neag's Head ἐν Τζιμπσάϊδ ὑπὸ μόνου τοῦ ᾿Επισκόπου Σκόρυ ἢ ὑπ᾿ αὐτοῦ καὶ τοῦ ᾿Επισκόπου Βαρλὼ ἄνευ διδαχῆς, ἄνευ Μυστηρίου, ἄνευ δημοσίας τελετῆς κατὰ τὸ ἔτος 1559 (χωρὶς νὰ ὁρίζωσιν τὴν ἡμέραν οὐδὲ ἐνώπιον τίνων συμβολαιογράφων) κατὰ τύπον καινὸν καὶ φαντασιώδη. Καὶ ἅπαντα ταῦτα λέγουσι βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς ὑποτιθεμένης ἑκουσίου ἐκθέσεως τοῦ κ. Νὴλ, κακοβούλου κατασκόπου μόνου μάρτυρος τῶν παρ᾿ αὐτοῦ κατατιθεμένων· καὶ ταύτην τὴν ἔκθεσιν ὁ Νὴλ ἐποίησε κατ᾿ ἰδίαν εἰς τὸ κόμμά του πολὺν καιρὸν μετὰ τὴν ἐκτιθεμένην ψευδῶς ὑπόθεσιν.

«῾Ημεῖς λέγομεν ὅτι μόνος ὁ ᾿Αρχιεπίσκοπος Πάρκερ ἐχειροτονήθη εἰς Λάμπεθ, ἐν ᾿Εκκλησίᾳ, ὑπὸ τεσσάρων ᾿Επισκόπων ἐξουσιοδοτηθέντων πρὸς τοῦτο δι᾿ ἐντάλματος ἐσφραγισμένου τῇ Μεγάλῃ Σφραγίδι τῆς ᾿Αγγλίας, μετὰ διδαχῆς, μετὰ Μυστηρίου καὶ μετὰ πάσης τῆς ἀπαιτουμένης λαμπρότητος τῇ 17ῃ Δεκεμβρίου 1559, ἐνώπιον τεσσάρων τῶν ἐπιφανεστέρων δημοσίων Συμβολαιογράφων τῆς ᾿Αγγλίας καὶ ὅτι ἰδιαιτέρως ὁ αὐτὸς δημόσιος Συμβολαιογράφος ἦτο ὁ πρώτιστος γραμματεὺς κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Καρδιναλίου Πόλε καὶ τοῦ ᾿Αρχιεπισκόπου Πάρκερ (¹) καὶ ὅτι πάντες οἱ ἄλλοι ᾿Επίσκοποι ἐχειροτονήθησαν ἐν ἄλλοις ἐποχαῖς, τινὲς τῷ αὐτῷ μηνί, ἀλλ᾿ οὐχὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, πολλοὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἀλλ᾿ οὐχὶ κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα καὶ ἄλλοι κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος. Καὶ ἵνα ἀποδείξωμεν τὴν ἀλήθειαν τῆς διηγήσεως ἡμῶν καὶ τὸ ψεῦδος τῆς ἐναντίας προσάγομεν τὸ πρωτόκολλον τοῦ ᾿Αρχιεπισκοπικοῦ θρόνου Καντορβερίας, ὅσον οἷον δὲ αὐθεντικόν, ἐπίσημον καὶ γνήσιον· τὰ πρωτόκολλα τῶν δεκατεσσάρων τότε χηρευόντων ἄλλων ἐπισκοπικῶν θρόνων φυλαττόμενα ἐπίσης μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας καὶ φροντίδος ὑπὸ ἐνόρκων ἀξιωματικῶν, ὅσον καὶ αὐτοῦ τοῦ Βατικανοῦ τὰ ἔγγραφα. Προσάγομεν πάντα τὰ ἐντάλματα τὰ τῇ ἰδιαιτέρᾳ σφραγίδι καὶ τῇ Μεγάλῃ Σφραγίδι τῆς ᾿Αγγλίας ἐκδοθέντα.

(¹) ᾿Αντώνιος Χούζ (Huse). Οἱ λοιποὶ τρεῖς ἦσαν οἱ Θωμᾶς ῎Αργελ (Argel), Θωμᾶς Γουϊλὲτ (Willet) καὶ ᾿Ιωάννης ᾿Ινσέντ (Insant).

Προσάγομεν τὰς ἐν τῷ βιβλίῳ καταγραφὰς ἢ δημοσίας πράξεις τοῦ Σφραγιδοφυλακίου (Chancellerie) αἵτινες εἶχον, δυστυχῶς, καῆ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰακώβου (Signet Office). Θὰ ἠδύνατο δέ τις ἐξ ἴσου ἐκ τούτων τῶν βιβλίων νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ γεγονός. Προσάγομεν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μαρτυροῦσαν, τοῦ Κοινοβουλίου Πρᾶξιν γενομένην ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὴν χειροτονίαν. Προσάγομεν ἁπάσας τὰς ἀμφισβητήσεις τὰς τυπωθείσας καὶ δημοσιευθείσας περὶ τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1572 χειροτονιῶν, δηλ. τρία ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πάρκερ, ὅταν ἅπαντα ταῦτα τὰ πράγματα ἦσαν εἰσέτι πρόσφατα ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἀνθρώπων. Αὐταὶ αἱ προφανεῖς ἐκκλησιαστικαὶ ἀποδείξεις ἤθελον εἶσθαι ἱκαναὶ νὰ ἐκθαμβώσωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τοῦ κ. Νὴλ καθ' ὅλον τὸν βίον καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσωσι νὰ ἀπαρνηθῇ τὸ ἀνυπόστατον αὐτοῦ ψεῦδος, ἢ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν παχυλὴν αὐτοῦ ἐκτύφλωσιν» (Συγγράμματα Βράμχολλ Τόμ. Γ′ ἐν Ὀξονίᾳ 1844).

Φρονοῦμεν λοιπὸν κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ὅτι ὁ μωρὸς καὶ ἀδέσποτος οὗτος μῦθος προϊὸν προδήλως ἀχαλινώτου ἐμπαθείας καὶ φανατισμοῦ κακῆς πίστεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατισχύσῃ ἐπισήμου καὶ ἀδιαφιλονεικήτου αὐθεντίας καὶ κύρους ἐγγράφων, ὧν τὸ σπουδαιότερον τὸ λεπτομερὲς πρακτικὸν τῆς χειροτονίας τοῦ Πάρκερ. Διακεκριμένος Ρωμαιοκαθολικός, ἀναγνοὺς τὸ ἐν λόγῳ πρακτικόν, οὐδὲν εὗρε τὸ ἀποδεικνύον αὐτὸ πλαστόν, ἀλλ' ἐχαρακτήρισε τοῦτο ὡς πρακτικὸν μετὰ προσοχῆς συντεταγμένον (like a preces verlal carefulles mead)· ὁ δὲ μνησθεὶς Conon Etseart λέγει «δὲν δύναταί τις νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἔλαβε χώραν πᾶν ὅ,τι ἀναφέρεται ἐν τῷ Κώδικι». Τὸ γεγονὸς τῆς χειροτονίας τοῦ Πάρκερ μαρτυροῦσι καὶ δύο καταλογοι Ἐπισκόπων, οἵτινες μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρουσι καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ σημειώσεως τῆς Ἀκαδημίας ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ καὶ ἄλλων σχετικῶν μαρτυριῶν (The validity etc. by Grede).

Ἄλλως τε δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ Ἀγγλικανὴ Ἱεραρχία ἀνάγει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐμμέσως μόνον εἰς τὸν Πάρκερ, ἀμέσως δὲ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γουλιέλμον Laud, εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ ὁποίου ἔλαβον μέρος καὶ Ἰρλανδοὶ καὶ Ἰταλοὶ Ἐπίσκοποι. Παραθέτομεν δὲ τὴν μαρτυρίαν ἀνδρὸς σπουδαίου καὶ σοφοῦ, Ρωμαιοκαθολικοῦ δὲ ἱερέως, τοῦ Ἄγγλου Ἰωάννου Λίγκορδ· «Ἡ τελετὴ τῆς προχειρίσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πάρκερ ἐγένετο κατὰ τὸ χειροτονητικὸν Ἐδουάρδου ΣΤ′ μετά τινος λεπτῆς διαφορᾶς. Δύο ἐκ τῶν χειροτονούντων, ὁ Βάρλωβ καὶ ὁ Κόδσκην, εἶχον προχειρισθῆ Ἐπίσκοποι κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν Ἀρχιερ. Εὐχολόγιον οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ τὸ μετηρρυθμισμένον χειροτονητικόν. Ἀλλὰ μὲν τὸ χειροτονητικὸν Ἐδουάρδου τοῦ ΣΤ′ ὡς καὶ τὸ τῶν Μεταρρυθμιστῶν χειροτονούντων ὅπερ σήμερον εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλίῳ τῶν Προσευχῶν (Book of Common Prayer)

περιέχουσιν ὅτι εἶναι οὐσιῶδες πρὸς νόμιμον μετάδοσιν τῆς Ἱερωσύνης» (Ἱστορ. Ἀγγλ. Βλέπε καὶ Γκετὲ Ἔκθεσ. τῆς Ὀρθοδ. Καθολ. Ἐκκλ. μετάφρασις Βαλαβάνη).

Καὶ ὁ Ρωμαιοκαθ. Dolluy γράφει «Le fait de la consecration de Parker nous parait donc absolument certain=τὸ γεγονὸς λοιπὸν τῆς χειροτονίας τοῦ Πάρκερ φαίνεται ἡμῖν ἀπολύτως βέβαιον».

Ἐν τέλει παραθέτομεν τὴν ἐπίσημον Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ἀναγνωρίζουσαν ἐπισήμως τὸ κύρος τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν.

Ἡ ἐπίσημος Πρᾶξις τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Κων/πόλεως περὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν ἔχει ὡς ἑξῆς :

Μελέτιος ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Τοῖς Προέδροις τῶν ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἀνέκαθεν τῷ πόθῳ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως διαφλεγομένη, ἀεὶ δὲ τὰ ῥήματα τοῦ Κυρίου ἐν νῷ ἔχουσα, ὅσα μικρὸν πρὸ τοῦ σωτηρίου πάθους πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα ηὔξατο ἵνα πάντες ἓν ὦσι, παρηκολούθει μὲν ἐνδιαφερόντως πάντοτε πᾶσαν τῶν διϊσταμένων Ἐκκλησιῶν κίνησιν, ἀνέκρινε δ' ἐπιμελῶς καὶ ἐπισταμένως πᾶσαν αὐτῶν ὁμολογίαν πίστεως, ἢ οἱανδήποτε ἄλλην δήλωσιν, γινομένην πρὸς ἐπίτευξιν προσεγγίσεως αὐτῶν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ. Μετ' εὐαρεσκείας δὲ διεπίστωσεν ὅτι μεταξὺ τούτων ἡ πάντοτε τὴν ζωηροτέραν ἐπιθυμίαν τῆς ἄρσεως τῶν ἐπιπροσθούντων πρὸς προσέγγισιν, καὶ δὴ καὶ πλήρη ἕνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διατρανώσασα ὑπῆρξεν ἡ Ἐπισκοπιανὴ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία, ἥτις, ἐξ Ἀνατολῶν τὸ χριστιανικὸν φῶς δεξαμένη, οὐκ ἐπαύσατο πρὸς Ἀνατολὰς καὶ τὴν μετὰ τῶν ἐν Ἀνατολῇ Ὀρθοδόξων εἰλικρινῆ προσέγγισιν καὶ πλήρη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἕνωσιν περὶ πολλοῦ ποιουμένη.

Διὸ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὴν προθυμίαν ταύτην δεόντως ἐκτιμῶσα καὶ πρότερον μέν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν, εἰς πολλὰς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης προῆλθε σχέσεις εἰλικρινῶς ἀδελφικάς, ἐσχάτως δὲ καὶ εἰδικὴν συνέστησεν Ἐπιτροπείαν μετὰ τῆς ἐντολῆς, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καθορίσῃ τὰ ὑπολειπόμενα ἔτι σημεῖα διαστάσεως καὶ τὸν τρόπον τῆς ἄρσεως αὐτῶν πρὸς ἐπίτευξιν πλήρους ἑνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ αὐτῷ Ὀρθοδόξῳ χριστιανικῷ πνεύματι.

Ἐν τῇ μελέτῃ δ' αὐτῆς ταύτῃ ἡ Ἐκκλησία κατιδοῦσα ὅτι ἐπὶ ἑνὸς προέχοντος ζητήματος, τοῦ κύρους δηλονότι τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτο-

Η ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ
Ἔργον τοῦ μεγάλου ζωγράφου Greco

(Δομενίκου Θεοτοκοπούλου)
1548—1625.

νιῶν, ἡ Ἁγία Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὔπω ἐπισήμως ἀπεφήνατο γνώμην τινα, οὔτε συνολικῶς, οὔτε διά τινος τῶν ἐπὶ μέρους ἁγίων Συνόδων, καίτοι ἱκαναὶ ἐγένοντο κατὰ καιροὺς συζητήσεις μεταξὺ τῶν θεολόγων αὐτῆς, ὅτι δὲ ἐπίσημός τις διερεύνησις καὶ κανονικὴ λύσις τοῦ προέχοντος τούτου ζητήματος, μεγάλως θὰ διηυκόλυνε τὴν ποθητὴν ἕνωσιν, ἑνὸς τῶν σπουδαιοτέρων κωλυμάτων, τῶν ἐναντιουμένων εἰς τὸν ἑκατέρωθεν ἐπιδιωκόμενον θεάρεστον σκοπὸν τῆς ἑνώσεως, αἱρουμένου, ὑπέβαλεν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἔκθεσιν σχετικήν, ἐπιστημονικῶς διαπραγματευομένην τὸ εἰρημένον ζήτημα.

Τὴν οὖν ἔκθεσιν ταύτην τῆς Ἐπιτροπείας ἐν ἐπανειλημμέναις συνεδριάσεσιν αὐτῆς μελετήσασα ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν :

Ὅτι ἐν τῇ χειροτονίᾳ ταύτῃ τε καὶ ταῖς ἐφεξῆς εὕρηνται πλήρη τὰ Ὀρθόδοξα καὶ ἀπαραίτητα ὁρατά τε καὶ νοητὰ στοιχεῖα ἐγκύρου ἐπισκοπικῆς χειροτονίας, ἥ τε ἐπίθεσις δηλονότι τῶν χειρῶν καὶ ἡ ἐπίκλησις τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ ἡ πρόθεσις τοῦ μεταδοῦναι τὸ τῆς Ἐπισκοπικῆς διακονίας χάρισμα·

Ὅτι οἱ ἐπιστημονικῶς ἐξετάσαντες τὸ ζήτημα ὀρθόδοξοι θεολόγοι σχεδὸν ὁμοφώνως εἰς τὰ αὐτὰ κατέληξαν συμπεράσματα ὑπὲρ τοῦ κύρους ἀποφανθέντες τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν·

Ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Πρᾶξις οὐδεμίαν παρέχει ἔνδειξιν ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔθηκέ ποτε ἐπισήμως ἐν ἀμφιβόλῳ τὸ κῦρος τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν κατὰ τρόπον ὑποτυποῦντα ὅτι ἐν περιπτώσει ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ἀναχειροτονία τῶν Ἀγγλικανῶν κληρικῶν θεωρεῖται ἐπιβεβλημένη·

Ὅτι τὸ γενικὸν τοῦτο πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας ἐκπροσωποῦντες οἱ κατὰ καιροὺς Ἁγιώτατοι Πατριάρχαι καὶ ἄλλοι Ἱεράρχαι τῆς Ἀνατολῆς, γράφοντες πρὸς Ἀρχιερεῖς τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας προσηγόρευον αὐτοὺς «Σεβασμιωτάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς» ἀδελφικὸν ἀπονέμοντες ἀσπασμόν·

Ἀπεφήνατο γνώμην ὑπὲρ τοῦ ἐγκύρου τῆς Ἀγγλικανῆς Ἱερωσύνης, κρίνασα ἅμα ὅπως ἡ διαγνώμη αὕτη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας ἐξαγγελθῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἁγίαις Ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις ὅπως δοθῇ ἀφορμὴ πρὸς τὸ ἀποφήνασθαι καὶ ταύτας τὴν ἑαυτῶν γνώμην, ὥστε διὰ τῶν μερικῶν διαγνώσεων γνωσθῆναι τὴν ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τούτου ζητήματος πανορθόδοξον ἀντίληψιν.

Γράφοντες τοίνυν, καὶ τῇ ὑμετέρᾳ λίαν ἀγαπητῇ. . . . . . . τὰς παρ' ἡμῖν κρατησάσας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου σκέψεις ἀνακοινούμενοι, οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ ἡ ὑμετέρα . . . . . . μελετῶσα μετὰ τῆς περὶ

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΔΩΜΑΤΑ

αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὸ ζήτημα τοῦτο, εὐαρεστηθήσεται ἀνακοινώσασθαι Ἡμῖν τὸ πόρισμα τῆς διασκέψεως, πρὸς περαιτέρω καλλιέργειαν τῶν μετὰ τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας ἑνωτικῶν σχέσεων, ἐπὶ τῇ χρηστῇ ἐλπίδι, ὅτι ὁ Οὐράνιος τῆς Ἐκκλησίας Δομήτωρ, διὰ τῆς πανσθενεργοῦ αὐτοῦ χάριτος ἀναπληρώσει τὰ ἐλλείποντα καὶ ὁδηγήσει πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς τὴν πλήρη ἕνωσιν, ὅπως γένηται ἐξ αὐτῶν μία ποίμνη ὑπὸ ἀρχιποίμενα αὐτὸν τὸν ἀληθῆ ποιμένα τῶν προβάτων, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, Οὗ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

,απκβ´ Αὐγούστου η´.

Τῆς Ὑμετέρας κτλ.

† *Ὁ Κωνσταντινουπόλεως* ἐν Χριστῷ **Μελέτιος.**
† Ὁ Καισαρείας **Νικόλαος.**
† Ὁ Κυζίκου **Καλλίνικος.**
† Ὁ Νικαίας **Βασίλειος.**
† Ὁ Χαλκηδόνος **Γρηγόριος.**
† Ὁ Νεοκαισαρείας **Πολύκαρπος.**
† Ὁ Ρόδου **Ἀπόστολος.**
† Ὁ Ἀγκύρας **Γερβάσιος.**
† Ὁ Χαλδείας **Λαυρέντιος.**
† Ὁ Βάρνης **Νικόδημος.**
† Ὁ Ἡλιουπόλεως **Σμάραγδος.**
† Ὁ Σαράντα Ἐκκλησιῶν **Ἀγαθάγγελος.**
† Ὁ Μετρῶν **Ἰωακείμ.**

Σημείωσις.— Ὁ πάπας Βενέδικτος ΙΕ´ ἀνέθηκεν εἰς Ἐπιτροπὴν Καρδιναλίων τὴν καὶ αὖθις μελέτην τοῦ ζητήματος τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν **(Palmieri)**. Μάταιος κόπος. Τὸ ζήτημα τῶν Ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν ἔλυσεν ὁριστικῶς καὶ τελεσιδίκως ἀποφανθεὶς κατὰ τοῦ ἐγκύρου αὐτῶν ὁ ἀλάθητος πάπας Λέων ΙΓ´ ἀποφανθεὶς ἐπισήμως **ex cathedra**. Παλινδρόμησις δὲ ἀπὸ τῆς ἐτυμηγορίας τοῦ ἀλαθήτου Λέοντος ΙΓ´ εἶναι διὰ τοὺς παπιστὰς ἀπολύτως ἀδύνατος, ἐκτὸς ἂν ἀρνηθῶσι τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ (1870) περὶ τοῦ ἀλαθήτου τῶν παπῶν Ρώμης. Θὰ τολμήσωσι νὰ πράξωσι τοῦτο, ἀμφιβάλλομεν. Ἡ φιλία δὲ τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας, λέγουσιν, ἐκτιμᾶται ὑπὸ τῆς Ρώμης ὡς μελλούσης νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς κρῖκος ἑνώσεως μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Η ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ

Β'

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος).

Τὰ αἴτια ἅτινα παρεκίνησαν τὸν Πάπαν πρὸς δημοσίευσιν τῆς Ἐγκυκλίου ταύτης πρέπει βεβαίως ν' ἀναζητηθῶσιν εἰς τὴν κρίσιν, τὴν ὁποίαν πράγματι διέρχεται ὁ γάμος ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐν τοῖς νεωτέροις κράτεσι καὶ ἐν τῇ σημερινῇ κοινωνίᾳ. Ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐπικράτησις ἐν τοῖς πλείστοις τῶν κρατῶν τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου τοῦ πολιτικοῦ γάμου, καὶ ἂν δὲν κατήργησε τὸν θρησκευτικὸν γάμον ἐξ ὁλοκλήρου, ἐν τοσούτῳ ἀπεψίλωσεν αὐτὸν πάσης νομικῆς ἰσχύος εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε τὴν εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας νὰ ζητῶσι μόνον οἱ εἰλικρινῶς θρησκεύοντες ἢ καὶ οἱ εἰς τὰ παραδεδομένα ἐκ συνηθείας μᾶλλον προσκείμενοι. Ἡ ἐπιπολαιότης ἀφ' ἑτέρου, μεθ' ἧς προσέρχονται οἱ πολλοὶ εἰς τὸν γάμον χωρὶς ν' ἀναμετρῶσι τὰς εὐθύνας, τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνουσιν, ἡ εὐρεῖα διάδοσις ἀντιθρησκευτικῶν καὶ ἀντικοινωνικῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἐκ βάθρων συγκλονοῦσι τὸ ὅλον οἰκογενειακὸν καὶ κοινωνικὸν σύστημα, ὅπερ κρατεῖ μέχρι τοῦδε, ἡ μεταπολεμικὴ ἰδίᾳ δημιουργία νέων ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων ὑπερβαινουσῶν τὰς οἰκονομικὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἔσοδα ὡρισμένων τάξεων ἐδημιούργησαν πράγματι προβλήματα, τὰ ὁποῖα ὀφείλουσι νὰ ἀπασχολήσωσι τοὺς ἐνδιαφερομένους ὑπὲρ τῆς ἱερότητος τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας ὡς κρηπίδων τοῦ ὅλου κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ ἀπασχόλησις αὕτη πρέπει νὰ θεωρηθῇ τοσούτῳ μᾶλλον ἐπίκαιρος, ὅσῳ ἔντονος ἰδίᾳ ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ἤρχισεν ἡ κίνησις ὡρισμένων τάξεων πρὸς τροποποίησιν τῆς περὶ γάμου νομοθεσίας καὶ μείωσιν τῆς κρατούσης τέως αὐστηρότητος ἐν τῇ ποινικῇ νομοθεσίᾳ, ὡς πρὸς τὴν τιμωρίαν ἐγκλημάτων σχετιζομένων πρὸς τὸν γάμον καὶ τὴν τεκνογονίαν. Εἰς τοῦτο εἶναι σύμφωνος ὁ ἰταλικὸς τύπος, ὅστις ἀπέκρουσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν ἰδέαν ὅτι ὁμιλῶν ὁ Πάπας περὶ ἐναρμονίσεως τῶν ἐνεργειῶν ἐν προκειμένῳ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ Ἰταλικὸν Κράτος, καθόσον πληρεστάτη, λέγει, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ κρατεῖ ἁρμονία μεταξὺ τῆς Ρωμαιοκα-

θολικῆς ἀπόψεως καὶ τῆς Ἰταλικῆς καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ὁ Πάπας γράφων, ὡς ἔγραφεν, εἶχεν ὑπ' ὄψει ἄλλας χώρας, καὶ δὴ προτεσταντικάς, αἵτινες ἀπεπλανήθησαν εἰς τὰς περὶ γάμου ἀντιλήψεις αὐτῶν.

Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ἀμεσωτέρα ἀφορμὴ τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ Πάπα, ἥτις ἐξηγεῖ καὶ τὴν ὁρμήν, μεθ' ἧς ἔν τισι περικοπαῖς ἐκφράζεται κατὰ πάσης ὑποχωρήσεως ἰδίως ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς προλήψεως τῆς τεκνογονίας, ἐνῷ ἐν ἄλλοις χωρεῖ μέχρι τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι ἡ ζωὴ τῆς μητρὸς ὀφείλει ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τοῦ τέκνου, ὅταν πρόκηται περὶ ἐκλογῆς μεταξὺ τῶν δύο, ὅπερ θεωρεῖται σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον; Ἤδη κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Ἐγκυκλίου πολλοὶ ἐγνωμάτευσαν ὅτι αὕτη στρέφεται κατὰ τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τοῦ τελευταίου Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ περὶ περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων. Τὴν ἀκρίβειαν δὲ τῆς γνώμης αὐτῆς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὸ ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Βατικανοῦ ὁ *Osservatore Romano*, ὅστις παραλληλίζων τὰς ἀποφάνσεις τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ καὶ τῆς Ῥώμης, τάσσεται, ὡς ἦν ἑπόμενον, ὑπὲρ τῆς δευτέρας. Ἐν Ῥώμῃ, λέγει ὁ συντάκτης, ἔχομεν τὸν Πάπαν, τὸν Καθολικισμόν, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πίστιν τοῦ ἀλαθήτου διδασκάλου Πέτρου, ἐνῷ ἐν τῷ Λάμπεθ παρῆλθον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπέκοψαν τὴν σελίδα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου, οἵτινες διέγραψαν τὴν συλλαβὴν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐντολὴν ἐκείνην, ἀφ' ἧς προῆλθε τὸ ἀδιάφθορον τοῦ γάμου. Καὶ προχωρῶν εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ ὁ ἀρθρογράφος λέγει ὅτι τοῦτο συνεκλήθη διὰ μιᾶς Ἐγκυκλίου ἀπευθυνθείσης εἰς ὅλα τὰ κέντρα, τὰ ὑποθάλποντα ἐπανάστασιν κατὰ τῆς Ῥώμης, καὶ ἀπετέλει σειρὰν παλαιῶν αἱρετικῶν τειχῶν ἐσφαλμένως ἐκληφθέντα ὡς νέαν οἰκοδομήν. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ Συνεδρίου ἦτο ὅτι ἐπέτρεψε τὴν εἴσοδον εἰς ἕνα νέηλυν, ὅστις καλεῖται «διακανόνισις γεννήσεων» καὶ ὅστις ὅσον καὶ ἂν εἶνε ἄωρος δύναται νὰ αὐξηθῇ καταπληκτικῶς ὡς καὶ τὸ Διαζύγιον. Ἐὰν λοιπὸν ἀνώτερον αἴτιον διὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Ἐγκυκλίου πρέπῃ νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐν γένει νεωτέρα ἀντίληψις καὶ πρᾶξις περὶ τοῦ γάμου ἐν τῇ σημερινῇ κοινωνίᾳ, ἀμεσώτερον ὑπῆρξεν ἡ ἀπόφανσις τοῦ Λάμπεθ περὶ γάμου καθόλου, περὶ διακανονίσεως τῶν γεννήσεων ἰδιαιτέρως. Ποία εἶνε ἡ ἀπόφανσις αὕτη;

***

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἤδη πρὸ πολλοῦ ἕνεκα ἰδίᾳ τῶν δυσχερῶν οἰκονομικῶν τοῦ βίου ὅρων ἀνεπτύχθη ἡ τάσις τοῦ περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων καὶ ἐν τῷ νομίμως συνεστῶτι γάμῳ διὰ προληπτικῶν μέσων ἐν ἁπάσαις ταῖς κοινωνικαῖς τάξεσιν. Ὅτι ἐκτὸς τοῦ οἰκονομικοῦ λόγου καὶ πλεῖστοι ἄλλοι συντελοῦσιν εἰς τοῦτο, ὁμολογεῖ αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμ-

πεθ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν θέματος, ἀναφέρουσα ὅτι ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀναλογίας τῶν γεννήσεων ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις κατὰ 50 ⁰/₀ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν χρῆσιν προληπτικῶν μέσων. Καὶ ἔτι πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ σύλλογοι διαθέτοντες καὶ μέσα καὶ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα προπαγανδίζουσι καὶ διδάσκουσιν ἀναφανδὸν τὴν χρῆσιν τῶν μέσων τούτων ὡς τὴν μόνην δυνατὴν λύσιν τόσον τῶν κοινωνικῶν, ὅσον καὶ τῶν προσωπικῶν προβλημάτων τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ἔναντι τούτων ἐξεγείρονται ἕτεροι καταδικάζοντες πᾶσαν ἀναστολὴν τῆς ἐνεργείας τῆς φύσεως ἐν τῷ νομίμῳ γάμῳ ὄχι μόνον ὡς καταστρεπτικὴν τῆς Ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ ἀκμῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς μεγάλην ἁμαρτίαν ἔναντι τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ τρίτοι εὑρίσκονται ἐν τῇ λυπηρᾷ ἀμηχανίᾳ κατὰ πόσον ἡ χρῆσις τῶν μέσων τούτων δέον νὰ θεωρηθῇ νόμιμος. Τὸ ἐπίκαιρον τοῦ προβλήματος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παρίδῃ τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ καὶ διὰ τοῦτο ἀνέθηκεν εἰς τὴν περὶ τοῦ γάμου Ἐπιτροπὴν τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ. Ἡ Ἐπιτροπὴ ὁμολογεῖ ὅτι ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει ἰσχυρὰ παράδοσις, ὅτι ἡ χρῆσις προληπτικῶν ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶνε ἀπὸ Χριστιανικῆς ἀπόψεως παράνομος, ἀλλὰ δὲν εὑρίσκει τὴν παράδοσιν αὐτὴν ὁριστικήν, διότι δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ δὲν ἔχει τὸ κῦρος Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (!). Καὶ ὑπαινισσομένη προφανῶς τὴν Ρωμ. Ἐκκλησίαν ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπάγεται ὅτι ἀκριβῶς ἡ Ἐκκλησία ἥτις καταδικάζει κατ' ἀρχὴν πᾶσαν προληπτικὴν μέθοδον, ἐν τῇ πράξει ἀναγνωρίζει ὅτι ὑπάρχουσι περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας αὐστηρὰ ἐμμονὴ εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀποβαίνει ἀδύνατος. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ φρονεῖ ὅτι, ἂν ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία πρόκηται νὰ δώσῃ ὁδηγίας περὶ τοῦ προβλήματος, ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο ἐλευθέρως καὶ παρρησίᾳ, ἐκτιμῶσα πλήρως τὰ γεγονότα καὶ τοὺς ὅρους, οἵτινες δὲν ὑπῆρχον ἐν τῷ παρελθόντι, ἀλλ' ὀφείλονται εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμόν. Καὶ μολονότι ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνεγνώρισε τὰς γινομένας καταχρήσεις καὶ τὰς ὀλεθρίας αὐτῶν συνεπείας, κατέληξε παρ' ὅλα ταῦτα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὑπάρχουσι περιστάσεις ἐν τῷ συζυγικῷ βίῳ, αἵτινες ὄχι μόνον δικαιολογοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτοῦσι τὸν περιορισμὸν τῆς οἰκογενείας διά τινων μέσων. Ἐπὶ τῆς εἰσηγήσεως ταύτης στηριχθὲν τὸ Συνέδριον, ἀφοῦ ἐξῆρε τὴν τεκνογονίαν ὡς τὸ καύχημα τοῦ συζυγικοῦ βίου καὶ τὴν ἀπόκτησιν οἰκογενείας ὡς μέγιστον ἀγαθὸν ἀτομικῶς καὶ ἐθνικῶς προέβη εἰς τὴν ἑξῆς ἀπόφασιν. «Ἐκεῖ ἔνθα ὑπάρχει φανερῶς αἰσθητὴ ἠθικὴ ὑποχρέωσις πρὸς περιορισμὸν ἢ ἀποφυγὴν τῆς τεκνογονίας, ἡ χρησιμοποιητέα μέθοδος δέον νὰ κριθῇ ἐπὶ τῇ βάσει χριστιανικῶν ἀρχῶν. Ἡ πρώτη καὶ πρόδηλος μέθοδος εἶνε πλήρης ἀποχὴ (ἐφ' ὅσον ἀποβαίνει ἀναγκαία) ἐν βίῳ διανυομένῳ ἐν πειθαρχίᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Οὐχ ἧττον ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι, καθ' ἃς ὑπάρχει τοιαύτη

φανερῶς αἰσθητὴ ἠθικὴ ὑποχρέωσις πρὸς περιορισμὸν ἢ ἀποφυγὴν τεκνογονίας καὶ ὅπου ὑπάρχει ἠθικῶς ὑγιαίνων λόγος πρὸς ἀποφυγὴν τελείας ἀποχῆς, τὸ Συνέδριον ἀποδέχεται ὅπως γίνηται χρῆσις ἄλλων μεθόδων, προϋποτιθεμένου ὅτι τοῦτο γίνηται ὑπὸ τὸ φῶς τῶν αὐτῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν. Τὸ Συνέδριον ἀναγράφει τὴν αὐστηρὰν ὑπ᾽ αὐτοῦ καταδίκην τῆς χρήσεως οἱωνδήποτε μεθόδων προληπτικῶν συλλήψεως γινομένης ἐκ λόγων ἐγωϊσμοῦ, τρυφῆς, ἢ καὶ ἁπλῆς εὐκολίας». Ἡ ἀπόφασις αὕτη συνήντησε καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Συνεδρίῳ ζωηρὰν ἀντίστασιν, ἡ δὲ δημοσιευθεῖσα Ἔκθεσις αὐτοῦ μνημονεύει ὅτι ἐκ τῶν παρόντων ἐψήφισαν ὑπὲρ αὐτῆς 193 Ἐπίσκοποι, κατ᾽ αὐτῆς δὲ 67. Ἀλλ᾽ ἡ ἀπόφασις ἐγέννησε θύελλαν διαμαρτυριῶν ἰδίᾳ παρὰ τῇ συντηρητικῇ ἢ καθολικιζούσῃ μερίδι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις διεῖδεν ἐν τούτῳ καταπάτησιν ἀρχῆς δεσποζούσης τέως ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ὅτι οὐδέποτε καὶ ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις προληπτικῶν τῆς συλλήψεως μέσων ὑπὸ τῶν Χριστιανικῶν συζύγων.

Κατὰ τῆς τοιαύτης λοιπὸν παρεκκλίσεως ἀπὸ τῆς παραδεδομένης περὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἐκδοχῆς καταφέρεται μετ᾽ ἀσυνήθους ὁρμῆς ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ ὁ Πάπας: «Ἀφοῦ, λέγει, τινὲς (τ. ἔ. τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ) διαρρηγνύοντες τὴν ἀδιάκοπον χριστιανικὴν παράδοσιν ἐνόμισαν δυνατὸν ὅπως διδάξωσι διάφορον διδασκαλίαν, ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία.... ὑψώνει τὴν φωνὴν αὐτῆς καὶ κηρύττει: Οἱαδήποτε χρῆσις τοῦ γάμου γινομένη οὕτως ὥστε ἀπὸ σκοποῦ νὰ ματαιοῦται ἡ ἐνέργεια ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῆς δυνάμει, ὅπως παραγάγῃ ζωήν, εἶναι προσβολὴ κατὰ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς φύσεως καὶ οἱ οὕτωσὶν ἐνεργοῦντες καυτηριάζονται ὡς ἔνοχοι βαρείας ἁμαρτίας». Εἶναι πράγματι ἡ ἀπόφανσις τοῦ Λάμπεθ, ὅσον καὶ ἂν αὕτη κέκτηται ἁπλῶς συμβουλευτικὸν ἢ καθοδηγητικὸν χαρακτῆρα οὐχὶ δὲ ἀπολύτως κανονιστικόν, παρέκκλισις ἀπὸ τῆς παραδεδομένης διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας; Ἂν ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Λάμπεθ, ὅτι ἡ περὶ τοῦ ζητήματος παράδοσις δὲν εἶναι ὁριστική, ἀναφέρεται εἰς τὴν ὅλην ἔκτασιν τοῦ ζητήματος καὶ δὴ εἰς τὸ δεύτερον αὐτοῦ μέρος, τ. ἔ. τὴν δι᾽ οἱωνδήποτε φαρμάκων καταστροφὴν τῆς συλλήψεως ἤδη γενομένης, εἶνε ἀναμφιβόλως ἐσφαλμένος. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ πρὸ τοῦ σχίσματος, ἔχει σαφῶς διατετυπωμένην τὴν περὶ τοῦ σημείου τούτου διδασκαλίαν αὐτῆς διὰ τοῦ 91ου Κανόνος τῆς ΣΤ´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθυποβάλλουσα εἰς τὸ ἐπιτίμιον τοῦ φονέως πᾶσαν ἀπόπειραν πρὸς καταστροφὴν τοῦ ἐμβρύου. «Τὰς τὰ ἀμβλωθρίδια διδούσας φάρμακα καὶ τὰς δεχομένας τὰ ἐμβρυοκτόνα δηλητήρια τῷ τοῦ φονέως ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλονται» [πρβλ. 21ον Ἀγκύρας καὶ 8 Μ. Βασιλείου]. Καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς ἐν τῷ 21ῳ Κανόνι αὐτοῦ λέγει: «τὰς φθειρούσας τὰ ἔμβρυα κατ᾽ ἐπιτήδευσιν καὶ τὰς διδούσας καὶ τὰς λαμβανούσας

φάρμακα, ὥστε ἀμβλωθείσης καὶ ἄωρα τὰ βρέφη ἐκπεσεῖν ἡμεῖς μέχρι τῶν πέντε ἢ καὶ τριῶν ἐτῶν, τὸ πλεῖον οἰκονομεῖσθαι ταύτας ὁριζόμεθα». Ἀλλ' εἶναι πρόδηλον ὅτι ἀμφότεροι οἱ κανόνες οὗτοι στρέφονται κατ' ἐκείνων οἵτινες δίδουσιν ἢ λαμβάνουσι τοιαῦτα μέσα πρὸς ἀποβολὴν τοῦ συλληφθέντος, οὐδὲν δὲ ἀναφέρουσι περὶ τῆς χρήσεως προληπτικῶν τῆς κυήσεως μέσων. Καὶ τὸ Συνέδριον δὲ τοῦ Λάμπεθ ἐν τῇ ἀμέσως ἑπομένῃ παραγράφῳ [16] ἐκφράζει τὴν ἀποτροπίασιν αὐτοῦ κατὰ τῆς ἁμαρτωλῆς συνηθείας τῆς ἐκτρώσεως. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ, καίτοι ἀποδέχεται ὅτι οἱ οἰκονομικοὶ ὅροι ἀποτελοῦσι σπουδαῖον παράγοντα εἰς τὸ ζήτημα, καταδικάζει τὴν προπαγάνδαν ἐκείνων οἵτινες διδάσκουσιν ὅτι ὁ δικκανονισμὸς τῶν γεννήσεων εἶναι μέσον, ὅπως καταπολεμηθῶσιν οἱ κοινωνικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ ὅροι, οἵτινες κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν δέον νὰ μεταβληθῶσιν ἐξ ἐπιδράσεως τῆς δημοσίας χριστιανικῆς γνώμης [17]. Τὸ ζήτημα ἄρα περιορίζεται εἰς τὴν πρόληψιν τῆς συλλήψεως ἐκεῖ ἔνθα ἐπιβάλλεται ὑπὸ προφανοῦς ἠθικῆς ὑποχρεώσεως ἡ ἀποφυγὴ τῆς τεκνογονίας καὶ εἶναι φευκτέα ἡ τελεία ἀποχὴ διὰ λόγους ἠθικούς. Ὁ Πάπας προβαίνει εἰς τὴν ἀπόλυτον κατάκρισιν καὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης. «Οἱαδήποτε χρῆσις. . . . . εἶναι προσβολὴ κατὰ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς φύσεως καὶ οἱ οὑτωσὶν ἐνεργοῦντες καυτηριάζονται ὡς ἔνοχοι βαρείας ἁμαρτίας». Ποῖον ἆρά γε τὸ φρόνημα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ;

Ἐφ' ὅσον γινώσκω τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις δὲν ἀπησχόλησε τὸ ζήτημα τοῦτο ἴσως διότι ἐν αὐτῇ δὲν ἐνεφανίσθη ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ καθορισμοῦ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ἐν προκειμένῳ, ἀφοῦ οὔτε αἱ νεώτεραι ἰδέαι οὔτε ἡ πρᾶξις τῶν δυτικῶν κοινωνιῶν εἰσήλασε μετὰ βιαιότητος καὶ προσέλαβε γενικώτερον χαρακτῆρα παρ' ἡμῖν, ὡς συνέβη ἀλλαχοῦ. Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις νεωτέρας ἀποφάνσεως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει ὡρισμένη γνώμη διήκουσα διὰ τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ ἀποτυποῦσα τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι. Πρὶν ἢ ἐξαγάγωμεν τοῦτο ἐκ τῶν τεθειμένων γενικῶν ἀρχῶν περὶ γάμου ὡς θείας διατάξεως καὶ δὴ καὶ μυστηρίου χριστιανικοῦ, ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς : Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἐν ὑποσημειώσει εἰς τὸν ἀνωτέρω Κανόνα Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ λέγει· «ἐν χειρογράφῳ κώδηκι τοὺς κανόνας τοῦ Νηστευτοῦ περιέχοντι εὕρομεν καὶ τοῦτο κατὰ τὸν παρόντα κανόνα ὅτι διαφόρως μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες τὰ τοιαῦτα βότανα· ἄλλαι μὲν πίνουσι ταῦτα ἢ τρώγουσι διὰ νὰ μὴ ἐγγαστρωθοῦν ποτέ, ἄλλαι φονεύουν τὰ βρέφη ὅταν συλλάβουν ἢ εἶναι κοντὰ νὰ γεννηθοῦν (ὅπερ εἶνε χειρότερον ἁμάρτημα ἀπὸ τὸ πρῶτον), ἄλλαι δέ. . . . .». Ἐκ τῆς ἀναλύσεως ταύτης τοῦ Κανόνος εἶναι προφανές, ὅτι γίνεται διάκρισις μεταξὺ τῶν δύο χρήσεων τῶν βοτάνων καὶ ὅτι ἡ πρώτη ὑποδεικνυομένη χρῆσις δὲν παραλλάσ-

σει οὐσιωδῶς τοῦ λεγομένου «διακανονισμοῦ τῶν γεννήσεων», εἰμὴ κατὰ τοῦτο ἴσως, ὅτι ἐν τῷ Κανόνι γίνεται λόγος περὶ διαρκοῦς στειρώσεως, ἐνταῦθα δὲ περὶ περιοδικῆς. Ἀξιοσημείωτος ὡσαύτως ἡ παρατήρησις τοῦ Νικοδήμου, ὅτι τὸ δεύτερον εἶνε ἁμάρτημα. Καὶ τοῦτο δικαίως, διότι ἐνῷ ἐν τῇ δευτέρᾳ χρήσει πρόκειται περὶ ἀναιρέσεως καὶ ὡς τοιαύτην κολάζουσιν οἱ κανόνες τὴν χρῆσιν τῶν ἀμβληθριδίων μετὰ τὴν σύλληψιν, ἐν τῇ πρώτῃ πρόκειται περὶ ματαιώσεως ἑνός, τοῦ καὶ ἀμεσωτέρου σκοποῦ τοῦ γάμου. Καὶ πράγματι ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ γάμος εἶναι θεία διάταξις σαφῶς διατυπωθεῖσα ἐν τῇ Π. Δ. καὶ ἐπιβεβαιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν τῇ Κ. Δ. καὶ ὅτι ἡ τεκνογονία ὡς σκοπὸς τοῦ γάμου ἀποτελεῖ μέρος τῆς θείας ταύτης διατάξεως, εἶνε πρόδηλον ὅτι πᾶσα καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἑκουσία ματαίωσις τοῦ ἀμεσωτέρου σκοποῦ τοῦ γάμου, τ. ἔ. τῆς τεκνογονίας, πρέπει νὰ θεωρηθῇ θείου νόμου παράβασις. Ἡ παράβασις δὲ αὕτη ἀποβαίνει ἔτι βαρυτέρα, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ μυστηριακὸς χαρακτὴρ τοῦ γάμου, ὅστις ἀνυψοῖ τὸν γάμον ἀπὸ τῆς φυσικῆς εἰς τὴν ὑπερφυσικὴν σφαῖραν καὶ καθορίζει τὴν σχέσιν τῶν συζύγων ὡς τοιαύτην, ἥτις δύναται νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φύσιν διὰ τῆς ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ γάμου ἐνεργούσης δυνάμεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Κατὰ ταῦτα «ἡ διακανόνισις τῶν γεννήσεων» (birth control) εἶναι ἁμαρτία. Καὶ ὡς τοιαύτη κολάσιμος. Ἀλλ' εἶναι ἆρά γε βαρυτέρα ἐκείνης ἥτις δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς ζωῆς τῆς μητρὸς ἢ τοῦ τέκνου, τὸν ὁποῖον προδιέγραψε βαθεῖα ἐπιστημονικὴ ἐξακρίβωσις; Ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ Πάπα, ἥτις δὲν διστάζει νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν τῆς μητρὸς ἐν πάσαις ταῖς περιπτώσεσιν, ὅπου τίθεται ἡ ἐκλογὴ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ζωῆς τοῦ τέκνου, δὲν θὰ ἐδυσκολεύετο ἴσως νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν πρώτην ὡς βαρυτέραν. Καθ' ἡμᾶς τοιαύτη σύγκρισις εἶναι ὅλως περιττή, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ μυστηριακὸς τοῦ γάμου χαρακτὴρ δεικνύει ἄλλην «καθ' ὑπερβολὴν ὁδόν» τὴν σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν ἐν πλήρει ἀφοσιώσει πρὸς τὸ θέλημα τοῦ οὕτως εὐδοκήσαντος Θεοῦ καὶ ἐν πνευματικωτέρᾳ καὶ ἰδανικωτέρᾳ μετ' ἀλλήλων συμβιώσει τῶν συζύγων.

***

Περὶ τῶν ἄλλων σημείων τῆς Ἐγκυκλίου ὀλίγα ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν. Ὁ Πάπας ἐπωφελεῖται τῆς περιστάσεως ταύτης, ὅπως ἐξάρῃ τὸ ἀδιάλυτον τοῦ γάμου καὶ κατακρίνῃ καὶ αὖθις τὸ διαζύγιον διὰ πᾶσαν αἰτίαν. Εἰς τὴν ἔξαρσιν ταύτην μικρὰν ἴσως ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ, καθόσον τοῦτο μνῆμον τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω» ἐπαναλαμβάνει τὴν σχετικὴν τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Συνεδρίου διάταξιν. Αὕτη «ὁρίζει ὅτι ἀρχὴ τοῦ γά

μου ἀπορρέουσα ἐκ διατάξεως τοῦ Κυρίου εἶναι ἕνωσις διὰ βίου ἀδιάλυτος κατὰ πάντα λόγον ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς γυναικός, ἀποκλειομένου παντὸς ἄλλου ἑκατέρωθεν καὶ προσκαλεῖ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, ὅπως τηρήσωσι τὴν ἀρχὴν ταύτην καὶ παράσχωσιν ἀπόδειξιν αὐτῆς». Ἐντεῦθεν δὲ ὁρμώμενον τὸ τελευταῖον Συνέδριον, καίτοι δὲν θέλει νὰ ἐξενέγκῃ κρίσιν ἐπὶ τῆς πράξεως ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐπὶ μέρους Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας συνιστᾷ τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐλογίας ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν διαζευχθέντων, ζῶντος τοῦ ἀφ' οὗ διεζεύχθη, ἀλλ' ἐπιτρέπει εἰς τὸ ἀθῷον μέλος, ἂν ἐτέλεσε πολιτικὸν γάμον, νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν, προϋποτιθεμένου ὅτι συμβουλευόμενος ἐγκρίνει τοῦτο ὁ οἰκεῖος Ἐπίσκοπος. Ἀλλ' ὁ Πάπας δὲν μένει ηὐχαριστημένος καὶ ἐκ τῆς λίαν συντηρητικῆς ταύτης ἀποφάνσεως, καίτοι οὐδεὶς ἀγνοεῖ σήμερον τὰς ὀλεθρίους συνεπείας τῆς ἀτέγκτου αὐτοῦ ἐν τῷ ζητήματι τοῦ Διαζυγίου ἐπιμονῆς καὶ τὰ ἄτοπα τὰ ὁποῖα προκύπτουσιν ἐκ τῆς κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον διαλύσεως τοῦ ὑφισταμένου γάμου. Διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι, ἐνῷ ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπαγορεύεται ἀπολύτως τὸ διαζύγιον, ἐπιτρέπεται ἡ ἀκύρωσις τοῦ ὑπάρχοντος γάμου, ἥτις εἰς τὸ αὐτὸ καὶ τὸ διαζύγιον καταντῶσι συμπέρασμα, τὴν διάλυσιν δηλονότι τοῦ ὑφεστῶτος γάμου, παρακολουθεῖται καὶ ὑπ' ὀλεθριωτέρων ἐπακολούθων, καθόσον ἐκτίθεται ἡ νομιμότης τῶν ἐκ τοῦ ἀκύρου τούτου γάμου προελθόντων τέκνων. Τίνα δὲ τὰ ἄτοπα, ἅτινα γεννῶνται διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἰσοβίου ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμοῦ, ὅστις εἶναι ἑτέρα μεταμόρφωσις τοῦ διαζυγίου, εἶναι περιττὸν καὶ νὰ ἐξάρωμεν. Οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι τόσον αἱ ἀρχαῖαι, ὅσον πολλῷ μᾶλλον αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἐπολλαπλασίασαν τοὺς λόγους τοῦ διαζυγίου, ἐμείωσαν σοβαρῶς τὴν σπουδαιότητα τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου καὶ ἐγένοντο ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς σημερινῆς ἐπιπολαίας περὶ γάμου ἀντιλήψεως. Ἐντεῦθεν καὶ πᾶσα διαμαρτυρία ἐγειρομένη κατὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου καὶ προτροπὴ πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν ἀρχικὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν δὲν δύναται ἢ νὰ ἐπικροτηθῇ ὑπὸ παντὸς προσκειμένου εἰς τὴν χριστιανικὴν περὶ γάμου ἀντίληψιν. Ἀλλ' ὁ Πάπας νομίζει ὅτι ὀφείλει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὸ ἀπολύτως ἀδιάλυτον τοῦ γάμου, διότι ἡ ἐλαχίστη κατ' αὐτὸν ὑποχώρησις δύναται νὰ ἔχῃ ὀλέθρια ἀποτελέσματα εἰς τὴν ἁγιότητα τοῦ γάμου.

Ἀξιοσημείωτος εἶνε ὡσαύτως ἡ στάσις τῆς Ἐγκυκλίου ἔναντι τῶν ***μικτῶν*** γάμων. Ὁ Πάπας ἀναφανδὸν κατακρίνει τοὺς μικτοὺς γάμους καὶ τοὺς ἐσπευσμένως καὶ ἀπροσέκτως συνάπτοντας τοιούτους γάμους θεωρεῖ ὡς ἀθετοῦντας τὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σεβασμὸν διακινδυνεύοντας τὴν αἰωνίαν αὐτῶν σωτηρίαν. Ἐκ τῆς τοιαύτης περὶ μικτῶν γάμων ἀντιλήψεως τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐξηγοῦνται καὶ ὅσα εἶπεν ὁ Πάπας κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἱ. Κολλεγίου περὶ τοῦ γάμου τοῦ Βασιλέως τῆς Βουλγαρίας

καὶ τῆς Πριγκηπίσσης Ἰωάννας τῆς Ἰταλίας. Κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας συζήτησις διεξαχθεῖσα μετὰ περισσῆς ὁρμῆς μεταξὺ τοῦ Ἀγγλικανοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λιβερπούλης ἀπέδειξεν ὅτι ἴσως ὄχι κατὰ θεωρίαν, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει καὶ τῇ ἐφαρμογῇ ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία τοὺς μικτὸν γάμον συνάψαντας δὲν θεωρεῖ θρησκευτικῶς συνεζευγμένους. Ἐπανειλημμέναι ἐγένοντο καταγγελίαι πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον, ὅτι ρωμαιοκαθολικοὶ Ἱερεῖς ρητῶς ἐδήλωσαν πρὸς Ρωμαιοκαθολικοὺς συζευχθέντας μετ' Ἀγγλικανῶν ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουσι τὸν γενόμενον ὑπ' αὐτῶν γάμον ὡς ἔγκυρον καὶ ἂν οὗτος συνήφθη κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἂν τὸ ἕτερον τῶν συναφθέντων ἐξακολουθῇ νὰ ἀποτελῇ μέλος τῆς ἄλλης Ἐκκλησίας, τ. ἔ. ἂν δὲν ἀσπάζηται τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν πίστιν. Ὅ,τι ἐξ ἰδίας πείρας δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν εἶναι τοῦτο· ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν κόρη Ρωμαιοκαθολικὴ δέχεται νὰ συνάψῃ γάμον μετ' ἀνδρὸς Ὀρθοδόξου καὶ δὲν ὑπισχνεῖται ὅτι πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ ἐκ τοῦ γάμου τέκνα θὰ γίνωσι ρωμαιοκαθολικά, ρωμαιοκαθολικοὶ ἱερεῖς ἀρνοῦνται νὰ εὐλογήσωσι τὸν ρηθέντα γάμον, ἀποκλείουσι τὴν σύζυγον τῆς θείας κοινωνίας καὶ ἀπειλοῦσιν ὅτι ἐν περιπτώσει θανάτου δὲν θὰ κηδεύσωσιν αὐτήν. Ἡ αὐστηρότης αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῆς γενικῆς ἀρχῆς, ἣν ἀκολουθεῖ ἡ Ρωμ. Ἐκκλησία, ὅτι οἱ μικτοὶ γάμοι ἐπηρεάζουσι τὴν θρησκευτικότητα τῆς οἰκογενείας, προκαλοῦσι πολλάκις ἔριδας μεταξὺ συζύγων καὶ θέτουσιν εἰς κίνδυνον τὴν αἰωνίαν τῶν συζύγων σωτηρίαν. Καθόλου εἰπεῖν ἡ ἀποστροφὴ τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς μικτοὺς γάμους δὲν φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἀδικαιολόγητος ἐξεταζομένη κατὰ τὸν κοινὸν νοῦν καὶ δοκιμαζομένη πρὸς τὴν καθημερινὴν πεῖραν. Εἶνε κοινὸς τύπος ὅτι ἂν ὁ γάμος ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῶν συνεζευγνυμένων, οὗτος πρέπει νὰ συνάπτηται μεταξὺ ὁμοεθνῶν καὶ ὁμοδόξων, οἵτινες κέκτηνται τὰς αὐτὰς παραδόσεις, τὰς αὐτὰς κλίσεις, τὴν αὐτὴν πίστιν. Ἐντεῦθεν καὶ εἶναι καθῆκον τῶν ἱερέων ὅπως ἀποτρέπωσι τοὺς νέους νὰ συνάπτωσι γάμους μεθ' ἑτεροεθνῶν καὶ μὴ ὀρθοδόξων προβάλλοντες τὸν κίνδυνον, ὅστις δύναται νὰ προέλθῃ — καὶ προέρχεται τόσον συνήθως! — ἐκ τῆς συνάψεως μικτῶν γάμων. Ἀλλ' ἡ ἐν τῇ πράξει στάσις τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν μικτῶν γάμων ἔχει καὶ ἄλλον λόγον. Ἐπιλαμβάνεται δηλ. τῆς εὐκαιρίας, ὅπως χρησιμοποιήσῃ τὴν πρὸς σύναψιν μικτοῦ γάμου διάθεσιν τοῦ μὴ ρωμαιοκαθολικοῦ, ὡς ἀφορμὴν πρὸς προσηλυτισμὸν αὐτοῦ εἰς τὴν Ρωμ. Ἐκκλησίαν διὰ τῆς ὑποδείξεως ὅτι ἄλλως ὁ γάμος αὐτῶν δὲν εἶνε νόμιμος. Ἡ ἀρνητικὴ ἑπομένως στάσις ἔναντι τῶν μικτῶν γάμων μεταβάλλεται εἰς χεῖρας τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ κλήρου ὡς μέσον προπαγάνδας, ἕνεκα τοῦ ὁποίου καὶ ἐξηγέρθη ὁ Ἀγγλικανὸς Ἐπίσκοπος τῆς Λιβερπούλης. Σημειωτέον ὅτι τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ οὐδὲν ανα-

φέρει περὶ μικτῶν γάμων, ἀλλ' ἀρκεῖται εἰς τὴν γενικὴν συμβουλὴν ὅτι «ἄνδρες καὶ γυναῖκες δέον νὰ ἔχωσι πολλὰς εὐκαιρίας, ὅπως γνωρίσωσιν ἀλλήλους πρὶν ἢ ἀποφασίσωσι νὰ συζευχθῶσιν».

Συγκεφαλαιοῦντες δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Παπικὴ Ἐγκύκλιος ἐξαίρουσα τὸν μυστηριακὸν χαρακτῆρα τοῦ γάμου, καθόσον αὐτὸς ὁ Κος ἀνέδειξεν αὐτὸν μυστήριον, ἀρνεῖται ἀπολύτως πᾶσαν ὑποχώρησιν εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις.. Ἐλέχθη πολλάκις ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ πνευματικοὶ συγκαταβαίνουσιν ἔστιν ὅτε εἰς τοιαύτας περιπτώσεις. Ἴσως ἡ ἄκρα αὐστηρότης τῆς Ἐγκυκλίου ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἀπηγορεύθη καὶ ὑπὸ τοῦ πόθου, ὅπως τεθῇ τέρμα εἰς τοιαύτας συγκαταβάσεις, ἀσυμβιβάστους πρὸς τὴν ἁγιότητα τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου.

Ἰανουάριος 1931. † Ο. ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, τὸ ἐπάρατον τοῦτο, τὸ ἀπευκτόν, τὸ τῆς ἐσχάτης τιμωρίας σύμβολον, ὅπερ νῦν γέγονε ποθεινὸν καὶ ἐπέραστον. Οὐδὲ γὰρ οὕτω στέφανος βασιλικὸς καλλωπίζει κεφαλήν, ὡς σταυρὸς παντὸς κόσμου τιμιώτερος ὤν· καὶ ὃ πάντες ἐπεφρίκεσαν πρώην, τούτου νῦν τὸ σχῆμα οὕτως ἐστὶν ἅπασι περιμάχητον, ὡς πανταχοῦ τοῦτο εὑρίσκεσθαι παρὰ ἄρχουσι, παρὰ ἀρχομένοις, παρὰ γυναιξί, παρὰ ἀνδράσι, παρὰ παρθένοις, παρὰ γεγαμημένοις, παρὰ δούλοις, παρὰ ἐλευθέροις.

Μ. ΚΡΟΥΣΙΟΣ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΖΥΓΟΜΑΛΑΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΟΦΦΙΚΙΑ

ΠΡΩΤΕΚΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΦΥΛΑΚΟΣ

ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΟΥΣ

§ 1. ***Μαρτῖνος ὁ Κρούσιος*** [Σεπτεμβρ. 1526—Φεβρ. 1607], «ὁ τῶν γλωσσῶν καὶ συγγραφέων ἑκατέρας Ρώμης ἐν Τυβίγγῃ [Tübingen] διδάσκαλος», ὁ ***ἀκορέστως φιλέλλην*** καὶ φιλάνθρωπος, οὗ ἔχομεν σήμερον, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστόν, μεταξὺ τόσων καὶ τόσων ἔργων τὴν Turcograecia καὶ τὴν Germanograecia [1584] καὶ τὰ ***Σουηβικὰ Χρονικὰ*** [1595—1596] ἔταξεν ἑαυτῷ πρόγραμμα, ἵνα ὅσον οἷόν τε κάλλιστα ἐκμάθῃ ***καὶ τὴν νέαν ἑλληνικήν, τὴν ὁμιλουμένην,*** τὴν μετὰ τὴν Ἅλωσιν. Πρὸς τοῦτο δὲ καὶ χειρόγραφα ἐπεθύμει ἀντὶ πάσης θυσίας τῆς τε ἔσω καὶ θύραθεν παιδείας ἵνα μελετᾷ, συνιστὰς εἴς τε τοὺς πρίγκηπας τῆς Βυρτεμβέργης τὴν ἀγορὰν αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς τῆς Ἀκαδημείας, ἐν ὅσῳ αὐτὸς πολυμελεστάτην μάλιστα οἰκογένειαν ἔχων ἵνα διαθρέψῃ δὲν ἠδύνατο ἵνα ὡς ἤθελε κορέσῃ τὴν περὶ τὰ νέα ἑλληνικὰ γράμματα σπουδὴν αὐτοῦ καὶ μελέτην. Ἡ μετὰ τῶν ἡμετέρων ἐν ΚΠόλει ἰδίως πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὀφφικιάλων ἀλληλογραφία, καὶ δὴ μετ' αὐτῶν τούτων τῶν πατριαρχῶν ἐπίσημός τε καὶ φιλική, μηνύει τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν καὶ γνώμην καθόλου. Προσεπάθει ***ἵνα τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Γερμανοὺς γνωριμωτέρους ποιήσῃ,*** ὡς ἐν ἀνεκδότοις γράφει, διὰ δὲ τὴν γλῶσσαν ἵνα κρατῇ ***παρ' Ἑαυτῷ*** καὶ σιτίζῃ καὶ φιλοξενῇ ὅσους ἐκ τῶν εἰς Τυβίγγην ***πρὸς ζητείαν*** καταφευγόντων Ἑλλήνων—Γραικῶν ἔβλεπε σχετικῶς παιδείας τινὸς μετέχοντας, ἵνα ἐξηγήσωσιν αὐτῷ διαφόρους φράσεις ἢ λέξεις ἐκ τῶν βυζαντινῶν ἢ ἄλλων νεωτέρων συγγραφέων. Ἐχάρη χαρὰν ἀληθῆ, ὅτε ἐγνώρισε καὶ ᾐσθάνθη πράγματι ὅτι μετὰ τὴν Ἅλωσιν καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος σὺν τῇ ἐλευθερίᾳ ***δὲν συναπώλετο ἡ ἑλληνικὴ παιδεία.*** Διὰ τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν ***νεωτέραν*** ἑλληνικὴν ***ψυχῇ τε καὶ σώματι,*** ὡς γράφει, ἐνδιαφερόμενος συνάπτει ἀλληλογραφίας, καὶ δὴ πρὸς τὸν ***Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν***, τὸν πρωτονοτάριον, καὶ πρὸς τὸν ***Συμεῶνα τὸν Καβάσιλαν***, τὸν διάκονον, τῶν ***ἐν τῷ πατριαρχείῳ διδασκαλείων ἄξιον καθηγητὴν*** [τῷ 1585 καὶ 1586 ἐκ

νέου] (¹). Ὁ Καβάσιλας, ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς Turgograecia (σελ. 457—460) ἀπήντησεν εἰς τὸν Κρούσιον, τοῦ λόγου ὄντος περὶ ἑλληνικῶν διαλέκτων, δῆλα δὴ τῶν κατὰ τόπους ἑλληνικῶν ἰδιωμάτων, δι' ἃ ὁ καλὸς Κρούσιος εἶχε στενοχωρηθῆ, «τί ἂν εἴποιμι ; πολλῶν οὐσῶν καὶ » διαφόρων..... ἡ τῶν Ἀθηναίων χειρίστη...... Αὐτὸς δὲ [σὺ] μίαν καὶ μόνην μαθών, ἣν καὶ ἡμεῖς, ἁπάσας καλῶς εἴσῃ» (13 Φεβρουαρίου 1578). Τὸ περίεργον μὲν ἀλλὰ πιστὸν καὶ ἀληθὲς ὅτι ὁ Κρούσιος ***παραπονεῖται*** γράφων πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτι οἱ ἐν Στουτγάρδῃ ἁρμόδιοι δὲν ἐβοήθησαν αὐτῷ ἵνα εἷς ***Θεοδόσιος,*** εὐρυτέρας μαθήσεως ὀρεγόμενος ἢ εἷς ***Καβάσιλας*** διατρίβων μάλιστα ἐν Ἰταλίᾳ, οὗ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν λογιότητα εἶχε πληροφορηθῆ ἐκ Παταβίου, καὶ ἄλλοι, ἔλθωσιν εἰς Γερμανίαν. «Θὰ ἐκράτει αὐτοὺς ἐν τῷ » οἴκῳ αὐτοῦ ἐπὶ ἑξάμηνον ἢ καὶ πλέον «μαθησόμενος ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ » (Συμεῶνος) συνουσίας τὴν σήμερον μιξοβάρβαρον Γραικικὴν γλῶσσαν ἐπὶ μᾶλλον». Ὁ Καβάσιλας εἶχεν ἤδη κατέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ δὲν προέλαβεν ὁ Κρούσιος ἵνα δραστηριώτερον ἐνεργήσῃ διὰ τὴν εἰς Τυβίγγην προσέλευσιν αὐτοῦ ἢ ἄλλων Ἑλλήνων ἐν τῇ ***πόλει αὐτῇ ἢ ἐν στιπενδίῳ ἐπὶ μαθήσει καὶ τοῦ Εὐαγγελίου»*** καὶ τῆς γλώσσης (τῆς λατινίδος), ὡς ἐν ἄλλοις ἀνεκδότοις γράφει ἀπορῶν διατί δὲν στέλλονται εἰς Τυβίγγην νέοι τοῦ ***φροντιστηρίου*** (=Μ. Γ. Σχολῆς) πρὸς μάθησιν... Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ ἀείμνηστος Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ἔν τινι μέτρῳ ἐφήρμοσεν καὶ ὁ νῦν ἐπ' ἀγαθῷ τοὺς οἴκακας τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ διακατέχων Ἐκκλησίας ἔγνω ἵνα πραγματοποιήσῃ καί, εὐχῆς ἔργον, γενικεύσῃ ἀκόμη καὶ εἰς ἄλλας πανεπιστημιακὰς σχολάς, διότι, ὡς γνωστόν, μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. Οὕτω ἐπιτυγχάνεται ταχύτερον καὶ σκοπιμώτερον ἡ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀλληλεγγύῃ γνωριμία καὶ ἀγάπη.

§ 2. Ὁ Κρούσιος καὶ ἐκ φίλων ἐν Γερμανίᾳ ἐλάμβανε παρ' αὐτῷ πρὸς μελέτην ἢ καὶ ἀντιγραφὴν χειρόγραφα, δὲν περιέμενε τὴν ἀγορὰν ἢ ἀντιγραφὴν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἢ ἄλλοθεν. Ὁ ἴδιος ἀντέγραφεν, ἐσημειοῦτο μάλιστα τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀντιγραφῆς καὶ τοῦ τέλους ἐπὶ τοῦ ἀντιγράφου, ὅπερ δι' ἑαυτὸν ἐκράτει, ἐνίοτε καὶ τὰς τῶν κεφαλαίων αὐτῶν καὶ τμημάτων. Ἅπαξ μάλιστα ὑπεχρέωσε καὶ ***δύο*** Ἕλληνας ἐκ τῶν πρὸς βοήθειαν προσφυγόντων αὐτῷ ἵνα γράψωσι τὸν ἐν τῇ Πανεπιστημιακῇ Βιβλιοθήκῃ ἀποκείμενον χαρτῷον κώδικα ὑπ' ἀριθμ.

(¹) ***Μυστακίδου,*** Βιβλιογραφικὰ Μελετήματα, ἀφιερωθέντα ***Μαργαρίτῃ τῷ Εὐαγγελίδῃ*** ἐν ***Θεολογίας*** Ἀθηνῶν 1930 σ. 143—168· ἀνέκδοτα.

καὶ γρ. **Μ β 21** (2). Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἦσαν ὁ **Ἰωάννης Θολοΐτης**, ἱερεὺς ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ **Ἀνδρέας Ἀργυρὸς** τὸ δεύτερον εἰς Τυβίγγην κατερχόμενος οὐδὲν μὲν αὐτὸς ζητῶν, ἀλλὰ χαριζόμενος τῷ δυστυχεῖ ἱερεῖ πολλὰ παθόντι. Οἱ δύο οὗτοι Ἕλληνες κατὰ τὴν ἑξαήμερον αὐτῶν ἐν Τυβίγγῃ διατριβὴν (18-23 Φεβρ. 1585) λίαν ἐνδιαφερούσας περὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων παρέσχον πληροφορίας καὶ ἰδίως περὶ Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς (3).

§ 3. Κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἀνελίττων τὰ ἐμὰ ἐκ Τυβίγγης παλαιὰ χαρτία ἵνα προσφέρω Συμβολήν τινα εἰς πανηγυρικὸν τόμον ἐνέπεσον εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. καὶ γρ. Μ β 13 ἀποκείμενον ἐν τῇ Π. Βιβλιοθήκῃ χειρόγραφον κώδικα. Ὁ κῶδιξ, χαρτῷος μεγάλου σχήματος (folio), αὐτόγραφος τοῦ Κρουσίου, εἶναι τριμερής· τὸ πρῶτον ἐν αὐτῷ μέρος κατέχει τὸ **Χρονικὸν τοῦ Παχυμέρους**, τοῦ πολυΐστορος ἐκείνου τῶν πρώτων Παλαιολόγων ἱστορικοῦ, τοῦ ΚΠολίτου, ὅστις κάλλιστα διδάσκει εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ, **τί εἶναι ἡ Ἱστορία**. Τῆς Ἱστορίας ἡ ψυχὴ ἡ ἀλήθεια, ὁ δὲ πρὸ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος εἰσάγων τοῦτ' αὐτὸ **ἱερόσυλος** εἶναι. Θαυμασία ρήτρα ἥτις περαιτέρω ἐνδυναμοῦται δι' ἑτέρας τοῦ ἱστορικοῦ ἐπεξηγήσεως, ἐπίσης ἀξιολόγου καὶ διδακτικῆς· «νικᾷ, κατὰ τὸν συγγραφέα, τὸ σιωπᾶν ἢ τὸ λέγειν [τὰ πρα» χθέντα] ἄλλως ἢ ὡς ἐπράχθησαν καὶ κρεῖττον δήπου τοῖς ἀκούουσι **τὸ » μὴ μανθάνειν ὅλως** ἢ τὸ μανθάνειν ἄλλως ἢ ὡς ἡ ὄντως ἱστορία » βούλεται».... Ἀλλὰ παρενεχθείς πως ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ προοιμίου τούτου ἐξετράπην τῆς ὁδοῦ τῆς ἐργασίας μου.

Τὸ **Χρονικὸν** τοῦτο ἀντέγραψεν ὁ Κρούσιος ἐν καθαρᾷ πεπυκνωμένῃ γραφῇ ἐξ ἀρχαιοτέρου κώδικος ἀπὸ τῆς 17 Μαΐου — 14 Αὐγούστου 1578.

---

(2) Ἐδωρήσατο τῷ Κρουσίῳ τοὺς κώδ. ὑπ' ἀριθμ. καὶ γρ. 25 καὶ 33 **Συμεὼν** ὁ ἐκ τοῦ κοινοβίου τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Μακεδονίας. Πρβλ. Schmid, Verzeichnis D. Griechisch : Handschr. D. U. Bibliothek zu Tübingen, 1902, 4^{0}.

(3) **Schmid** Verzeichnis σελ. 45, ἐξ οὗ μετέγραψεν ὁ μακαρίτης Λάμπρος **Ν. Ἑλληνομν.** Ζ' 181. — Πρβλ. **Μακεδον. Ἡμερολ.** 1913 σελ. 62. «Ἡ Θεσσαλονίκη »εἶχε 84 χιλ. Ἰσραηλιτῶν, 67 χιλ. Τούρκων καὶ μόνον 33 χιλ. Graecorum Ρω» μαίων». Ὑπ' ὄψιν ληφθήτωσαν καὶ τὰ ἐν τοῖς **Σουηβικοῖς Χρονικοῖς** ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κρουσίου σημειούμενα, ἐν οἷς **ἄλλος ὁ τῶν Ρωμαίων πληθυσμὸς** φέρεται σ. 792 τοῦ Β' τόμου) ἢ ὡς ὁ μακαρίτης Ζερλέντης ἐν τῇ μεταφράσει ἔχει (Σημειώματα περὶ Ἑλλήνων .... Ἀθῆναι 1922 σελ. 13), ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀξίου λόγου σημείου τούτου ἄλλοτε, ἐὰν ὁ Θεὸς χαρίζηταί μοι ὑγείαν. Ἐπίσης ὅρα καὶ **Legrand**, Bibliogr. Hellénique τῆς πρώτης σειρᾶς t. IV σ. 90—91.

Περὶ **Παχυμέρους** B. L. G^{2} τοῦ **Krumbacher** σ. 288 ἢ=μεταφρ. Σωτηριάδου (ἔκδ. Μαρασλῆ) τόμ. Α' σελ. 591. Ὁ Παχυμέρης ἔζησε : 1242—1308 μ. Χρ.

Ἐπειδὴ ὁ κῶδιξ ἦτο ἐλλιπὴς ἔν τισιν, ὁ Κρούσιος προσπασθεῖ ἵνα ἀναπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα γράφων ἐν τῷ μεταξὺ «**τῷ ἱερῷ τοῦ Θεοῦ διακόνῳ** Συμεῶνι τῷ Καβασίλᾳ (οὕτω), ἀνδρὶ σοφωτάτῳ» τὴν **κη'** μηνὸς Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (͵αφοη') μακρὰν ἐπιστολήν, ἧς ἐν τέλει ἐπάγεται (4): «Κλάσμα ἔχω τι Γεωργίου τοῦ Παχυμέρη, ὃς ἐπὶ Παλαιολό- » γου Μιχαήλ, πρωτέκδικος καὶ δικαιοφύλαξ ἐγένετο: τί τὰ δύο ταῦτα; » ποῖα ἀξιώματα; . . . ».(5). Φαίνεται δὲ ὁ Κρούσιος ὅτι ἀπηυθύνθη καὶ πρὸς τὸν Θεοδόσιον, ὅστις δι' ἐπιστολῆς ὑπὸ ἡμερ. πρώτης Μαρτίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους (͵αφοθ') καὶ **ταύτης ἀνεκδότου** ἀπαντῶν δίδει τὴν ποθουμένην ἐξήγησιν περὶ τῶν ἀξιωμάτων ἁπλουστάτην, τὴν ἑξῆς:

Δικαιοφύλακος - Πρωτεκδίκου ὀφφίκια.

*«**Δικαιοφύλακος** δὲ καὶ **πρωτεκδίκου** ὀφφικίων ἐνέργεια, ἣν ἐρωτᾷς, σχεδὸν μία· κατὰ τοῦτο δὲ μόνον διαφέρουσιν ὅτι ὁ μὲν δικαιοφύλαξ ἀνέφερεν ὡς ἀπὸ πατριάρχου τῷ βασιλεῖ ὅτι χρεία, ὁ δὲ πρωτέκδικος ἀπὸ ἀδικουμένων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν τῷ Πατριάρχῃ. Ὅθεν ἔστι γε τὸ μὲν τοῦ δικαιοφύλακος βασιλικὸν ὀφφίκιον, τὸ δὲ ἐκκλησιαστικόν. Ὁ ἱστορικὸς δὲ σοφὸς αὐτὸς ἀνὴρ καὶ ἀμφότερα ἔτυχεν ἔχων, ὡς μίαν ὑπηρεσίαν ἐκτελοῦντα τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐκδίκησιν»* (6).

§ 4. Ὁ Θεοδόσιος ἦτο ἐνδεδειγμένος ἵν' ἀπαντήσῃ, ὡς ἀπήντησεν, ἐν ὀλίγοις. Ἄλλως αὐτός τε μετά τινα ἔτη (πόσα;) ἔλαβε **καὶ** τὸ τοῦ **δικαιοφύλακος ὀφφίκιον** (7). Ὁ Κρούσιος προέβη εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, διότι ἐν τῷ χειρογράφῳ ὑπῆρχεν ἐγχρωμάτιστος καὶ ἡ **εἰκὼν** τοῦ Παχυμέρους, ἐν ᾗ ἑκατέρωθεν οἱ τίτλοι καὶ ἡ ἐπιγραφή, ἡ τὴν ζητητικότητα τοῦ Κρουσίου προκαλέσασα, ὡς ἄλλοτε ἄλλας λέξεις, ὧν τὴν ἑρμηνείαν ἐπιμόνως ἐζήτει· «ἀξιοσημείωτος ὁ τρόπος δι' οὗ ἐζητεῖτο τὴν

(4) Ἄξιον παρατηρήσεως, ὡς εὗρον, ὁ Κρούσιος ἀναφέρει τὴν ὕπαρξιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐν σελ. 504 τῆς ***Τουρκογραικίας.***

(5) Ἐν Turcogr. σελ. 197 βλέπε τί λέγεται περὶ μεγάλου Ἐκκλησιάρχου.

(6) Βλέπε τὸ ἀθάνατον ἔργον: ***Χρυσάνθου*** τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Συνταγμάτιον περὶ τῶν ὀφφικίων, κληρικάτων καὶ ἀρχοντικίων τῆς τοῦ Χριστοῦ ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν... κλ. Ἐνετίησι 1778 μέγα σχῆμα σελ. 12 περὶ ***πρωτεκδίκου.***

Ὁ πρωτέκδικος «εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν αἰχμαλώτων ἐστι»..... Ὁ πρωτέκδικος «τοὺς πρόσφυγας ἀναδεχόμενος ἐστι». Καὶ ἐν τῷ χειρογράφῳ τοῦ Παχυμέρους, ἐν ᾧ μέρει ***καὶ πρὸ ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων*** κεφάλαιον ἀναγινώσκω μόνον «στ' ὁ πρωτέκδικος ***τοὺς πρόσφυγας ἀναδεχόμενος***» αὐτῇ λέξει.

(7) Legrand Notice Biogr. σ. 167.

χάριν ταύτην παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἔγγραφον κατὰ τὸ 1914 [8] «***βασανίζομαι καὶ ὀδυνῶμαι*** τῇ ἀγνοίᾳ τῶν λέξεων ***τούτων*** (αἷς ἐνέτυχεν ἐν τῷ Κουροπαλάτῃ) ἀξιοπαρατήρητος ἡ δίψα, ὑφ᾽ ἧς συνείχετο πρὸς τελείαν ἐκμάθησιν τῆς νεοελληνικῆς». Καὶ πράγματι ἐγκρατέστατος καὶ ταύτης ἐγένετο, ὥστε ***ἐκέκτητο τὴν μεγάλην εὐχέρειαν ἵνα μεταφέρῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀμέσως τὸ ἐπ᾽ ἐκκλησίας ἐν γερμανικῇ γινόμενον κήρυγμα.***

Ἔγραφον ἐν τῷ ἀναχωρητηρίῳ μου.

Νέον Κουρὶ Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Θεσσαλονίκης ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ Μ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

15—17 Δεκεμβρίου 1930.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ ἡ δρᾶσις αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ — ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Φιλαρέτου Βαφείδου. Ἐν Θεσσαλονίκῃ. 1931.

Ὁ γηραιὸς καὶ σεβάσμιος Ἱεράρχης τῆς παλαιφάτου Μητροπόλεως Ἡρακλείας, γνωστὸς τῷ ἐπιστημονικῷ ἐν γένει κόσμῳ καὶ ἐξ ἄλλων προηγουμένων αὐτοῦ σοβαρῶν συγγραμμάτων καὶ μελετῶν, ἐξακολουθῶν τὴν ἀκαταπόνητον αὐτοῦ συγγραφικὴν δρᾶσιν ἐξέδωκε τελευταίως καὶ τὸ ὡς ἄνω ἔργον, πολλὴν καὶ αὖθις τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ συμβολὴν παρασχὼν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ καθόλου εἰς τὴν θεολογίαν.

Τὸ ἔργον τοῦτο μετὰ σχετικὸν πρόλογον [σελ. α'—δ'] διαιρεῖται εἰς 12 κεφάλαια, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἑπτὰ πρῶτα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ δρᾶσιν τοῦ ἱ. πατρός [σ. 1—172], τὰ ἐφεξῆς τέσσαρα εἰς τὴν ἐν ΚΠόλει τοιαύτην [σ. 173--247] καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τὴν ἐξορίαν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ [σ. 248—274]. Ἀναλυτικώτερον δὲ ἔχουσιν ὡς ἑξῆς: Ὁ σεβ. συγγραφεὺς ἐκτίθησιν· α') τὰ κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου μέχρι τῆς εἰς πρεσβύτερον χειροτονίας αὐτοῦ [347—86], κηρύξαντος διάφορα καὶ συγγράψαντος σὺν ἄλλοις πολλοῖς κατὰ τὸν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνον καὶ τοὺς θεσπεσίους λόγους ***περὶ ἱερωσύνης***· —β') τὰ κατὰ τὴν δωδεκαετῆ δρᾶσιν αὐτοῦ ὡς πρεσβυτέρου ἐν Ἀντιοχείᾳ [386—98], ἐκφωνήσαντος κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο πολλοὺς λόγους, ἐν οἷς καὶ τὰς θαυμασίας 21 ὁμιλίας εἰς τοὺς ***ἀνδριάντας***, καταπολεμήσαντος ἐπιπολαζούσας τότε δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις, διδάξαντος ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων ἠθικῆς καὶ δογματικῆς φύσεως, ἀναπτύξαντος δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα σχετιζόμενα πρὸς τὰ σχίσματα καὶ τὰς αἱρέσεις καθὼς καὶ πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ τοὺς ἰουδαίους· —γ') τὰ κατὰ τὴν ἐπισκοπικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἱ. ἀνδρὸς ἐν ΚΠόλει [398—404], ἐν ᾗ θέσιν ἰδιάζουσαν

---

(8) ***Μυστακίδου.*** Excerpta Crusiana ἐπὶ τῇ 70ετηρίδι τοῦ Schäfer Jena 1915, σελ. 510.

καταλαμβάνει καὶ ἡ θαρραλέα καὶ ἀμερόληπτος στάσις αὐτοῦ ἔναντι τῶν κακῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἀναξίων κληρικῶν καὶ δὴ καὶ ἡ στάσις αὐτῶν ἐν ταῖς ὠριγενιστικαῖς ἔρισιν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον — καὶ δ′) τὰ κατὰ τὴν ἐξορίαν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου [404—407], σχολιάζων ἅμα καὶ τὴν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο γενομένην ἐπικοινωνίαν ἐκείνου μετὰ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου καὶ ἄλλων ἱεραρχῶν τῆς Δύσεως ὥστε νὰ ἀναιρῆται καὶ ἡ τάσις τῶν καθολικῶν θελόντων νὰ διΐδωσιν ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ ταύτῃ ἀναγνώρισιν ἀπὸ μέρους τοῦ ἱ. πατρὸς τοῦ δῆθεν ὑπάρχοντος πρωτείου καὶ ἐκκλήτου τοῦ Πάπα.

Ὁ σεβ. συγγραφεὺς ἐξιστορῶν τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου ἐπέτυχεν ὁμολογουμένως ὅ,τι ὡς σκοπὸν αὐτοῦ προέθετο, νὰ καταστήσῃ δηλ. «γνωστότερον τὸν ἱ. Χρυσόστομον τῷ τε πληρώματι τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῖς ἡμετέροις μάλιστα θεολόγοις καὶ κληρικοῖς», παρουσιάζων ἅμα αὐτὸν ὁμιλοῦντα καὶ λέγοντα «ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὁμιλιῶν καὶ λόγων πρωτοτύπως». Διότι καὶ τοῦτο ἐπεδίωξεν ὁ σ. συγγραφεύς, νὰ παρενείρῃ δηλ. ὁλόκληρα ἀποσπάσματα ἐκ διαφόρων τοῦ ἱ. πατρὸς ἔργων, δυνάμενα νὰ πληροφορήσωσιν ἀπ' εὐθείας τὸν ἀναγνώστην τί ἐκεῖνος ἐφρόνει ἐπὶ τούτου ἢ τοῦ ἄλλου ζητήματος, ὅπως δὲν ἀφῆκεν ἀνεκμετάλλευτον καὶ τὴν εὐκαιρίαν ἀναιρῶν ἑκάστοτε καὶ τὰς ἐπὶ διαφόρων σχετικῶν σκέψεων τοῦ ἱ πατρὸς προτεσταντιζούσας θεωρίας τοῦ πολλοῦ γερμανοῦ ἱστορικοῦ ***Νεάνδρου*** καὶ τοῦ γερμανοῦ ἐπίσης ***Φέρστερ***, ἐφ' ὅσον ἀμφοτέρους τούτους εἶχεν ὑπ' ὄψει ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ἐν γένει τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ γεραροῦ Γέροντος Ἡρακλείας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία τῶν καλλίστων παρ' ἡμῖν περὶ τοῦ ἱ. τούτου πατρὸς μονογραφιῶν, δι' ἣν καὶ θερμῶς συγχαίρομεν τῇ Α. Σεβασμιότητι, θὰ ἦτο δὲ εὐχάριστον καὶ λίαν ὠφέλιμον ἐὰν τὴν φιλοπονίαν τοῦ σ. συγγραφέως μιμούμενοι καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἡμετέρων θεολόγων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐξεπόνουν ὁμοίας μονογραφίας καὶ μελέτας περὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν λοιπῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα οὕτω καταρτισθῇ καὶ παρ' ἡμῖν σειρὰ ἐκδόσεως κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἐν Εὐρώπῃ συμβαινόντων. Συνιστῶμεν ἐκθύμως τὴν ἀπόκτησιν τῆς μελέτης ταύτης εἰς πάντας, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τοὺς κληρικούς, θεολόγους τε καὶ μή.

† Ο ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Φέρε καὶ σήμερον αὐτὸ τοῦτο ἐπεξέλθωμεν τῷ λόγῳ καὶ δείξωμεν ὡς ἀδύνατον ἦν τοῦτο [ἡ διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου], κἂν ἑλέσθαι, κἂν ἐννοῆσαι, εἰ μὴ τὸν Χριστὸν εἶχον μεθ' ἑαυτῶν· οὐκ ἐπειδὴ ἀσθενεῖς πρὸς ἰσχυρούς, οὐκ ἐπειδὴ ὀλίγοι πρὸς πολλούς, οὐκ ἐπειδὴ πένητες πρὸς πλουσίους, οὐδὲ ἐπειδὴ ἀμαθεῖς πρὸς σοφοὺς παρετάττοντο, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τῆς προλήψεως πολλὴ ἦν ἡ ἰσχύς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΥΛΗ

Τοῦ τέως Μ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου προαχθέντος εἰς Ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐτίμησε διὰ τοῦ ὀφφικίου τοῦ Μ. Ἀρχιμανδρίτου τὸν τέως Δευτερεύοντα Πανοσιολογιώτατον κ. Καλλίνικον, ὃν καὶ χειροτονηθέντα τῇ 10ῃ Μαΐου (Κυριακῇ) ἐν τῷ τῷ ναϊδρίῳ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κυζίκου, ἐχειροθέτησεν ἡ Α. Θ. Π. ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ 17 Μαΐου (Κυριακῇ). Εἰς τὸν Μ. Ἀρχιμανδρίτην ἀνετέθη προσωρινῶς καὶ ἡ ὑπηρεσία τῆς Μ. Ἀρχιδιακονίας.

—Εἰς τὴν θέσιν Δευτερεύοντος καὶ εἰσηγητοῦ παρὰ τῇ Α. Θ. Π. προήχθη ὁ τέως Τριτεύων Πανοσιολογιώτατος κ. Γρηγόριος.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Εἰσηγήσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, πληροῦσα τὴν κενωθεῖσαν θέσιν Ἀρχιγραμματέως, διώρισε Ἀρχιγραμματέα Αὐτῆς τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Μιλήτου κ. Αἰμιλιανόν.

— Κωδικογράφος ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τέως καθήκοντα ἐπιμελητοῦ ἐν αὐτῇ ἐκπληρῶν, Πανοσιολογιώτατος διάκονος κ. Θεοφάνης.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΙ

Ἐνεκρίθη ἡ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Στρασβούργου ἀποστολὴ τοῦ ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Χρυσοστόμου Κορωναίου, ὡς ὑποτρόφου αὐτῆς, πρὸς ἀρτιώτερον καταρτισμὸν αὐτοῦ ἐν τῷ Ἐξηγητικῷ κλάδῳ καὶ τῷ Κανονικῷ Δικαίῳ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

— Παρεσχέθη ὡσαύτως ἡ ὑποτροφία τῆς Σχολῆς καὶ εἰς τὸν ἐκ τῶν ἀποφοίτων αὐτῆς κ. Νικόλαον Παπαδόπουλον ἀπὸ ἔτους παρακολουθοῦντα φιλοσοφικά, φιλολογικὰ καὶ παιδαγωγικὰ μαθήματα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἅμα τῇ συμπληρώσει τῶν σπουδῶν τεθῇ οὗτος εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίαν.

ΠΑΡΑΣΗΜΑ

Τῇ 14ῃ μηνὸς Μαΐου καὶ ὥρᾳ 10 π. μ. προσῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐν τῷ ἐπισήμῳ Αὐτῆς Γραφείῳ ὁ Πολιτικὸς Σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Πολωνικῆς Δημοκρατίας κ. Ἰωάννης Τσεμπόζ, ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. Παπαζιάν, διερμηνέως τοῦ ἐνταῦθα Πολωνικοῦ Προξε-

νείου. Διὰ καταλλήλου προσφωνήσεως, μεστῆς αἰσθημάτων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ τῆς Πολωνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀνεκοίνωσε πρὸς τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα ὅτι ἡ Πολωνικὴ Κυβέρνησις εὐγνωμονοῦσα τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ ταῖς προσφάτοις διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν δώρων πρὸς αὐτὴν ἐκδηλώσεσι καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ παράσχῃ δεῖγμα τῶν δεσμῶν εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ οἵτινες συνδέουσιν αὐτὴν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀπεφάσισε νὰ τιμήσῃ διὰ παρασήμων τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανόν, τοὺς Δέρκων κ. Ἀμβρόσιον, ~~Μύρων κ. Πολύκαρπον καὶ Λαοδικείας κ. Δωρόθεον,~~ ὡς καὶ τὸν Α΄ Διερμηνέα τῶν Πατριαρχείων κ. Σπ. Κωνσταντινίδην, ἅτινα καὶ ἐκόμισεν ὁ ἐν λόγῳ Πολωνὸς ἀντιπρόσωπος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ηὐχαρίστησε καταλλήλως καὶ ἐξῆρεν ὡς δεῖ τοὺς δεσμοὺς τοὺς συνδέοντας τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὸ εὐσεβὲς Πολωνικὸν Κράτος καὶ τὴν Ἔντιμον Πολωνικὴν Κυβέρνησιν.

ΤΑΞΕΙΔΙΑ

Τυχὼν διμήνου ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας ἀνεχώρησε διὰ Κύπρον καὶ Ἑλλάδα ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Μάξιμος.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Διὰ τηλεγραφήματος αὐτοῦ ἀπὸ 15ης Μαΐου ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἀθηναγόρας, ἐπανελθὼν ἐκ τῆς περιοδείας αὐτοῦ εἰς Οὐασιγκτῶνα, ὑπέβαλε τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς πλήρους ἀφοσιώσεως τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

Ἀνετέθη τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Τραπεζοῦντος κ. Χρυσάνθῳ, Πατριαρχικῷ Ἀντιπροσώπῳ ἐν Ἀθήναις, ὅπως διαβιβάσῃ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἀσθενοῦντα γεραρὸν Διδάσκαλον Ἐλλογιμώτατον κ. Βασίλειον Ἀντωνιάδην, τέως Καθηγητὴν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀπό τινων ἐτῶν ἐν Ἀθήναις ἐφησυχάζοντα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑΙ ΧΟΡΟΣΤΑΣΙΑΙ

Κατὰ τὸν μῆνα Μάϊον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν εἰς τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς Ἁγίου Κωνσταντίνου Πέραν καὶ Ἁγίου Γεωργίου Ἐδιρνὲ-Καποῦ ἐν συρροῇ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος, γενομένη δεκτὴ μετὰ θερμοτάτων ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν προκαλεῖ ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία καὶ ὁ ζῆλος τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν ἱερῶν Ναῶν καὶ ἡ βαθυτάτη εὐλάβεια τοῦ Λαοῦ.

ΕΟΡΤΑΙ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέφθη αὐτοπροσώπως τοὺς ἐνταῦθα ἑορτάσαντας Σε-

βασμιωτάτους Μητροπολίτας Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανὸν καὶ Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνον.

— Διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων συνεχάρη τοὺς ἑορτάσαντας Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἀμασείας κ. Γερμανόν, Θυατείρων κ. Γερμανόν, Καρπάθου κ. Γερμανόν, Βιζύης κ. Χριστοφόρον, Σερρῶν κ. Κωνσταντῖνον, Ἐδέσσης κ. Κωνστάντιον καὶ Πλωμαρίου κ. Κωνσταντῖνον.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Ὁ ἐκ τῶν περυσινῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς διάκονος Κωνσταντῖνος Γλυνός, τέως ἱεροκήρυξ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων, διωρίσθη ἱεροκήρυξ τῆς Ἐπαρχίας Χαλκηδόνος.

— Ἐνεκρίθη ἡ εἰς πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Χαλκηδόνος διακονεύοντος Νικολάου Ἀναγνωστοπούλου.

— Ἀποβιώσαντος τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἱεροθέου Καμίλη, ἱερατικῶς Προϊσταμένου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων, εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ διωρίσθη ὁ Οἰκονόμος Ἀθανάσιος, τέως Προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Πριγκήπου.

— Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σιλβέστρου, Προϊσταμένου τῆς Κοινότητος Φερίκιοϊ, ἀποχωρήσαντος ἐκ τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, εἰς τὴν ἐν λόγῳ θέσιν διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Γεράσιμος Καλοκαιρινός, τέως ἱερατικῶς Προϊστάμενος τῆς Ἁγίας Τριάδος Χαλκηδόνος.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΚΙΑ

Τῇ 24ῃ λήξαντος μηνός, Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς κατὰ τοὺς Δυτικούς, κατὰ τὴν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς παροικίας λειτουργίαν παρέστη ἐξ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ διεβίβασε τὰς εὐχὰς Αὐτῆς ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μιλήτου κ. Αἰμιλιανός, ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἀγγλομαθοῦς κ. Γ. Χόλλεμπαχ, τυχὼν φιλοφρονεστάτης δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ Πρωθιερέως κ. Πόλλαρ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΥΑΡΕΣΚΕΙΑ

Διὰ καταλλήλων Γραμμάτων ἐξεφράσθη ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας α΄] τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰακώβῳ διὰ τὴν ἔνζηλον αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου μέριμναν· β΄] τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις καθηγητῇ κ. Κωνσταντίνῳ Ἠλιάδῃ καὶ γ΄] τῷ ἐν Αἰγύπτῳ ἐμπόρῳ κ. Ἀθανασίῳ Λαγοπούλῳ, πολλαχῶς εὐεργετοῦσι τῇ γενετείρᾳ αὐτῶν νήσῳ Ἴμβρῳ.

ΑΠΟΝΟΜΗ ΟΦΦΙΚΙΟΥ

Εἰσηγήσει τῆς Ἐφορείας τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀπενεμήθη τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἰς τὸν ἐν τῇ κατὰ Θεσσαλονίκην Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Βλατάδων, ὑπαγομένῃ τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, διαβιοῦντα ἱερομόνα-

χον Παγκράτιον Ἰβηρίτην, ἰατρόν, εἰς ἔνδειξιν ἐκκλησιαστικῆς εὐαρεσκείας διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐν λόγῳ Ἱερὰν Μονὴν ὑπηρεσίας, τῆς χειροθεσίας ἀνατεθείσης τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης κ. Γενναδίῳ.

ΠΑΓΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐκ σχετικῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἔλαβε γνῶσιν τῶν κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις διοργανωθεῖσαν ἀπὸ 18ης μεχρι 22ας Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. συνέλευσιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου περὶ ζωῆς καὶ ἔργου. Μετέσχε ταύτης καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θυατείρων, ὡς εἷς τῶν προέδρων τῆς ὅλης κινήσεως καὶ μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Νόβισατ Εἰρηναῖος.

Μετὰ προσευχὴν καὶ ἀνταλλαγὴν τῶν τυπικῶν προσφωνήσεων, ὁ πρόεδρος τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου καὶ τῆς Ἐτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπίσκοπος Οὐΐντσεστερ ἀνέφερε τοὺς λόγους δι' οὓς ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ ἐν Παρισίοις συνέλευσις καὶ ἐμνημόνευσε τῆς παγκοσμίου κρίσεως.

Ὡμίλησεν ἀκολούθως ὁ Δόκτωρ Ἄτκινσον, γενικὸς διοικητικὸς γραμματεὺς ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀναδιοργανώσεως τοῦ Γραφείου. μετενεχθέντος ἐκ Λονδίνου εἰς Γενεύην. Εἶτα ὑπέβαλε τὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ περὶ τῆς «ἐρεύνης» ὁ Δόκτωρ Schönfeld καὶ ἀνέφερεν ὅτι τὸ ἁρμόδιον τμῆμα παρεσκεύασε καὶ ἐξέδωκεν εἰς τρεῖς γλώσσας, Ἀγγλικήν, Γαλλικὴν καὶ Γερμανικὴν φυλλάδιον ὑπὸ τὸν τίτλον: «αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὰ ἐνεστῶτα οἰκονομικὰ προβλήματα», προέτεινε δὲ ὅπως γίνωνται θεολογικαὶ μελέται ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν ἔρευναν πρακτικὰ προβλήματα.

Μετ' αὐτὸν ἔλαβε τὸν λόγον ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ τμήματος περὶ «ἐξαπλώσεως καὶ παιδεύσεως» καὶ ἀνέφερε περὶ τῶν γενομένων διαλέξεων πρὸς διάφορα σωματεῖα καὶ τὴν Ἀκαδημαϊκὴν νεολαίαν ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, περὶ τῶν κινδύνων τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ ἀντιθέτου πνεύματος, περὶ τῶν ἀναπτυχθεισῶν σχέσεων μετ' ἄλλων ὀργανώσεων καὶ ἐν τέλει προέτεινε τὴν διοργάνωσιν οἰκουμενικῶν σπουδῶν ἐν Γενεύῃ καὶ ἀλλαχοῦ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἡγετῶν τοπικῶν κύκλων.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐνέκρινε τὰς ὑποβληθείσας ἐκθέσεις, ἐπεφυλάχθη δὲ ὡς πρὸς πρότασιν τοῦ γραμματέως ἐπὶ τῆς «ἐξαπλώσεως».

Εἶτα ὁ ταμίας Δόκτωρ Ἄτκινσων διὰ σειρᾶς ἀναλυτικῶν πινάκων διεσαφήνισε τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ Ἰνστιτούτου.

Ἐφεξῆς ὁ Δόκτωρ Βάρμπουρ ἐξέθηκε τὰ τοῦ συνελθόντος ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον Συνεδρίου, ἐγένετο δὲ ἡ σκέψις περὶ βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ περιοδικοῦ «Στοκχόλμη».

Ἐπὶ τῇ δηλώσει τοῦ γενικοῦ διοικητικοῦ γραμματέως ὅτι λόγῳ τῶν πολλῶν ἀσχολιῶν του σκέπτεται νὰ ἀποχωρήσῃ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, παρεκλήθη οὗτος νὰ παραμείνῃ μέχρι τέλους τοῦ 1932, καὶ ἀνετέθη εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Ἰνστιτούτου ὅπως μελετήσῃ καὶ ὑποβάλῃ τὸ ζήτημα τοῦτο βραδύτερον εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπήν.

Ὡς χρόνος τῆς προσεχοῦς συνελεύσεως τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ὡρίσθη ἀπὸ 24ης μέχρι 29ης Αὐγούστου ἐν Κέϊμπριδζ.

Μετὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίαν, ἐγένετο ἐν τῷ Ἀνακτόρῳ Champs Elysées δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, προτεστάντου, Ἐπιτροπή, ἧς μέλος ἀπετέλεσε καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θυατείρων, εἰς ὅν, ὡς καὶ εἰς τοὺς κυριωτέρους ἀντιπροσώπους ἀπηύθυνε τὸν λόγον ὁ κ. Πρόεδρος.

Τὴν δὲ ἐπαύριον, Κυριακήν, ἑσπέρας, διωργανώθη μεγάλη συγκέντρωσις ὑπὸ τῶν προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ Oratoire, Καθεδρικῷ Ναῷ τῶν προτεσταντῶν ἐν Παρισίοις, ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ ὁποίου ἐδίδαξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὁ πολὺς Bossuet. Ἐκλήθησαν νὰ λάβωσι τὸν λόγον ἐν αὐτῷ πέντε ἀντιπρόσωποι, ἐν οἷς καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θυατείρων, ὁμιλήσας «περὶ τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῶν Ἐκκλησιῶν», ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος.

ΚΑΘΑΙΡΕΣΙΣ

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ Συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 16ης λήγοντος μηνὸς Μαΐου, διασκεψαμένη ἐπὶ αἰτήσεως τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου Κωνσταντινίδου, ὅστις ἀπὸ ἐτῶν ἀφοσιωθεὶς ὅλως εἰς τὸ ἔργον τοῦ καθηγητοῦ, ἀπεμακρύνθη τέλεον τῆς ὑποχρεώσεως νὰ τελῇ ἱερατικὰ καθήκοντα, καθήρεσεν αὐτὸν τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ καὶ ἀξιώματος καὶ ἐπανέφερεν αὐτὸν εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

ΕΠΙΣΚΕΠΤΑΙ

Κατὰ τὸν μῆνα Μάϊον ἐπεσκέφθησαν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα:

— Ὁ Πρέσβυς τῆς Γιουγοσλαυΐας κ. Lioubomir Nechitch.

— Ὁ Δόκτωρ Zoran Tomitch καὶ ὁ Vladimir Stcherbina, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τῆς Γιουγοσλαυϊκῆς Πρεσβείας, συνοδεύσαντες τὸν κ. Πρέσβυν.

— Ὁ κ. Svetomir Tomitch, μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ἐν Γιουγολαυΐᾳ.

— Ὁ κ. Zarco Mastorovitch, Στρατιωτικὸς ἀκόλουθος τῆς ἐν Ἀθήναις Γιουγοσλαυϊκῆς Πρεσβείας.

— Ὁ κ. Ἄθως Ρωμᾶνος, Ἕλλην Γερουσιαστής.

— Ὁ κ. Σπ. Ταλιαδοῦρος, Ἕλλην βουλευτής.

— Ὁ κ. Β. Ἀσημακόπουλος, Δημοσιογράφος ἐν Ἀμερικῇ.

— Ὁ κ. Γεώργιος Χλημιντζᾶς, ὑποστράτηγος ἐν ἀποστρατείᾳ.

— Ὁ κ. Λέανδρος Κ. Παλαμᾶς, Σύμβουλος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.

— Αἱ Ἀμερικανίδες Miss L. Dorothea Hebden καὶ Miss Natalie Lincoln.

— Ὁ Πρωθιερεὺς τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Παροικίας Αἰδεσιμολογιώτατος G. F. Pollard.

— Ὁ Πρωθιερεὺς τῆς ἐν Σμύρνῃ Ἀγγλικανικῆς Παροικίας Αἰδεσιμολογιώτατος P. J. Coleman.

— Ὁ Γερμανὸς Καθηγητὴς Αὔγουστος Mähle.

— Ἡ Ποδοσφαιρικὴ ὁμὰς Πειραιῶς «Ὀλυμπιακός».